

วารสารช่อพะยอม CHOPHAYOM JOURNAL
ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2565
ISSN 1513-5462 / ISSN 2730-1826 (online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วารสารช่อพะยอม CHOPHAYOM JOURNAL
ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2565
ISSN 1513-5462 / ISSN 2730-1826 (online)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการสาขา
สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และสังคมวิทยา
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการในสาขา
สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และสังคมวิทยา
3. เพื่อส่งเสริมให้นักวิชาการและผู้สนใจได้นำเสนอผลงานวิชาการ
ในรูปแบบบทความวิชาการ
4. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้สาขาสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ศิลปศาสตร์ และสังคมวิทยา

ที่ปรึกษา :

รองศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.กิตติกรณ์ บำรุงบุญ	คณบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิปปีย์ ชยานุสาสนี จันทร์ดอน	รองคณบดี
อาจารย์ ดร.สุขศิลป์ ประสงค์สุข	รองคณบดี
อาจารย์ ดร.จินดา แก่นสมบัติ	รองคณบดี

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำพร แสงไชยา
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	อาจารย์ ดร.วุฒิสิทธิ จีระกมล
	อาจารย์วิมล เขตตะ
	อาจารย์อิสระ ตรีปัญญา

กองบรรณาธิการจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลิต ชูกำแพง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม วงษ์พงศ์คำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสนอ ตรีวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนา จันทร์เทว	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ	ข้าราชการบำนาญ (ภาษาไทย)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ เปล่งดีสกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจัญ จันเติบ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (ภาษาไทย)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์พิทยา สัพโส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร เชาวรัตน์	ข้าราชการบำนาญ (ภาษาอังกฤษ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา เหล่าอรรคะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมัย วรรณอุดร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุณี สาคิตานันต์	ข้าราชการบำนาญ (ภาษาอังกฤษ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จงจิตงาม	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ ชินบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หิรัญ จักเสน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิราชย์ นันทันต์	มหาวิทยาลัยนครพนม
อาจารย์ ดร.ธวัชชัย ศิลปะโชค	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.ปิติพงศ์ พิมพ์พิเศษ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.พนิดา ตาสี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
อาจารย์ ดร.มณฑนา ทองสุพล	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
อาจารย์ ดร.อัศรครา มะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ว่าที่ พ.ต.ดร. กิตติกรณ์ บำรุงบุญ	สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ โสภา	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
อาจารย์ ดร.วาริช ราศรี	สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการ พัฒนาท้องถิ่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัย และบทความวิชาการ
วารสารช่อพะยอม ตั้งแต่ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2565

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา ฤาพะยอม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ	ข้าราชการบำนาญ (ภาษาไทย)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิราชย์ นันทันต์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะมาศ ใจไผ่	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปภาพิต ศรีสว่างวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา เหล่าอรรคะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.อัครครา มะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.จันทรเพ็ญ ชงไชย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน
อาจารย์ ดร.ธวัชชัย ศิลปโชค	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.วาริช ราศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.สุมาลี พลขุนทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ณัฐกาศ เตชานุเบกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการจัดทำวารสารขอพะยอม

อาจารย์ ดร.ศรีพัฒน์ เทศารินทร์	กรรมการจัดรูปเล่มและฝ่ายออกแบบปก
อาจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์	กรรมการฝ่ายติดต่อประสานงาน
อาจารย์ศิริินนา วอนแก่น้อย	เลขาบรรณาธิการ
นายกิตติศักดิ์ จันบัวลา	กรรมการฝ่ายสารสนเทศ

พิธีจันอักษร รูปแบบบทความ และการอ้างอิง

อาจารย์พิณรัตน์ เย็นเสริม	กรรมการพิธีจันอักษรและภาษาต่างประเทศ
อาจารย์ชุตินา กองสมบัติ	กรรมการพิธีจันอักษรและภาษาต่างประเทศ
อาจารย์ ดร.สุมาลี พลขุนทรัพย์	กรรมการพิธีจันอักษรและการอ้างอิง
อาจารย์นัยนา ประทุมรัตน์	กรรมการพิธีจันอักษรและการอ้างอิง
อาจารย์ผุสดี กิจบุญ	กรรมการตรวจสอบรูปแบบบทความ

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อบทความ ซึ่งเป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบการกลั่นกรอง แบบ Double - blind Peer Review
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
3. ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร เป็นความคิดเห็น และความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ไม่เกี่ยวข้องกับวารสารหรือผู้เผยแพร่แต่ประการใด
4. กองบรรณาธิการวารสารขอสงวนสิทธิ์ การคัดลอก โดยการอ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทบรรณาธิการ

วารสารช่อพะยอม ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2565 ฉบับเดือนมกราคม-มิถุนายน เป็นอีกฉบับหนึ่งที่กองบรรณาธิการตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนามาตรฐานวารสารวิชาการในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในฐานะสื่อกลางการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนการส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการที่ประกอบไปด้วยบทความทางวิชาการ บทความงานวิจัย และบทปริทัศน์หนังสือ ซึ่งวารสารฉบับนี้ได้นำเสนอบทความทั้งหมด 8 เรื่อง ประกอบด้วย บทความวิจัย 4 เรื่อง บทความวิชาการ 3 เรื่อง และบทปริทัศน์หนังสือ 1 เรื่อง ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากบุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และได้รับการกลั่นกรองจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการ Peer Review ทุกท่านที่ได้กลั่นกรองบทความทุกเรื่องเพื่อให้มีคุณภาพสร้างมาตรฐานให้ดียิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะทำงานทุกฝ่ายที่ทุ่มเทกายใจผลิตวารสารโดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์และเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้เป็นวิทยาทาน และเป็นการพัฒนาศาสตร์และศิลป์ของแต่ละสาขาวิชาให้มีความเข้มแข็งนำสู่สาธารณชน เป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยท้องถิ่นอาเซียน และสากลสืบต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำพร แสงไชยา
บรรณาธิการ

บทความวิจัย

ปัจจัยในการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์
Factors of Self-Regulation Affecting Information Literacy
of Students in the Faculty of Education, Rattanakosin
Rajabhat University Groups
ณิชา ชำนิยนต์ สุธิดา ชาญวารินทร์ และละมัย พันธูระ
Nitcha Chamniyon Suthida Chanwarin and Lamai Phanthura 11

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ความสำเร็จใน
การปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Accounting Practice Competency Development and Job
Success of Personnel in Rajabhat Maha Sarakham
University
ปรารถนา หวานเหย
Pratthana Wanhoei 26

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกาชุมชนเพื่อการคุ้มครอง
สุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ในชุมชนชนานเมือง จังหวัดอุดรธานี
The Factors Influence on Enforcement of Community
Rules for Non-Smoking Health Protection in Sub-Urban

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

Udon Thani Province

สังคม ศุภรัตน์กุล ชนมณฑชนก พรหมพินิจ และปิยพร แฝ้วชำนาญ
Sungkom Suparatanagool Thanamontachanok Prompinij
and Piyabhorn Phawchamnan 46

The Model for Financial Information Screening of Small and Medium-sized Enterprises in Laos: Based on the Information Economics

Joxiong Bouasinengma Huang Dechun and Huang Yinwen 65

บทความวิชาการ

รวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...”: การนำเสนอภาพของแรงงานสตรี
ในสังคมเกาหลีใต้

“Her Name is...” Short Stories: The Image Presentation of Women Labour in South Korea Society

กษิติศ เสนาเพ็ง และวิเชษฐชาย กมลสัจจะ
Kasidit Senapeng and Wichetchay Kamonsujja 89

การแสดงอะเง๋งในเมืองมัณฑะเลย์

Anyeint in Mandalay, Myanmar

วุฒิสัทธี จีระกมล สุธีระพงษ์ พินิจพล สกุนา พันธุระ
และสรารวุฒิ สีหาโคตร

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

Wutthisit Jeerakamon Suteerapong Pnitpon Sakuna Pantura
and Sarawut Srihakhhot 110

ธรรมยাত্রาลุ่มน้ำลำปะทาว : ธรรมะเพื่อธรรมชาติ

Dhammayatra Lampatao Basin: Dhamma for Nature

อัญชลิตา สุวรรณะชญ

Unchalita Suvarnajata

126

บทปริทัศน์หนังสือ

ปริทัศน์หนังสือ : วิชาการคดี

Book Review : Feature

บรรจง บุรินประโคน

Banjong Burinprakhon

149

**คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์วารสารช่อพะยอม คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม** 161

ปัจจัยในการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์
Factors of Self-Regulation Affecting Information Literacy of
Students in the Faculty of Education, Rattanakosin Rajabhat
University Groups

ณิชชา ชำนิยนต์¹, สุธิดา ชาญวารินทร์² และ ละมัย พันธูระ³
Nitcha Chamniyon¹, Suthida Chanwarin² and Lamai Phanthura³

วารสาร
ชอพะยอม
CHOPHAYOM JOURNAL

Received: March 12, 2022

Revised: May 20, 2022

Accepted: June 13, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยในการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ และศึกษาอิทธิพลการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 408 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามการกำกับตนเอง ที่มีต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี Dhonburi Rajabhat University (Nitcha.c@dru.ac.th)

²มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี Dhonburi Rajabhat University (Chanwarin.s.dru@gmail.com)

³มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี Dhonburi Rajabhat University (Lamai.p@dru.ac.th)

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยในการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อม และการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรมสามารถใช้อธิบายการรู้สารสนเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=128.60, p<.001$) และอิทธิพลการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า การกำกับตนเองในการรู้สารสนเทศมีความสัมพันธ์กับการรู้สารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.69, p<.01$)

คำสำคัญ : การรู้สารสนเทศ, การกำกับตนเอง, นักศึกษาคณะครุศาสตร์, ปัจจัย, อิทธิพล

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the factors of self-regulation affected the information literacy of students in the Faculty of Education of Rattanakosin Rajabhat University Groups. 2) To study the influence of self- regulation in information literacy of students in the Faculty of Education of Rattanakosin Rajabhat University Groups. The sample consisted of 408 students who studied in the Faculty of Education of Rattanakosin Rajabhat University Groups, academic year 2020. The research instrument was a questionnaire.

It was found that there were three factors of self-regulation affected the information literacy of students as follows; personal factor, environmental factor and behavioral factor statistically significance ($F = 128.60, p <.001$). The influence of self- regulation in information literacy of students found that self – regulation in information literacy

of students correlated to the information literacy statistically significance ($r = .69, p < .01$)

Keywords : information literacy, self-regulation, students in Faculty of Education, factors, influences

บทนำ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันทำให้การเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็วและทุกที่ทุกเวลา ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของสังคม รวมไปถึงรูปแบบการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยน การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า 3Rs + 8Cs (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 การรู้สารสนเทศจะเป็นวิธีการที่มีการทำความเข้าใจในเรื่องของสารสนเทศที่ได้มา การจัดการสารสนเทศ และต้องมีทักษะในการจัดการและใช้งาน การรู้สารสนเทศจึงถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับทุกคนในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 (SCONUL Working Group on Information Literacy, 2011) และได้มีการอธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้สารสนเทศซึ่งประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ที่เรียกว่าแผนภูมิเสาหลักเจ็ดแห่งแห่งการ

เรียนรู้สารสนเทศ (Seven Pillars of Information Literacy: Core Model) การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) คือทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ได้จำกัดแค่ในห้องเรียน การเรียนรู้สามารถสืบค้นได้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีมากมาย ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการรู้สารสนเทศ เพื่อให้สามารถเข้าถึง ค้นหา วิเคราะห์ และสามารถนำสารสนเทศนั้น ๆ ไปใช้งานได้ เนื่องจากปัจจุบันนี้มีข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้สารสนเทศต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาได้อย่างหลากหลายสารสนเทศที่มีอยู่อย่างมากมายนั้นผู้ใช้งานจำเป็นที่จะต้องมีการใช้ทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นความจริง มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้งานหรืออ้างอิงได้อย่างมีคุณภาพ การรู้สารสนเทศนั้นทำให้ผู้เรียนมีความได้เปรียบในการเรียนรู้ (Santos & Mayoral, 2018)

การรู้สารสนเทศจะเกิดจากการที่บุคคลสามารถรู้ และควบคุมตนเองเพื่อให้เกิดการตระหนักในการใช้งานหรือเข้าถึงสื่อสารสนเทศต่าง ๆ หนึ่งในปัจจัยนั้นก็คือการควบคุมตนเองความสัมพันธ์ระหว่างการรู้สารสนเทศและพฤติกรรมในการกำกับตนเองจะส่งผลซึ่งกัน การกำกับตนเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลได้ควบคุมกำกับตนเองในการวางแผน แนะนำ ติดตามพฤติกรรมและลดความสนใจด้วยตนเอง (Berk, 1995) หากบุคคลรู้จักที่จะวางแผน ควบคุมตนเองได้แล้ว ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต จะสามารถถูกแก้ไขได้อย่างง่ายดายมากยิ่งขึ้น การที่บุคคลจะกำกับตนเองได้นั้นมีอยู่ด้วยหลายปัจจัย หากผู้มีการวางแผน ในการใช้งานจะทำให้เกิดการตระหนักในการใช้งาน ป้องกันปัญหาในการใช้งานสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่อาจตามมาภายหลังได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะที่ผู้เรียนควรมีในการเรียนรู้ในศตวรรษ 21 จะเห็นได้ว่าความสำคัญของการรู้สารสนเทศเป็นทักษะที่จำเป็นที่ผู้เรียนต้องมี ซึ่งต้องอาศัยการควบคุมตนเองเพื่อให้การรู้สารสนเทศสามารถสัมฤทธิ์ผลได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์

ขอบเขตของการศึกษา

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 79,417 คน ซึ่งประกอบไปด้วยมหาวิทยาลัยดังนี้
 - มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
 - มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 - มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
 - มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
 - มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่
 - ตัวแปรทำนาย คือ การกำกับตนเอง
 - ตัวแปรเกณฑ์ คือ การรู้สารสนเทศ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 79,417 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างพิจารณาโดยใช้การคำนวณด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรการหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่มีความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 398 คน การสุ่ม

ตัวอย่าง จากประชากรคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2563 ซึ่งประกอบไปด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จากขนาดตัวอย่างที่คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 398 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้ แบ่งประชากรทั้งหมดตามสัดส่วนของมหาวิทยาลัย แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายจากแต่ละมหาวิทยาลัย หน่วยในการสุ่มคือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ทำให้ได้นักศึกษาคณะครุศาสตร์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 37 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 72 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวน 65 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 67 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 167 คน รวมทั้งหมด 408 คน

เครื่องมือการวิจัย แบบสอบถามการกำกับตนเอง ที่มีต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ซึ่งแบบสอบถามข้อมูลการกำกับตนเอง ตามแนวคิดของ Bandura (1986); Zimmerman (1998); Tadlock and Robert (2011) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับได้แก่ จริง ค่อนข้างจริง เป็นบางครั้ง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง มีจำนวนข้อคำถาม 36 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ประกอบไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจากสภาพแวดล้อม และปัจจัยพฤติกรรมในการกำกับตนเอง และแบบทดสอบเพื่อวัดระดับการรู้สารสนเทศของนักเรียน พัฒนาขึ้นโดยอิงมาตรฐานการรู้สารสนเทศ ที่พัฒนาโดย Khlaisang & Koraneekij (2019) จำนวน 49 ข้อ แบบสอบถามในการกำกับตนเองมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .895 แบบสอบถามการรู้สารสนเทศมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .935 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.879

การเก็บข้อมูลดำเนินการนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ทำแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญของการทำแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยการหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ซึ่งใช้การกำกับตนเองเป็นตัวแปรทำนาย และ ใช้การรู้สารสนเทศเป็นตัวแปรเกณฑ์ แล้วสร้างสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Equation) เป็นสมการทำนายการรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ และทดสอบนัยสำคัญของสมการถดถอยพหุคูณโดยการทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยการหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ใช้ปัจจัยของการกำกับตนเองเป็นตัวแปรทำนาย และ ใช้การรู้สารสนเทศเป็นตัวแปรเกณฑ์ แล้วสร้างสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Equation) เป็นสมการทำนายการรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ และทดสอบนัยสำคัญของสมการถดถอยพหุคูณโดยการทดสอบค่าที (t-test)

การพิทักษ์สิทธิ์การวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลของการสำรวจนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ กลุ่มนี้มีทั้งหมด 408 คน

นักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาอยู่ระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 อยู่ระดับชั้นปีที่ 4 จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 และระดับชั้นปีที่ 5 มีจำนวนใกล้เคียงกัน นักศึกษาส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 2.50-3.49 จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาคือมีเกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 48 นักศึกษาศึกษาอยู่ในสาขาวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด จำนวน 81 คิดเป็นร้อยละ 19.9 รองลงมาศึกษาอยู่ในสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 และน้อยที่สุดคือศึกษาอยู่ในสาขาวิชาประถมศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 40.93 รองลงมาคือมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.42 และน้อยที่สุดคือมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.07

ปัจจัยในการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อม และการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรม สามารถใช้อธิบายการรู้สารสนเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=128.60$, $p<.001$) การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อม และการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรม สามารถอธิบายการรู้สารสนเทศได้ร้อยละ 49 (Adjusted $R^2 = .49$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .70 การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล ($\beta = .26$, $p<.001$) และการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรม ($\beta = .41$, $p<.001$) ที่สามารถอธิบายการรู้สารสนเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อมสามารถอธิบายการรู้สารสนเทศได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .10$, $p=.066$) ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นสมการ

ทำนายแบบคะแนนดิบได้ดังนี้

การรู้สารสนเทศ = $.98 + .24^{***}(\text{การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล}) + .10(\text{การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อม}) + .41^{***}(\text{การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรม})$

แสดงว่าถ้านักศึกษามีคะแนนการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น 1 คะแนน นักศึกษาจะมีคะแนนการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น .24 คะแนน เมื่อการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อมและการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรมคงที่ ถ้านักศึกษามีคะแนนการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้น 1 คะแนน นักศึกษาจะมีคะแนนการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น .10 คะแนน เมื่อการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากบุคคลและการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรมคงที่ และถ้านักศึกษามีคะแนนการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 คะแนน นักศึกษาจะมีคะแนนการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น .41 คะแนน เมื่อการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากบุคคลและการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อมคงที่

อิทธิพลการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า การกำกับตนเองในการรู้สารสนเทศมีความสัมพันธ์กับการรู้สารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.69, p<.01$) การกำกับตนเองในการรู้สารสนเทศสามารถอธิบายการรู้สารสนเทศได้ร้อยละ 48 ($R^2 = .48$) โดยการกำกับตนเองในการรู้สารสนเทศและการรู้สารสนเทศมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง ($r=.69$) ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นสมการทำนายแบบคะแนนดิบได้ดังนี้

การรู้สารสนเทศ = $.97 + .76^{***}(\text{การกำกับตนเองในการรู้สารสนเทศ})$ โดยนักศึกษาที่มีคะแนนการกำกับตนเองในการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีคะแนนการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น .76 คะแนน

สรุปและอภิปรายผล

สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ปัจจัยในการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล การกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยจากสภาพแวดล้อม และการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยพฤติกรรมส่งผลต่อการรู้สารสนเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทุติยา จันทรปลอด (2550) ภูษิต วงศ์หล่อสายชล (2555) ปวีร์ ม่วงชื่น (2559) จักรพงศ์ วารี อุดม หอมคำ ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์ และ ประจิต อินทะกนก (2561) ซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกำกับตนเองที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura ซึ่งมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล (ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆ) ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม (Bandura, 1986)

เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษามีคะแนนการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยพฤติกรรมส่งผลต่อการรู้สารสนเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำกับตนเองที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคลนั้นเป็นการกำกับตนเองที่มีผลมากจากการสังเกตตนเอง การตัดสินใจตนเอง และการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง โดยผู้เรียนจะแสวงหาการตอบสนองการเรียนรู้อย่างจำเพาะเจาะจงในด้านดี (สาธินี จงใจธรรม นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และ วินัย คำสุวรรณ, 2558) นอกจากนี้การจัดโครงสร้างและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการกำหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผน รวมไปถึงการประเมินตนเอง พิจารณาจากการกระทำของตนเองเป็นสิ่งที่เกิดจากการกำกับตนเองส่วนบุคคล และการกำกับตนเองในด้านพฤติกรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการรู้สารสนเทศที่ต้องมี

การกำหนดจุดมุ่งหมายของสารสนเทศที่ต้องการ นอกจากนี้การประเมินตนเองจะเป็นการประเมินตนเองตามความเป็นจริง จะนำไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนได้อย่างถูกต้อง (Schunk & Zimmerman, 1994)

ในส่วนของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าไม่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรู้สารสนเทศที่มีลักษณะในการเสาะแสวงหาสารสนเทศส่วนใหญ่ เป็นลักษณะในการปฏิบัติส่วนบุคคลใช้การตัดสินใจ หรือพิจารณาในการตัดสินใจของสารสนเทศเหล่านั้นด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากการเรียนการสอนที่มีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าการกำกับตนเองที่มีผลมาจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมจะส่งผลต่อการปฏิบัติ ผลของการใช้ตัวแบบ การพูดชักชวน และโครงสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ (สาลิณี จงจิตรธรรม นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และวินัย คำสุวรรณ, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงศ์ วารี อุดม หอมคำ ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์ และประชิด อินทะกนก (2561) ที่พบว่ากลุ่มผู้เรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงที่มีรูปแบบการกำกับตนเองด้านสิ่งแวดล้อม มีคะแนนเฉลี่ยของระดับประสิทธิภาพในการสร้างสื่อการสอนมัลติมีเดียสูงกว่าการกำกับตนเองด้านอื่น ๆ งานวิจัยนี้ทำการทดลองโดยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึงทำให้ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการเรียนรู้มากกว่าด้านอื่นก็เป็นได้

2. อิทธิพลการกำกับตนเองที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า การกำกับตนเองในการรู้สารสนเทศมีความสัมพันธ์กับการรู้สารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าหากนักศึกษาหรือผู้เรียนที่มีการกำกับตนเองได้ดีย่อมส่งผลที่ดีในด้านต่าง ๆ ที่ตั้งใจกระทำรวมไปถึงด้านการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหุติยา จันทรปลอด (2550) ภูษิต วงศ์หล่อสายชล (2555) ปวีร์ ม่วงชื่น (2559) จักรพงศ์ วารี อุดม หอมคำ ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์ และประชิด อินทะกนก (2561) ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการกำกับตนเองนั้นทำให้บุคคลสามารถกระทำทุก

อย่างได้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องมากจากการกำกับตนเอง อาศัยการกำหนดกฎเกณฑ์ และกลยุทธ์ในการเรียนรู้ของตนเองได้ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนที่มีเมตาคอนนิชันมีแรงจูงใจและมีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น ผู้เรียนในกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ตระหนักในความสามารถของตนเองสูง เป็นผู้ที่มีริเริ่มกระบวนการเรียนรู้ มีกลยุทธ์ในการเรียนรู้ที่สามารถวางแผนตรวจสอบและประเมินการเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงแก้ไขได้ด้วยตนเอง (ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2550)

ซึ่งนอกจากนี้การกำกับตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลตั้งเป้าหมายสำหรับตนเอง บันทึกพฤติกรรมตนเอง และคิดกลวิธีให้บรรลุเป้าหมายด้วยตนเอง บุคคลจะเป็นผู้ควบคุมกระบวนการนี้ด้วยตนเอง (Zimmerman, 1998) นอกจากนี้การที่ผู้เรียนที่มีการกำกับตนเอง จะตระหนักถึงการรับรู้ข้อเท็จจริงว่า ตนเองมีทักษะหรือไม่มีทักษะสำหรับเรื่องที่จะศึกษา เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูล และทำงานเป็นขั้นเป็นตอนจนสามารถเรียนรู้งานนั้น ๆ รู้จักวิธีแก้ปัญหาเมื่อประสบกับอุปสรรคต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อมในห้องเรียนไม่ดี อาจารย์สอนไม่เข้าใจ หรือไม่เข้าใจบทเรียนในตำรา เป็นต้น ผู้เรียนที่มีการกำกับตนเองเห็นการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เป็นระบบและควบคุมได้ และมีความรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนที่เกิดขึ้นของตนเอง (Zimmerman and Martinez – Pons, 1986)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถวางแผน และตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้สารสนเทศได้ด้วยตนเอง ในส่วนที่ส่งเสริมปัจจัยการกำกับตนเองที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจากสภาพแวดล้อม
2. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการให้ความรู้แก่คณาจารย์ในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกลวิธีการกำกับตนเองให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพิ่มการวัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านอื่น ๆ
2. ส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ตอบโจทย์ตามคุณสมบัติของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

จักรพงศ์ วารี, อุดม หอมคำ, ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์ และประชิด อินทะกนก. (2561).

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการกำกับตนเองและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนโมบายเลิร์นนิ่งที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการสร้างสื่อการสอนมัลติมีเดียของนักศึกษาครุ. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 5(1), 123-138.

ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2550). E-Instructional Design: วิธีวิทยาการออกแบบการเรียนรู้การสอนอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หุติยา จันทร์ปลอด. (2550). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธีการรู้คิดที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์และการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปวีร์ ม่วงชื่น. (2559). ผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมทางกายตามทฤษฎีการกำกับตนเองที่มีต่อการลดพฤติกรรมติดเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ภูษิต วงศ์หล่อสายชล. (2555). การวิจัยและพัฒนาคู่มือกลยุทธ์การส่งเสริมกลยุทธ์การเรียนรู้แบบกำกับตนเองในบริบทการเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยด้วยการออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบ

- ออนไลน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). สาลินี จงใจธรรม นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และวินัย คำสุวรรณ. (2558). กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 7(1), 15-26.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. NJ: Prentice-Hall.
- Berk, L., & Winsler, A. (1995). *Scaffolding children's learning: Vygotsky and early childhood education*. Washington DC: Nation Association for the Education of Young Children.
- Khlaisang, J., & Koraneekij, P. (2019). Open online assessment management system platform and instrument to enhance the information, media, and ICT literacy skills of 21st century learners. *International Journal of Emerging Technologies In Learning (IJET)*, 14(07), 111-127.
- Santos, M. Valle & Mayoral, Rosa M. (2018) Information literacy in managers' education. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 23(2), 167-182.
DOI: 10.1080/08963568.2018.1510253
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (1994). *Self-Regulation in Education: Retrospect and Prospect*. In D. H. Schunk, & B. J. Zimmerman (Eds.), *Self-Regulation of Learning and Performance. Issues and Educational Applications*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- SCONUL. (2011). *The SCONUL seven pillars of information literacy*.

Retrieved from <https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/coremodel.pdf>

Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2001). *Using multivariate statistics*. 4th Edition. Boston: Allyn and Bacon.

Zimmerman, B.J., & Martinez-Pons, M. (1986). Development of structure interview for assessing student use of self-regulate learning strategies. *America Educational Research Journal*, 23, 614-628.

Zimmerman, B. (1998). Academic studying and the development of personal skill : A Self regulatory perspective. *Educational Psychologist*, 33(2/3), 73-86.

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี กับการสำเร็จในการ
ปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Accounting Practice Competency Development and Job
Success of Personnel in Rajabhat Maha Sarakham University

ปรารถนา หวานเหย¹
Pratthana Wanhoei¹

Received: May 12, 2022

Revised: June 7, 2022

Accepted: June 13, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับการสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 119 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านทักษะทางวิชาชีพ และด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ และมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับ การมีความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ และด้านความทันเวลาของผลลัพธ์

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Rajabhat Maha Sarakham University

(Wanhoei 601@gmail.com)

โดยสรุป การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ดังนั้น บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี โดยมีการวางแผนการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ เริ่มตั้งแต่การทบทวนนโยบายเดิมที่มีอยู่ว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องหรือไม่ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์การปฏิบัติงานขององค์กร งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น และสามารถใช้ในการวางแผนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทางการบัญชีต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี, ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน, บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Abstract

The study on accounting practice competency development and job success of personnel in Rajabhat Maha Sarakham University collected data from 119 personnel at Maha Sarakham Rajabhat University by using a questionnaire. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation.

The results of the study pointed out that the accounting bookkeepers' attitude toward both the overall aspects and individual aspects of accounting practice competency development was at a high level. The individual aspects with a high level of attitude

included professional knowledge, professional skill, and professional value. Regarding the attitude toward job success, it was at a high level in both holistic and individual aspects. The individual aspects with a high attitude included goal accomplishment, standard and reliability, and getting job done on time.

In conclusion, attitude toward the accounting practice competency development and job achievement was at a high level, therefore the accounting bookkeepers in Rajabhat Maha Sarakham University should consider the importance of accounting practice competency development by creating an effective development plan. The organization should review the previous policy to see whether they were proper and accordance with the goal, as well as encouraging people to realize the importance of the their working ability development for an effective job performance to reach the organization goals.

Keywords: accounting practice competency development, job success of personnel, Rajabhat Maha Sarakham University

บทนำ

ในการบริหารงานของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐหรือหน่วยงานของภาคเอกชน คณะผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานต่างก็มีความต้องการให้บุคลากรในหน่วยงานของตนได้รับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงาน และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งบุคคลที่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลานั้น จะเป็นบุคคลมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะ

แข่งขันกับตนเองและกับบุคคลอื่น มีความพร้อมอยู่เสมอที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามที่มีบุคลากรที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองในเรื่อง การปฏิบัติงาน และต้องการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพการปฏิบัติงาน ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์กรนั้น เนื่องจากจะส่งผลให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ได้รับผลประโยชน์จากการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรตามไปด้วย และจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานหรือองค์กร นอกจากนี้การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเองก็ยังส่งผลต่อความสำเร็จ ในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ และยังส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของตนเองได้อีกด้วย การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเองนั้นถือเป็นการแข่งขันกับตนเอง เพื่อเป็นบันไดก้าวไปสู่ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าของตนเองในอนาคต เป็นการเตรียมความพร้อมในการที่จะต้องแข่งขันกับบุคคลอื่นในโลกของการปฏิบัติงานที่มีการแข่งขันสูง เวทีของการปฏิบัติงานจะเปิดโอกาสให้สำหรับบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเสมอ เช่นเดียวกับบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงจากการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่องนั้น มักจะมีความพร้อมอยู่เสมอ สำหรับการแข่งขันไม่ว่าในเวทีของการปฏิบัติงานหรือในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม (พจน์ พจนพานิชย์กุล, 2556)

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี (Accounting Practice Competency Development) เป็นการนำเอาความสามารถที่ซ่อนเร้นภายในร่างกายนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีกระบวนการ โดยการผสมผสานกันระหว่างข้อมูลทางด้านตัวเลขทางการบัญชี ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่มีความพยายาม และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ดีที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของงานที่ดีที่สุด พฤติกรรมด้านความสามารถที่มีอยู่ในร่างกายของแต่ละบุคคล จะแสดงออกเมื่อได้รับโอกาสให้แสดงศักยภาพของตนเอง ในปัจจุบันการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

เนื่องจากการพัฒนาบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้บุคคล มีคุณสมบัติ มีความสามารถ และมีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีความคิด และมีศักยภาพในตนเอง มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณค่า และด้านเจตคติ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน และผลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแล้วนั้น ผลจากการปฏิบัติงานจะสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและกระบวนการปฏิบัติงานของบุคคล หากสามารถวิเคราะห์ได้ว่าบุคคลใดมีศักยภาพมากน้อยเพียงใด มีผลการปฏิบัติเป็นเช่นไร ก็จะสามารถที่จะดำเนินการพัฒนาหรือดึงศักยภาพของแต่ละบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ (เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว, 2549)

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Job Success) เป็นประสิทธิผลในการปฏิบัติงานที่ลงมือกระทำการใด ๆ โดยตั้งใจและทำให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผลการปฏิบัติงานนั้นเป็นที่น่าพึงพอใจแก่ตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ถือว่าประสบความสำเร็จ ผู้ปฏิบัติงานย่อมปรารถนาการพัฒนาตนเอง เพื่อความสำเร็จในชีวิตการปฏิบัติงาน มีความเจริญก้าวหน้า รวมถึงสามารถส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากผู้ปฏิบัติงานสามารถรับรู้ถึงความสำเร็จในการปฏิบัติงานของตนเองแล้ว ก็จะสามารถรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มองเห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าวิชาชีพของตนเอง อีกทั้งยังสามารถช่วยให้มีความมุ่งมั่น มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีเป้าหมายปฏิบัติงาน และมีการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับสามารถนำไปสู่ความก้าวหน้าในอาชีพและได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น เกิดความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงาน นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (กฤษฎ์ อุทัย, 2545) ในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น สามารถวัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้แก่ การบรรลุเป้าหมาย (Goal Accomplishment) มาตรฐาน และความเชื่อถือได้ (Standardized and Reliable) ความทันเวลาของผลลัพธ์

(Timeliness of Outcome) ความพึงพอใจ (Satisfaction) ซึ่งผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องการความสำเร็จในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นบันไดในการก้าวไปสู่ความก้าวหน้าของตนเอง ของหน่วยงานหรือองค์กร

บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม หมายถึง ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย และบุคลากรตามสัญญาจ้างของมหาวิทยาลัย เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการด้านวิชาการ และด้านสนับสนุนบุคลากรสายสนับสนุนด้านธุรการ คือ ผู้อำนวยการความสะอาดในด้านกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน ที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นงานเฉพาะ คือ นักวิชาการการเงิน นักวิชาการศึกษา นักวิเคราะห์ เจ้าหน้าที่บุคคล กลุ่มนี้ต้องแม่นยำและชำนาญกฎระเบียบ แนวปฏิบัติในด้านของตำแหน่งของตนเอง ที่ต้องวิเคราะห์เสนองานให้เป็นไปตามระเบียบ แนวปฏิบัติ กลุ่มที่ 2 เป็นด้านบริหารงานทั่วไปในการรับเรื่อง ส่งเรื่อง ประสานงาน กลุ่มนี้ต้องเน้นที่ความรวดเร็ว ถูกที่ ถูกทาง ส่วนกลุ่มด้านสนับสนุนวิชาการนั้น มีหน้าที่ผู้ช่วยดูแลงานวิชาการ เช่น เตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน การวิจัย รวมถึงช่วยสอน ช่วยควบคุม ซึ่งเป็นงานด้านวิชาการที่ช่วยงาน รวมทั้งควบคุมการใช้เครื่องมือที่มีลักษณะการใช้งานเฉพาะเพื่อสนับสนุนการเรียน การสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ (กองบริหารงานบุคคล, 2560)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อศึกษาว่าการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีมีผลกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีหรือไม่อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ให้มีศักยภาพมากขึ้น และสามารถใช้ในการวางแผนการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

ทางการบัญชีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาการพัฒนาศักยภาพ การปฏิบัติงานทางการบัญชี กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อเก็บข้อมูลดังนี้

1. ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 1,140 คน (กองบริหารงานบุคคล, 2559)
2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 280 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวนประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่างและจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำแนกตามสายงาน

ตารางที่ 1 บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (คน)
บุคลากรสายสนับสนุน	472	116	95
บุคลากรสายวิชาการ	668	164	24
รวม	1,140	280	119

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสารเตรียมนำแจก

2. ดำเนินการแจกแบบสอบถามตามหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งกำหนดระยะเวลาภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

3. เมื่อครบกำหนดได้รับแบบสอบถามตอบกลับมา จำนวน 98 ฉบับ จึงลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อไปเก็บแบบสอบถามปรากฏว่า ได้แบบสอบถามเพิ่มอีก 21 ฉบับ สาเหตุที่เก็บแบบสอบถามไม่ได้ครบทั้งหมดตามที่สอบถามเพราะผู้ที่ตอบแบบสอบถามช่วงที่เก็บเดินทางไปราชการ ลางาน ย้ายที่ทำงาน ลาออก

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 119 ฉบับ ซึ่งมีแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ จำนวน 119 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 42.50 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar และ Day (2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถาม ต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้ว่ามีข้อมูลเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรมหาวิทยาลัย

ราชภัฏมหาสารคาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 และ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี และความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย โดยกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับความคิดเห็นมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับความคิดเห็นปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	58	48.70
1.2 หญิง	61	51.30
รวม	119	100.00
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 25 ปี	4	3.40
2.2 25 - 35 ปี	61	51.30
2.3 36 - 45 ปี	36	30.20
2.4 มากกว่า 45 ปี	18	15.10
รวม	119	100.00
3. สถานภาพ		
3.1 โสด	43	36.20
3.2 สมรส	73	61.30
3.3 หม้าย/หย่าร้าง	3	2.50
รวม	119	100.00

ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือ	6	5.10
4.2 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	53	44.50
4.3 สูงกว่าปริญญาตรี	60	50.40
รวม	119	100.00
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
5.1 น้อยกว่า 5 ปี	11	9.20
5.2 5 – 10 ปี	60	50.40
5.3 11 – 15 ปี	30	25.20
5.4 มากกว่า 15 ปี	18	15.20
รวม	119	100.00
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
6.1 ต่ำกว่า 20,000 บาท	49	41.20
6.2 20,001 – 25,000 บาท	34	28.60
6.3 25,001 – 30,000 บาท	24	20.10
6.4 มากกว่า 30,000 บาท	12	10.10
รวม	119	100.00
7. ตำแหน่งในปัจจุบัน		
7.1 บุคลากรสายสนับสนุน	95	79.80
7.2 บุคลากรสายวิชาการ	24	20.20
7.3 อื่น ๆ	-	-
รวม	119	100.00

พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.30) อายุ 25 - 35 ปี (ร้อยละ 51.30) รองลงมา 36 – 45 ปี (ร้อยละ 30.20) สถานภาพ สมรส (ร้อยละ 61.30) รองลงมา สถานภาพ โสด (ร้อยละ 36.30) ระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 50.40) รองลงมา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 44.50) ประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี (ร้อยละ 50.40) รองลงมา 11 – 15 ปี (ร้อยละ 20.10) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 41.20) รองลงมา 20,001 – 25,000 บาท (ร้อยละ

28.60) และตำแหน่งงานในปัจจุบัน บุคลากรสายสนับสนุน (ร้อยละ 78.80) รองลงมา บุคลากรสายวิชาการ (ร้อยละ 20.20)

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้านของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตารางที่ 3 ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการบรรลุเป้าหมาย	3.93	0.47	มาก
2. ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้	4.09	0.52	มาก
3. ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์	4.04	0.72	มาก
โดยรวม	4.03	0.43	มาก

พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้ในวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.81$) ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.96$) และด้านทักษะทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.12$)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้านของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตารางที่ 4 ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการบรรลุเป้าหมาย	3.93	0.47	มาก
2. ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้	4.09	0.52	มาก
3. ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์	4.04	0.72	มาก
โดยรวม	4.03	0.43	มาก

พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ ($\bar{X} = 4.09$) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ($\bar{X} = 4.04$) และด้านการบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.93$)

สรุปผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 25 - 35 ปี สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 20,000 บาท และตำแหน่งงานในปัจจุบัน บุคลากรสายสนับสนุน

2. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้ในวิชาชีพ เช่น บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในหลักวิชาการบัญชีที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น การบัญชีการเงิน การบัญชีเพื่อการจัดการ การบัญชีบริหาร เป็นต้น เข้าใจอย่างชัดเจนในหลักการจัดการและการบริหารงานสมัยใหม่เพื่อประเมินหลักการบริหารขององค์กรที่ดี มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ด้านการบัญชี และสามารถนำระบบสารสนเทศมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี มีความสามารถด้านการจัดการการประเมินผล หรือการออกแบบระบบสารสนเทศ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ด้านทักษะทางวิชาชีพ เช่น บุคลากรมีการวินิจฉัยและสร้างแนวคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เหตุผลและมี

แนวทางการวิเคราะห์การปฏิบัติงาน มีการระบุปัญหาและการแก้ไขปัญหามีลักษณะแตกต่างกัน โดยนำความชำนาญการมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์ที่ดี การวางตัวเป็นกลาง การรู้จักกาลเทศะ และการมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเชื่อมั่นศรัทธา และจริงใจต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงานทุกคน เป็นต้น และด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ เช่น ซื่อสัตย์ สุจริต และมีความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมและความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ตั้งใจเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีวินัย ความรับผิดชอบ และมีความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมาย เช่น สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จลุล่วงด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง สามารถปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย มีความสมบูรณ์และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการทำงานอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ มีการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้ มีการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากทุกคนในสำนักงาน เป็นต้น ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ เช่น มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป มีการปฏิบัติตามขั้นตอนทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องตามที่กำหนด มีการสุญญเปล่าของทรัพยากรน้อยที่สุด สามารถปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบเพื่อให้ผลงานมีความถูกต้องตามความต้องการของผู้ใช้ สามารถทำรายงานทางการเงินได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และทันต่อเวลาที่กำหนด เป็นต้น ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ เช่น สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามมาตรฐานเวลาที่หน่วยงานกำหนด มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

เพื่อให้งานเสร็จทันเวลา สามารถบริหารเวลาเพื่อให้ผลงานเสร็จทันเวลาและทันต่อเหตุการณ์ ยึดหลักการปฏิบัติงานที่มีความเป็นปัจจุบัน และให้ทีมงานคั่งคั่งน้อยที่สุด เป็นต้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี กับการความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้ทำบัญชีสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และจัดทางการเงินได้อย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในยุคปัจจุบัน และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ข้อมูลในการเงินมากที่สุด ผู้ทำบัญชีจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ และทักษะทางวิชาชีพ เพื่อให้การปฏิบัติงานบัญชีบรรลุเป้าหมาย นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี จิตรบรรเทา (2546) พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ปัจจุบันต้องพยายามที่จะเรียนรู้เพื่อให้สามารถอยู่ในองค์กรได้ และหากสถาบันการเงินจัดให้มีการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเรียนรู้จากประสบการณ์ก็จะสามารถนำมาช่วยพัฒนาองค์กรได้ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้พนักงานมีการเรียนรู้ตามโครงสร้างการเรียนรู้ขององค์กรให้มีระดับการปฏิบัติที่สูงขึ้นในทุก ๆ ด้านเพื่อสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา เบ็ญจศิริ (2555) พบว่า นักบัญชีในสถานศึกษามีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการ

มีการปฏิบัติงานทางการบัญชีที่ดีโดยรวม ด้านการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเตรียมความพร้อมด้านการทำงานอยู่ตลอดเวลาจะทำให้บุคลากรมีทักษะในการปฏิบัติงานที่ดี สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ตามกำหนดเวลา

2. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ และด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีนั้น หมายถึงการจัดทำข้อมูลงบการเงินที่มีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ องค์กรสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และทันเวลา ซึ่งส่งผลให้การทำงานขององค์กรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ตามกระบวนการ และระยะเวลาที่กำหนดได้มาตรฐาน เป็นที่พอใจของผู้บริหารงานในแต่ละส่วนงาน ดังนั้น ผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเรียบร้อยทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และสามารถจัดหางบการเงินได้ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี และองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ อุดมจิตร (2551) พบว่า นักบัญชีธุรกิจประกันภัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณภาพของการปฏิบัติงานโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านความพอใจของทุกฝ่าย และด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิภัทร ไวแสน (2554) พบว่า นักบัญชีบริษัท มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จด้านการจัดหาและใช้ปัจจัย

ทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพอใจของทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนฤมล สุ่นสวัสดิ์ (2549) กล่าวว่า การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการทำงานที่มีประสิทธิผล ประหยัด ทรัพยากร เช่น แรงงาน เวลา วัสดุ เป็นต้น การทำงานที่มีประสิทธิภาพได้คุณภาพ ตามที่กำหนด คือเป้าหมายของการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สมใจ ลักษณะ (2552) กล่าวว่า การทำงานที่มีคุณภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถโดยใช้เทคนิคในการทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่มีความสุข มีแรงจูงใจในการทำงาน เกิดความพอใจในการทำงาน พร้อมทั้งจะพัฒนาคุณภาพและปริมาณของผลงานพร้อมกับคิดค้นดัดแปลงวิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านทักษะทางวิชาชีพ และด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ เนื่องจากการพัฒนาในด้านดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม

1.2 บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี จากการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี กับการสำเร็จในการปฏิบัติงานกับกลุ่มตัวอย่างอื่นหรือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ธนาคาร

พาณิชย์ สถาบันทางการเงิน เป็นต้น เพื่อศึกษาผลการวิจัยว่าหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งดำเนินกิจการที่แตกต่างกันออกไปมีผลการวิจัยเป็นอย่างไร

2.2 ควรศึกษาตัวแปรตามตัวแปรอื่น เช่น ความสำเร็จในการแข่งขัน การเจริญเติบโตของรายได้ เป็นต้น เพื่อสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาองค์กรให้บริหารงาน และดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการองค์กรต่อไป

2.3 การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี กับการสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยให้ผู้ให้บริการเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อต้องการที่จะทราบผลในมุมมองของผู้ให้บริการการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชี ของหน่วยงานในปัจจุบันที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานต่อไป

บรรณานุกรม

- จรรยา มีสิม. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างความจงรักภักดีในวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- จิราภรณ์ แก้วสีดา. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารเวลา ความเครียดในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของนักบัญชีธุรกิจโรงแรมในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ฐนตม ราศรีรัตนะ. (2551). *ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของนักบัญชีธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกายในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นฤมล สุนทวิสัย. (2549). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: วันทิพย์.

- นวลละออง ชัยวัตร. (2555). ผลกระทบของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นิสิต มโนตั้งวรพันธุ์. (2552). เทคนิคการมอบหมายงาน. กรุงเทพฯ: ซี เอ็ด ยู เค ชัน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงษ์ศักดิ์ แก้วมีสี. (2552). ผลกระทบของประสิทธิภาพการวางแผนการสอบบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ศุภมิตร พินิจการ. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชี กรมสรรพสามิต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สมเดช วิจารณ์ศรีเสถียร และคณะ. (2550). การบัญชีธุรกิจแนวทางสู่ความสำเร็จในวิชาชีพบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติเพรส.
- สมิต สัจฉกร. (2553). เทคนิคการประสานงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- สวัสต์ พุ่มภักดี วันชัย ประเสริฐศรี และประภัสสร กิตติมนโรม. (2550). การบัญชีชั้นกลาง 1. กรุงเทพฯ: พัฒนาวิชาการ.
- สายฝน อุไร. (2557). ผลกระทบของสมรรถนะการสอบบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สิรินภา นามพรหม. (2554). ผลกระทบของประสิทธิภาพการทำงานเชิงรุกที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีสหกรณ์สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

สุกัญญา ธรรมรส. (2554). ผลกระทบของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่มีต่อ
คุณภาพรายงานการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในที่สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกามุขชุมชนเพื่อการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่
ในชุมชนชานเมือง จังหวัดอุดรธานี

The Factors Influence on Enforcement of Community Rules for
Non-Smoking Health Protection in Sub-Urban
Udon Thani Province

สังคม สุรรัตนกุล¹, ธนมนทชนก พรหมพินิจ², ปิยพร แฝ้วชำนาญ³

Sungkom Suparatanagool¹, Thanamontachanok Prompinij², Piyabhorn
Phawchamnan³

Received: March 31, 2022

Revised: June 2, 2022

Accepted: June 13, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่นำมาพยากรณ์
การบังคับใช้กติกามุขชุมชน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกามุข
ชุมชนในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ในชุมชนชานเมือง จังหวัดอุดรธานี
เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้แทนในหลังคาเรือนที่
ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 259 ตัวอย่าง ระหว่าง
เดือนมีนาคม 2563 ถึง มกราคม 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป
LISREL ด้วยสถิติ Path Analysis

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Udon Thani Rajabhat University (sungkom1962@gmail.com)

²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Udon Thani Rajabhat University (tnmtchanok@udru.ac.th)

³มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Udon Thani Rajabhat University (piyabhorn.ph@udru.ac.th)

ผลการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลที่เป็นแบบอย่างในการไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ($\bar{X}=2.60$; $SD.=0.62$) คือผู้นำชุมชน ความร่วมมือของร้านค้าโดยการไม่ขาย บุหรี่ให้เด็กต่ำกว่า 20 ปี ($\bar{X}=2.71$; $SD.=0.53$) การสร้างการรับรู้ให้เป็นชุมชนปลอดบุหรี่ได้โดยการรณรงค์ ($\bar{X}=2.62$; $SD.=0.58$) และไม่มีการสูบบุหรี่ในสถานที่ห้ามสูบ ($\bar{X}=2.71$; $SD.=0.55$) มาจากการบังคับใช้กติกาชุมชน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน ประกอบด้วย การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ($\gamma=0.55$; $T\text{-value} > 2.58$) ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน ($\beta=.085$; $T\text{-value}>2.58$) และการรับรู้กติกาชุมชน ($\beta=-0.24$; $T\text{-value} > 1.96$) ในขณะที่การรับรู้กติกาชุมชนยังได้รับอิทธิพลทางตรงย้อนกลับจากการบังคับใช้กติกาชุมชน ($\beta=0.80$; $T\text{-value} < 1.96$) นอกจากนี้ การบังคับใช้กติกาชุมชนยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน ($\beta=-0.24$; $T\text{-value} > 1.96$) โดยส่งผ่านการรับรู้กติกาชุมชนอีกช่องทางหนึ่งด้วย ปัจจัยทั้งหมดนี้สามารถพยากรณ์การบังคับใช้กติกาชุมชนได้ ร้อยละ 47.0 ($R^2=0.47$)

คำสำคัญ : การบังคับใช้กติกาชุมชน, การคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่, ชุมชนชนเมือง

Abstract

This study aimed to examine the levels of factors used for forecasting enforcement of community rules and to investigate the factors influencing on the enforcement of community rules for protection on health of non-smoking people in sub-urban, Udon Thani. The research was a survey research collecting data via questionnaires with the 259 representatives of households from the accidental sampling under the limitation of age that had to be older than 15 years old, from March, 2020 to January, 2021. The data were

analyzed by using Path Analysis with LISREL program. The result revealed that the factors for forecasting the enforcement of the community rule were as follows: community leaders who were human media as non-smoking model in public area ($\bar{X}=2.60$; $SD.=0.62$); cooperation of shops in the community by refusing to sell cigarette to whomever aged under 20 ($\bar{X}=2.71$; $SD.=0.53$); campaign for smoking-free community acknowledgement ($\bar{X}=2.62$; $SD.=0.58$); and not smoking in prohibit areas by the enforcement of community rules ($\bar{X}=2.71$; $SD.=0.55$). The factors which influenced the enforcement of community rules for non-smoking person's health protection in sub-urban consisted of the public relation and communication ($\gamma=0.55$; T-value > 2.58), community store participating ($\beta=0.85$; T-value > 2.58), and recognition on community rules ($\beta=-0.24$; T-value > 1.96). The recognition on community rules was directly influenced by the reflection of the enforcement of community rules ($\beta=0.80$; T-value < 1.96). Furthermore, enforcement of community rules was also influenced indirectly by the community store participating ($\beta=-0.24$; T-value > 1.96) and another through recognition on community rules. All mentioned factors could forecast the enforcement of community rules for non-smoking people's health protection at 47.0 ($R^2=0.47$)

Keywords: Enforcement of community rules, Protection for non-smoking health, Sub-urban

บทนำ

จากปรากฏการณ์ทางสังคมของประเทศไทยที่พบว่า ยังมีการละเมิดการสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอยู่มากกว่าร้อยละ 91.1 (สังคม ศุภรัตนกุล และบัวพัน พรหมพักพิง, 2558) จึงสะท้อนให้เห็นว่าพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ไม่สามารถบังคับใช้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ได้เท่าที่ควร ต่อมารัฐได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบใหม่ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2560 เพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ และเพื่อฟื้นฟูบำบัดรักษาสุขภาพของผู้เสพติดผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบระดับจังหวัด มีหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรการ ที่กำหนดโดยคณะกรรมการในระดับชาติ ที่ให้ความสำคัญในเรื่องการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย โดยหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำเอากฎหมายดังกล่าวนี้ ไปบังคับใช้โดยตรง หลังจากนั้นในที่ประชุมคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัด เสนอแนะว่า การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพในระดับชุมชนหมู่บ้านนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ทั้งในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังมีความไม่ชัดเจนในความเคร่งครัดของการบังคับใช้กฎหมาย และในส่วนของการสร้างความตระหนักและการขัดเกลาระดับครอบครัวซึ่งเป็นต้นแบบตั้งแต่แรกเริ่มจะต้องเข้มข้นและจริงจัง (รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัดอุดรธานี, 2562) สะท้อนให้เห็นว่าที่ผ่านมาการบังคับใช้กฎหมายยังนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ต่อผู้ที่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ แม้กระทั่งตัวเองเป็นเจ้าของงานผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ก็ตาม (วิเชียร สุภัทรกุล, 2559)

ต่อมาได้ดำเนินโครงการวิจัย“รูปแบบกลไกการบังคับใช้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในชุมชนชนเมืองของจังหวัดอุดรธานี” (สังคม ศุภรัตนกุลและคณะ, 2563) พบว่า กติกาชุมชนเป็นรูปแบบข้อบังคับอีกรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนชนเมือง

มีมติผ่านความเห็นชอบในเวทีประชาคมว่าสามารถใช้บังคับเพื่อการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในชุมชนได้ ตาม พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 5 ระบุให้ “บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และบุคคลมีหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการให้เกิดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมตามวาระหนึ่ง ศึกษาในเขตเทศบาลเมือง อำเภอเมือง อุดรธานี และชุมชนชานเมืองในเขตเทศบาลเมือง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งกติกาสุมชนในชุมชนชานเมือง มีมติสามเ้าของปัญหา ประกอบด้วย 1) แหล่งจำหน่ายที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย 2) ผู้สูบบุหรี่ที่สูบในที่ห้ามสูบ และ 3) ไม่มีผู้บังคับใช้กฎหมายในชุมชน นำไปสู่กติกาสุมชน ประกอบด้วย 1) แหล่งจำหน่ายร้านค้าในชุมชนห้ามตั้งโชว์ ห้ามขายบุหรี่ให้แก่เด็กต่ำกว่า 20 ปี และห้ามแบ่งมวนบุหรี่แยกของขาย 2) ผู้สูบบุหรี่ ห้ามสูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบในชุมชนหรือที่สาธารณะ เช่น ศาลาประชาคม วัด โรงเรียน สวนสาธารณะ เป็นต้น ถ้าจะสูบต้องสูบในที่จัดไว้ให้สูบบุหรี่เท่านั้น และ 3) ผู้บังคับใช้กติกาสุมชน มอบหมายให้ผู้นำชุมชน และผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นตำรวจบุหรี่ในชุมชน หากมีผู้กระทำความผิดกติกามีบทลงโทษปรับเป็นเงินสวัสดิการของชุมชน

ข้อถกเถียงในงานวิจัยนี้คือ ในบริบทชุมชนชานเมืองแล้ว เป็นพื้นที่สร้างการรับรู้การปรับเปลี่ยนวิถีความเป็นเมืองและชนบท จึงกลายเป็นพื้นที่ค่อนข้างจะผ่อนปรน อนุโลมและยืดหยุ่นในการใช้อำนาจการตัดสินใจ รวมทั้งการบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใดต่อผู้ที่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่มีอำนาจในการดำเนินการ (รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัดอุดรธานี, 2562) ด้วยความผ่อนปรนของข้อบังคับในระดับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ชานเมืองที่ใกล้เมืองและห่างไกลเมืองใหญ่ ซึ่ง พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ไม่ได้ระบุพื้นที่ยกเว้นหรือผ่อนปรนใด ๆ ในการบังคับใช้ หากแต่ในบริบทชุมชนชานเมืองแล้วได้ประยุกต์ใช้ “กติกาสุมชนชานเมือง” มาบังคับใช้ได้

อย่างเป็นที่น่าพอใจ บทความวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่นำมาพยากรณ์การบังคับใช้กติกามุขชนในชุมชนชนเมือง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกามุขชนในชุมชนชนเมือง

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูล ณ เวลาที่ศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านนาทราย หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านเลื่อม เป็นชุมชนชนเมืองเขตเทศบาลเมืองหนองสำโรง อำเภอมืองอุดรธานี และในชุมชนบ้านปากดงเหนือ หมู่ที่ 11 ตำบลโพนสูง เป็นชุมชนชนเมืองในเขตเทศบาลเมือง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เพื่อการครอบคลุมบริบทชุมชนชนเมืองใกล้เมืองหลัก (อำเภอมือง) และไกลเมืองหลัก (อำเภอบ้านดุง) ที่สุบบุหรีและเลิกสุบแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนชนเมืองในเขตเทศบาลเมือง อำเภอมืองอุดรธานี และในชุมชนชนเมืองในเขตเทศบาลเมือง อำเภอบ้านดุง ที่เคยมีสมาชิกในครอบครัวสุบบุหรี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เป็นประชาชนตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนชนเมืองในเขตเทศบาลเมือง อำเภอมืองอุดรธานี และชุมชนชนเมืองในเขตเทศบาลเมือง อำเภอบ้านดุง ที่เคยมีสมาชิกในครอบครัวสุบบุหรีที่ถูกเลือกโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) จำนวน

259 ตัวอย่าง กระจายสัดส่วนจำนวนตัวอย่างในชุมชนชนเมืองใกล้เมืองหลัก (อำเภอเมือง) จำนวน 107 ตัวอย่าง และในชุมชนชนเมืองไกลเมืองหลัก (อำเภอบ้านดุง) จำนวน 152 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบ ประเมินค่า Rating Scale 3 ระดับ ประกอบด้วย ปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ปัจจัยเกี่ยวกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์การบังคับใช้กติกาชุมชน ในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ได้แก่ 1) การติดประกาศให้ชุมชนเป็นเขตพื้นที่ปลอดบุหรี่ 2) ผู้นำชุมชนเป็นสื่อบุคคลไม่สูบบุหรี่ในชุมชน 3) การประกาศประชาสัมพันธ์เสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว ให้รับทราบอย่างครอบคลุมในเขตพื้นที่เป้าหมาย และ 4) มีการว่ากล่าวตักเตือนเมื่อพบเห็นคนสูบบุหรี่

2.2 ปัจจัยเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการบังคับใช้กติกาชุมชน ในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ได้แก่ 1) มีการลงโทษปรับ “คนที่กระทำความผิดกติกา” 2) ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ 3) ร่วมรณรงค์ให้เป็นชุมชนปลอดบุหรี่ และ 4) ผู้นำชุมชนประกาศรณรงค์ให้ชุมชนปลอดบุหรี่

2.3 ปัจจัยเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชนต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน ในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ได้แก่ 1) ร้านค้าในชุมชนขายบุหรี่ให้แก่เด็กต่ำกว่า 20 ปี 2) ร้านค้าในชุมชนมีการแบ่งมวนบุหรี่แยกขาย

2.4 ปัจจัยเกี่ยวกับความตระหนักต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน ในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ได้แก่ 1) ห้ามสูบบุหรี่ตามถนนสาธารณะ 2) ให้สูบบุหรี่ในที่จัดไว้ให้สูบบุหรี่ 3) ห้ามสูบบุหรี่ในศาลาประชาคม 4) ห้ามสูบบุหรี่ที่สาธารณะในชุมชน 5) ห้ามสูบบุหรี่ในร้านอาหาร/วัด/ศาลาประชาคม 9) ผู้นำศาสนาต้องเป็นแบบอย่างไม่สูบบุหรี่

การตรวจสอบคุณภาพ แบบสอบถามได้นำเสนอผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ (ค่า IOC รายข้อ > 0.5) นำไปทดลองใช้กับหลังคาเรือนที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใน

พื้นที่เทศบาลเมืองโนนสูง-น้ำคำ จำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.68 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538) จึงนำลงไปเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ตัวแปรเดียว (Univariate Analysis) เพื่ออธิบายระดับของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบังคับใช้กติกาชุมชน การรับรู้ถึงการบังคับใช้กติกาชุมชน การให้ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน และความตระหนักต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (Multivariate Analysis) เพื่อพยากรณ์ความตระหนักต่อการบังคับใช้กติกาชุมชนในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ปัจจัยพยากรณ์ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบังคับใช้กติกาชุมชน การรับรู้ถึงการบังคับใช้กติกาชุมชน และปัจจัยการให้ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน ด้วยสถิติ Path Analysis

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบังคับใช้กติกาชุมชนในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ จำนวน 259 ตัวอย่าง พบรายละเอียดจำแนกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ระดับของปัจจัยที่นำมาพยากรณ์การบังคับใช้กติกาชุมชนในชุมชน ชานเมือง พบว่า

1.1 ปัจจัยเกี่ยวกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในชุมชน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้นำชุมชนเป็นสื่อบุคคลแบบอย่างที่ดีโดยไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ($\bar{X}=2.60$; $SD.=0.62$) การประกาศประชาสัมพันธ์แจ้งให้เป็นชุมชนปลอดบุหรี่ ($\bar{X}=2.54$; $SD.=0.57$) ผู้นำชุมชนประกาศ

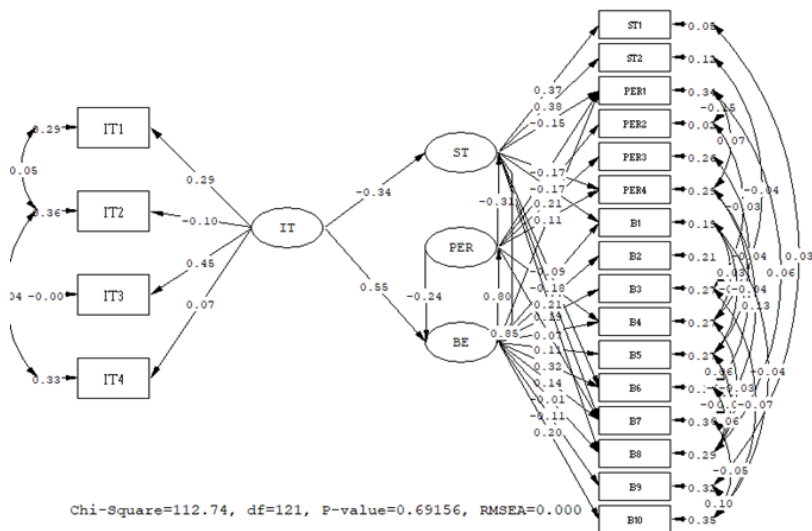
ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=2.40$; $SD.=0.64$) ตามลำดับ

1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน เรื่อง ลำดับค่าเฉลี่ยร้านค้าให้ความร่วมมือเรียงจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับ คือ ร้านค้าในชุมชนไม่ขายบุหรี่ยาสูบให้เด็กต่ำกว่า 20 ปี ($\bar{X}=2.71$; $SD.=0.53$) และร้านค้าในชุมชนไม่แบ่งมวนบุหรี่ยาสูบ ($\bar{X}=2.63$; $SD.=0.05$) ตามลำดับ

1.3 ปัจจัยเกี่ยวกับการรับรู้ต่อกติกาชุมชน จากการประกาศสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย หอกระจายข่าวสารในชุมชน รวมทั้งการประกวดคุ้มปลอดบุหรี่ ทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดการรับรู้เกี่ยวกับกติกาชุมชนมากขึ้น เรื่อง ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ รับรู้ว่าชุมชนประกาศรณรงค์ให้เป็นชุมชนปลอดบุหรี่ ($\bar{X}=2.62$; $SD.=0.58$) รับรู้การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ($\bar{X}=2.59$; $SD.=0.58$) รับรู้การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ชุมชนปลอดบุหรี่ ($\bar{X}=2.49$; $SD.=0.58$) ตามลำดับ

1.4 ปัจจัยเกี่ยวกับความตระหนักต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน เรื่องลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่ห้ามสูบของชุมชน ($\bar{X}=2.71$; $SD.=0.55$) มากที่สุด รองลงมาคือ ร่วมรณรงค์ปิดป้ายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ($\bar{X}=2.68$; $SD.=0.55$) และร้านค้าในชุมชนไม่แบ่งบุหรี่ยาสูบ ($\bar{X}=2.61$; $SD.=0.59$) ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน ในชุมชนชานเมือง จากการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงเส้น จากการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างครอบคลุม ทำให้เกิดการรับรู้กติกาชุมชน และส่งผลโดยอ้อมต่อความร่วมมือของร้านค้าในชุมชนและส่งผลโดยอ้อมต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน โดยส่งผ่านการรับรู้กติกาชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Path Analysis พบรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นการวิเคราะห์ Path Analysis

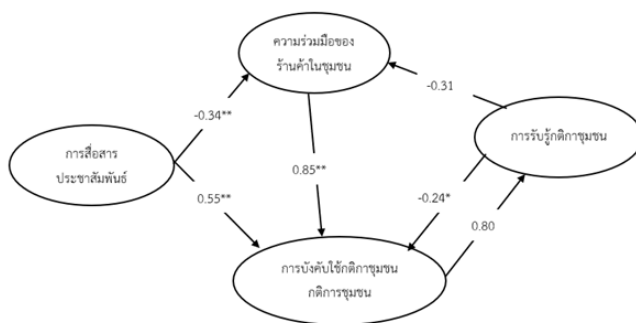
หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาตรวจสอบเงื่อนไขความกลมกลืนโมเดลกับข้อมูล ประจักษ์จากการสำรวจปรากฏการณ์ทางสังคมพบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ดี ซึ่งพิจารณาจากค่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 112.74 ค่า Sig. มีค่า เท่ากับ 0.691 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ค่าดัชนีวัด ระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีวัดระดับ ความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสอง ประมาณค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 และค่าดัชนี รากกำลังสองเฉลี่ยส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.018 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) จึงสรุปว่าโมเดลที่ได้มีความกลมกลืนกับปรากฏการณ์ที่เป็นความจริงทาง สังคมตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงอิทธิพลเชิงเส้นต่อการบังคับใช้กติกาชุมชนเพื่อการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ในชุมชนชานเมือง จังหวัดอุดรธานีของโมเดลกลมกลืน

ตัวแปรเหตุ	อิทธิพล	รูปแบบเชิงเส้น		
		ปัจจัยพยากรณ์		ตัวแปรผล
		การรับรู้กติกาชุมชน	ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน	
การสื่อสารประชาสัมพันธ์	ทางตรง	-	-0.34**	0.55**
	ทางอ้อม	0.15	-0.04	-0.37
	รวม	0.15	-0.39	0.18
การรับรู้กติกาชุมชน	ทางตรง	-	-0.31	-0.24*
	ทางอ้อม	-0.29	0.09	-0.12
	รวม	-0.29	-0.22	-0.36
ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน	ทางตรง	-	-	0.85**
	ทางอ้อม	0.48	-0.15	-0.24*
	รวม	0.48	-0.15	0.61
การบังคับใช้กติกาชุมชน	ทางตรง	0.80	-	-
	ทางอ้อม	-0.23	-0.18	-0.29
	รวม	0.57*	-0.18	-0.29
R ²				0.47

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (T-value > 1.96)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (T-value > 2.58)

ภาพที่ 2 ไดอะแกรมผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงเส้น (Path Analysis)

จึงสรุปผลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกากุมนุมชน ในชุมชนชนเมือง
ได้ว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง ประกอบด้วย การบังคับใช้กติกากุมนุมชน
ได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการสื่อสารประชาสัมพันธ์
($\gamma = 0.55$; T-value > 2.58) ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน ($\beta = 0.85$;
T-value > 2.58) และการรับรู้กติกากุมนุมชน ($\beta = -0.24$; T-value > 1.96) และ
การรับรู้กติกากุมนุมชนยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบังคับใช้กติกากุมนุมชน
($\beta = 0.80$; T-value < 1.96) แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงน่าจะสรุปได้ว่าเป็นไป
ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เมื่อมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างครอบคลุม ต่อเนื่องที่
มีคุณภาพทำให้เกิดความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน และจะส่งผลโดยตรงต่อการบังคับ
ใช้กติกากุมนุมชน ในขณะที่การรับรู้กติกากุมนุมชนได้รับอิทธิพลย้อนกลับจากการบังคับ
ใช้กติกากุมนุมชน

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม ประกอบด้วย การบังคับใช้กติกากุมนุมชน
ซึ่งได้รับอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากความร่วมมือของร้านค้า
ในชุมชน ($\beta = -0.24$; T-value > 1.96) โดยส่งผ่านการรับรู้กติกากุมนุมชน

จึงน่าจะกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกากุมนุมชน ใน
ชุมชนชนเมือง เพื่อการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ประกอบด้วย อิทธิพลทาง
ตรงจากการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการรับรู้กติกากุมนุมชน อิทธิพลทางอ้อม
จากความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน ปัจจัยทั้งหมดนี้สามารถพยากรณ์การบังคับใช้
กติกากุมนุมชนในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ได้ร้อยละ 47.0 ($R^2 = 0.47$)

สรุปและอภิปรายผล

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่นำมาพยากรณ์
การบังคับใช้กติกากุมนุมชนในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในชุมชนชนเมือง สรุป
ได้ว่า

1.1 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในชุมชน

จากมติการบังคับใช้กติกาสมาชิกในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ สมาชิกในชุมชนมีการจัดกิจกรรมการสื่อสารประชาสัมพันธ์ รณรงค์ติดสติ๊กเกอร์ประชาสัมพันธ์ห้ามสูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบ รณรงค์ห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การสื่อสารประกาศประชาสัมพันธ์โดยผู้นำชุมชนได้สร้างการรับรู้ผ่านการประกาศประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายและหอกระจายข่าว ทำให้ครัวเรือนต่าง ๆ ประกาศเป็นเขตปลอดการสูบบุหรี่มากกว่าครึ่ง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายจะมีผลในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก ถ้าผู้บริหารท้องถิ่น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เข้ามาร่วมด้วยช่วยกันและเป็นนักสื่อสารในชุมชนอยู่แล้วจะทำให้การบังคับใช้ “กติกาสมาชิก” ได้เป็นอย่างดี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปที่กล่าวว่า การรับรู้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับระดับการถือปฏิบัติในที่สาธารณะปลอดบุหรี่ (สังคม สุวรรตกุล และบัวพันธ์ พรหมพิง, 2558) รวมทั้งงานของสังคม สุวรรตกุล (2556) สรุปไว้ว่าการรณรงค์ที่ผ่านมา ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ยังมีระดับความสำเร็จค่อนข้างน้อยคือ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครอบครัวยังไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของการไม่สูบบุหรี่ รวมถึงการประกาศประชาสัมพันธ์กำหนดเขตห้ามสูบบุหรี่ในชุมชน และการสร้างจิตสำนึกให้รู้จักเกรงใจผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ โดยการไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะในชุมชนยังขาดความร่วมมือ ยิ่งกว่านั้นไม่พบกลุ่มนักสูบบ้างกลุ่มกันสูบบุหรี่ในแหล่งที่เคยมีผู้สูมและการประกาศใช้นโยบายต่าง ๆ มีผลลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่กับผู้ที่มิรายได้ น้อย แต่ไม่มีผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีรายได้มาก เพราะผู้มีรายได้เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปริมาณที่มากขึ้นด้วย (ชวนกร ชูศรีชาติ, 2561)

1.2 การให้ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน

การให้ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน ที่ผ่านมารณรงค์โดยใช้มาตรการทางภาษีทำให้บุหรี่มีราคาแพงขึ้น เพื่อลดการเข้าถึงของเด็กและ

เยาวชน ซึ่งในการควบคุมการสูบบุหรี่ผลกระทบที่สำคัญคือราคาบุหรี่ที่แพงขึ้นจะป้องกันเยาวชนให้เข้ามาเสพติดบุหรี่น้อยลง เนื่องจากเยาวชนเป็นผู้ที่ยังไม่มีรายได้และมีกำลังซื้อต่ำ ถึงอย่างนั้นก็ตาม ด้วยการค้าการตลาดร้านขายปลีกยังลักลอบแบ่งมวนบุหรี่ขาย จนทำให้ประเด็นความร่วมมือของร้านค้าจึงมีร้อยละความสำเร็จในระดับต่ำ คือ ร้านค้าให้ความร่วมมือปฏิบัติตามกฎหมายในการจำหน่ายบุหรี่น้อยมาก (สังคม ศุภรัตนกุล, 2556) ในขณะที่การวิจัยครั้งนี้ร้านค้าให้ความร่วมมือปฏิบัติตามกฎหมายเป็นอย่างดี ไม่วางบุหรี่ขาย ไม่จำหน่ายบุหรี่ให้เด็กต่ำกว่า 20 ปี เมื่อใช้มาตรการทางสังคมเป็นกติกากชุมชนมาบังคับใช้สอดคล้องกับงานขับเคลื่อนมาตรการที่มีผลต่อการปฏิบัติจริงของบัวพันธ์ พรหมพักพิง (2557) ที่ผลจากการใช้มาตรการทางสังคม พบว่า ไม่วางบุหรี่ขาย ไม่จำหน่ายบุหรี่ให้เด็กต่ำกว่า 20 ปี อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

1.3 การรับรู้ต่อกติกากชุมชน

จากการสำรวจการรับรู้ต่อกติกากชุมชนเรียงจากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ คือ รับรู้ว่าชุมชนประกาศรณรงค์ให้ชุมชนปลอดบุหรี่ รับรู้การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 รับรู้การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ชุมชนปลอดบุหรี่ และน้อยสุดคือ รับรู้การลงโทษปรับผู้ที่กระทำความผิดกติกากชุมชน ซึ่งให้เห็นว่า ความตระหนักต่อกฎกติกาทางสังคมเกิดจากความถี่ในการรับรู้ ย้ำคิดย้ำทำ สร้างการรับรู้ซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดการเคารพต่อกฎกติกาห้ามสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ก็ได้หนุนเสริมต่อการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนปลอดบุหรี่ด้วยเช่นกัน และชุมชนจะปลอดบุหรี่ต้องอาศัยการรับรู้หรือการเข้าถึงสื่อสารณะเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อน รูปธรรมหนึ่งจะเห็นได้จากหน่วยงานต่าง ๆ มักเน้นที่การการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์และขึ้นป้ายขนาดใหญ่ในการดำเนินงาน ซึ่งการมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายมีอิทธิพลทางบวกต่อการรับรู้ข่าวสาร การสื่อสารส่งต่อแก่สาธารณณะ (สังคม ศุภรัตนกุล และบัวพันธ์ พรหม

พักพิง, 2558) และทัศนคติต่ออันตรายจากการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับคะแนนการปฏิบัติตัวเพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ (ดวงใจ บรรทัด และจิราพร ชมพิกุล, 2560)

1.4 การบังคับใช้กติกาชุมชน

ความตระหนักการบังคับใช้กติกาชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือเคลื่อนไหวต่อต้านบุหรี่ เรียงจากมากไปหาน้อย 10 ลำดับ คือ ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่ห้ามสูบของชุมชน มากที่สุด รองลงมาคือ ร่วมปิดป้ายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ร้านค้าในชุมชนไม่แบ่งบุหรี่ขาย ไม่สูบบุหรี่ในศาลาประชาคม ปฏิเสธที่จะรวมกลุ่มกับคนที่สูบบุหรี่ ไม่จับกลุ่มกันสูบบุหรี่ ปลอดภัยการสูบบุหรี่ในละแวกบ้านข้างเคียง มีกลุ่มนักสูบไปสูบบุหรี่ในเขตให้สูบนอกเขตชุมชน ผู้นำทางศาสนาเทศนาให้ญาติโยมลดละเลิกบุหรี่ และมีความตระหนักต่อการบังคับใช้กติกาชุมชน น้อยที่สุดคือ ในชุมชนมีคนสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ตามลำดับ หากผู้ใดฝ่าฝืนสูบบุหรี่ในบริเวณที่ประกาศห้ามสูบจะมีโทษ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของเทศบาลตำบลเผ่าไร่ อำเภอู่เผ่าไร่ จังหวัดหนองคาย ได้มีการจัดทำ “กติกามุ่บ้านควบคุมยาสูบ” ผ่านกลไกการทำประชาคม เพื่อควบคุมปัญหาการบริโภคยาสูบในชุมชน ให้เกิดความตระหนักจำกัดพื้นที่ในการสูบบุหรี่เคารพต่อสิทธิของผู้อื่นที่จะมีสุขภาพดี หลังจากที่มีการรณรงค์โฆษณาประชาสัมพันธ์ในชุมชนไม่ค่อยได้ผล เปลี่ยนมาใช้รูปแบบบอกต่อปากต่อปากจะมีอิทธิพลมากในระดับชุมชน โดยการบอกต่อมาจากผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่น เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายจะมีผลในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก ถ้าผู้บริหารท้องถิ่น กำหนด ผู้นำบ้านเข้ามาร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งผู้บริหารเป็นนักสื่อสารในชุมชนอยู่แล้วจะทำให้การบังคับใช้ “กติกามุ่บ้านควบคุมยาสูบ” ได้ผลเร็วขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565) และสอดคล้องกับข้อค้นพบของสังคม ศุภรัตน์กุล และคณะ (2563) พบว่า หากผู้ใดฝ่าฝืนสูบบุหรี่ในบริเวณที่ประกาศห้ามสูบจะมีโทษ โดยครั้งแรกจะเป็นการว่า

กล่าวตักเตือน และลงลายมือชื่อรับทราบก่อน ครั้งที่ 2 หากยังมีการฝ่าฝืนมีโทษปรับตาม พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ปี พ.ศ. 2560 กำหนดเงินค่าปรับจะนำเข้าเป็นเงินสวัสดิการกลางของแต่ละหมู่บ้านต่อไป

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกากุมนิยมในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ในชุมชนชนเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ว่า การบังคับใช้กติกากุมนิยมได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ซึ่งการสื่อสารประชาสัมพันธ์กติกากุมนิยมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนให้ชุมชนปลอดบุหรี่ (สังคม ศุภรัตน์กุล และบัวพันธ์ พรหมพักพิง, 2558) ในขณะเดียวกัน เมื่อสมาชิกชุมชนเกิดความตระหนัก ร้านค้าในชุมชนให้ความร่วมมือ และการรับรู้กติกากุมนิยมมากขึ้น ปัจจัยทั้งหมดนี้สามารถทำนายผลของการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในชุมชนได้สูงถึงร้อยละ 47.0 แม้ว่าการรับรู้กติกากุมนิยมยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบังคับใช้กติกากุมนิยมหรือการบังคับใช้ก็ตาม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดบุหรี่สูงสุด ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทุนทางสังคม รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารสื่อสารสาธารณะ และปัจจัยด้านความตระหนักต่อกติกากุมนิยม และปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้สามารถทำนายชุมชนปลอดบุหรี่ได้ร้อยละ 71.0 จึงน่าจะสรุปได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เมื่อมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างครอบคลุมต่อเนื่องที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดความร่วมมือของร้านค้าในชุมชนจะส่งผลโดยตรงต่อการบังคับใช้กติกากุมนิยม ในขณะที่การรับรู้กติกากุมนิยมได้รับอิทธิพลย้อนกลับจากการบังคับใช้กติกากุมนิมนั้น อภิปรายผลได้ว่าการบังคับใช้กติกากุมนิยมในระยะยาว ก็ถือว่าเป็นการสร้างการรับรู้ไปในตัวในคราวเดียวกันนั่นเอง รูปธรรมให้ชัดเจนคือ เมื่อบทลงโทษทางกฎหมายมาตราใดได้ใช้ลงโทษบ่อย ๆ ประชาชนก็จะเกิดการรับรู้ข้อกำหนดกฎหมายไปโดยอัตโนมัติ เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม พบว่า การบังคับใช้กติกากุมนิยมได้รับ

อิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญจากความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน โดยส่งผ่านการรับรู้กติกาชุมชน จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กติกาชุมชนเพื่อการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ในชุมชนชนเมือง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย อิทธิพลทางตรงจากการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ความร่วมมือของร้านค้าในชุมชน และการรับรู้รายละเอียดในกติกาชุมชน ปัจจัยดังกล่าวสามารถพยากรณ์หรือทำนายการบังคับใช้กติกาชุมชนได้ผลร้อยละ 47.0 ($R^2=0.47$)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุดในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ด้านสื่อบุคคลคือ ผู้นำชุมชน ความร่วมมือของร้านค้าคือ การไม่ขายบุหรี่ให้เด็กต่ำกว่า 20 ปี การสร้างการรับรู้ให้เป็นชุมชนปลอดบุหรี่ได้โดยการรณรงค์ และตัวบ่งชี้การบังคับใช้กติกาชุมชนคือไม่พบการสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ และการบังคับใช้กติกาชุมชนได้รับอิทธิพลทางตรงจากการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ร้านค้าในชุมชนให้ความร่วมมือ และการรับรู้กติกาชุมชนที่มากขึ้น สามารถที่จะเกิดความตระหนักในการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในชุมชนได้สูงถึงร้อยละ 47.0 ผู้วิจัยขอเสนอแนะในเชิงประเด็นดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัด และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ควรปรับกลยุทธ์การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบลงมาในระดับชุมชน มุ่งเป้าไปที่การคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในชุมชน โดยอาศัยการจัดระเบียบและมาตรการทางสังคม ผ่านการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การออกกติกาชุมชนมาใช้บังคับ ในขณะเดียวกัน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ต้องเป็นตัวแบบในการสื่อสาร เพิ่มความถี่ในการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ผ่านสื่อท้องถิ่น หอกระจายข่าว เสียงตามสายให้รับทราบการบังคับใช้กติกาชุมชนการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในชุมชน โดยอาศัยกรรมการชุมชนเป็นแกนในการตรวจประเมิน การกระทำ

ผดึกดึกาชุมชน อาศัยสถาบันทางสังคมในชุมชนร่วมมณรงคัประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักร่วมกับร้านค้าโดยใช้รูปแบบมาตรการกำหนดโทษทางสังคมมากกว่าบทกำหนดโทษตามมาตรการทางกฎหมาย

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

เทศบาลเมืองและหน่วยงานที่รับผิดชอบชุมชนชนเมือง ควรสร้างกระแส การรับรู้ สร้างความเข้าใจ ปรับกลไกในการจัดระเบียบทางสังคมผ่านสื่อเคเบิลทีวี จัดเวทีการประชาคมออกเป็นกติกาสุมชนมาใช้บังคับ ภายใต้บทบัญญัติของ พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อย่างกลมกลืน และเกิดการยอมรับ ให้มากที่สุดโดยอาศัยผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ ผู้นำตามสถานการณ์ในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยถึงกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมในบริบทของชุมชน ที่หลากหลาย ศึกษาการทำหน้าที่ของระเบียบทางสังคมที่มีต่อชุมชน องค์ประกอบ ปัจจัยของการจัดระเบียบทางสังคม ความแตกต่างระหว่างการบังคับใช้กติกาสุมชน จากการจัดระเบียบทางสังคมกับการบังคับใช้กฎหมายจาก พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่เป็นกฎหมายมหาชน ด้วยการศึกษาเชิงลึก (เชิงคุณภาพ) โดยเฉพาะควรศึกษาปัจจัยในมิติของบุหรี่ปไฟฟ้าเข้ามาเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

กรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัดอุดรธานี. (2562). รายงานการประชุม
เชิงปฏิบัติการคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ จังหวัดอุดรธานี ใน
โครงการ“พัฒนาศักยภาพเครือข่ายและเฝ้าระวังและส่งเสริมความประพฤติ
นักเรียนและนักศึกษาเพื่อขับเคลื่อนคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์
ยาสูบจังหวัดอุดรธานี” 25 กันยายน 2562 ณ โรงแรมอัมมาน ฯ อุดรธานี.
อุดรธานี: คณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัดอุดรธานี.

- ชวนกร ชุศรีชาติ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายลดผู้สูบบุหรี่ กรณีร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล. สืบค้นเมื่อ 30 มี.ค. 2565, จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6004010044_9920_10256.pdf
- ดวงใจ บรรทัดและจิราพร ชมพิกุล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 กรณีศึกษาประชาชนชนิตร์รถแท็กซี่. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2557). การสร้างและพัฒนามาตรการทางสังคมเพื่อควบคุมการบริโภคและจำหน่ายยาเส้น. *ก้าวทันวิจัยกับ ศจย*, 6(3), 7-10.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิเชียร สุภัทรกุล. (2559). การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ ในสถานที่สาธารณะในพื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพุมธานี*, 8(1), 14-15.
- สังคม ศุภรัตน์กุล และบัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดบุหรี่. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5 (2), 103-114.

The Model for Financial Information Screening of Small and Medium-sized Enterprises in Laos: Based on the Information

Economics

Joxiong Bouasinengma¹, Huang Dechun², Huang Yinwen³

Received: May 17, 2022

Revised: June 20, 2022

Accepted: June 22, 2022

Abstract

In recent years, small and medium-sized enterprises in Laos have played an important role in improving economic growth, creating job opportunities, and optimizing the industrial structure. However, the financing scale and financial status have made SMEs repelled and restricted by the Lao financial market. Also, the Information Asymmetry is one of the main reasons why SMEs can hardly obtain financial support, and it is also an important consideration for financial institutions to avoid loans. The purpose of this article is to examine the current situation of financing and credit of SMEs in Laos, analyze the financing problems of SMEs in Laos, and construct an information screening model for SMEs in Laos. The researcher

¹Hohai University (Zuos@la.icbc.com)

²Hohai University (Huangdechun@hhu.edu.cn)

³Hohai University (Yhua113@hhu.edu.cn)

built the model through three main steps: 1. Identifying the financial and non-financial factors to use in the modeling; 2. Adopting the Altman's Z-score method (1968) to evaluate the credit risk from financial factors in (1.); and 3. Employing the Fuzzy comprehensive evaluation in creating an information screening model to prevent problems in SMEs financing in Laos. The model was applied to a local company in Laos. The results showed that when using the constructed model, comparing the financial and non-financial indicators from 2017 and 2018, the information quality index of the company in 2017 is higher, better than that of the company in 2018. This can be said that the information screening model for SMEs has a certain degree of operability. This article also provides theoretical support and practical solutions for corporate financing difficulties.

Keywords: Financial Information Screening, Small and Medium-sized Enterprises, Information Screening

Introduction

In recent years, the Laos economy has maintained a medium-to-high-speed growth, with investment and private consumption being the main growth drivers of its economy. However, like many countries, Laos faced the problem of the Coronavirus-19 outbreak since 2019, thereby causing the inflation rate to rise up from under 2% to 9.9% in April 2022. Fortunately, according to the forecast from the World Bank Group, it is found that if continuing debt

renegotiations are successful and strict COVID-19 control measures do not reappear, Laos' economy is expected to develop by 3.8 percent in 2022, up from a projected 2.5 percent in 2021 (World Bank Group, 2022). It can be said that there is a certain potential for market development. The Lao small and medium-sized enterprises (SMEs) play an important role in promoting economic growth, creating job opportunities, and optimizing the industrial structure. Small and micro-enterprises, including family workshops and individual industrial and commercial households, constitute a group of SMEs in Laos and are an indispensable and important force in the development of Laos' national economy.

The financing situation emerges from the amount of information from the SMEs' owners. The improvement of the information enables local governments and financial institutions to have a more comprehensive understanding of the operating and financial status of SMEs, which is conducive to financial support for SMEs. An important reason why it is difficult for SMEs to obtain funding is the information asymmetry between financial institutions and SMEs. While it is difficult for SMEs to provide real financial data to support their operations, financial institutions are not likely to provide financial support to SMEs due to risk aversion. In addition, it is difficult for SMEs to compete with state-owned enterprises having ownership advantages as local governments tend to provide credit rationing support to state-owned enterprises, showing a squeeze on the loan space of SMEs.

To this end, this article analyzed the financing problems of Lao small and medium-sized enterprises based on the financing status of Lao small and medium-sized enterprises and the characteristics of the credit market. This present study combined the relevant theories of information economics and the development status of Laos to construct an information screening model for Lao small and medium-sized enterprises. Finally, this present study also provided theoretical support and practical solutions to corporate financing difficulties.

Overview of the Small and Medium-sized enterprises (SMEs) in Laos

The SMEs play an indispensable role in the process of technological progress and economic development. Not only are they an important part of the social-economic system, but also the most active and promising enterprise group in the market economy system (Long, 2015). In Laos, the definition of small and medium-sized enterprises is mainly measured by quantitative indicators such as the number of employees, total assets of the enterprise, and annual sales of the enterprise. According to the decree on SMEs Development Policies in Laos as cited in Kyophilavong (2017), SMEs are classified into micro-enterprises, small enterprises, and medium-sized enterprises according to the following criteria: “*small enterprises* – those with an annual average number of employees not exceeding 19 persons or total assets not exceeding 250 million kip or an annual turnover

not exceeding 4 hundred million kip. *Medium-sized enterprises* – those with an annual average number of employees not exceeding 99 persons or total assets not exceeding 1.2 billion kip or an annual turnover not exceeding 1 billion kip”. Formerly, Laos had a weak social and economic foundation. Lao small and medium-sized enterprises were mainly based on relatively low-end industries such as handicrafts and service industries. In the recent years, according to the Asian Development Bank (2020) database, the total number of SMEs in Laos was 124,837 registered enterprises, 62.5% of those enterprises’ businesses were wholesale and retail trade.

The financial support in Laos can be said to be relatively lagging, and the structure of financial instruments and products cannot meet the growing financing needs of small and medium-sized enterprises. This makes small and medium-sized enterprises generally face relatively strong financing constraints. At present, Lao companies mainly use indirect financing, and the way companies raise funds is relatively simple, mainly including financial allocations, bank loans, private loans, and venture capital. The financing support available to SMEs in Laos is often out of proportion to their contribution to employment and national economic growth. The flaws in the system also make Lao small and medium-sized enterprises at a competitive disadvantage. Most of the financial resources and financial support prefer large enterprises and state-owned enterprises.

The main factors affecting the financing of small and medium-sized enterprises in Laos involve not only the problems of the

enterprises themselves but also the constraints of the enterprises' external environment. From the perspective of the internal environment of enterprises, on the one hand, Lao small and medium-sized enterprises are dominated by traditional handicrafts and agriculture with low technological products. It is seen to be unable to form a stable cash flow and expected return on investment. Even if small and medium-sized enterprises obtain bank loans, compared with state-owned enterprises and large enterprises, small and medium-sized enterprises still need to pay higher floating interest rates, which greatly increases the financing costs of small and medium-sized enterprises. Therefore, most Lao small and medium-sized enterprises can only meet their capital needs through private financing.

Literature review

Overview of SME financing in Lao PDR

Financing SMEs face risk factors such as the lack of legal systems, the capital chain break in short-term financing, the high-interest rates, and development capabilities (Xiongzhi, 2018; Li, 2010). From the view of the Government-Market relationship, SME financing has both market risks and public risks; from a hierarchical perspective, it has both macro and micro risks (Fengqin, 2020) Xuexing (2020) divided the factors that affect the financial support for small and medium-sized enterprises into macroeconomic factors, micro-subject factors, and policy support factors. Cowling (2012) studied the impact of the economic cycle on the external financing of British SMEs and pointed

out that the size of SMEs is directly proportional to the demand for external financing, and during the economic recession, the larger SMEs are more likely to obtain financing support. Lee (2014) empirically analyzed the impact of the economic cycle on the financing of British SMEs and concluded that SMEs in traditional industries are more susceptible to the impact of economic cycles than SMEs in technological innovation.

Studies on financing evaluation for SMEs have been also launched a series of models. Wang Xiuzhen (2017) used the Chinese industrial enterprise database to construct an evaluation index system for the financing efficiency of SMEs, including input and output indicators and used the Data Envelopment Analysis (DEA) method to measure and evaluate the financing efficiency of SMEs enterprises. Conducted transoceanic international trade based on the Fuzzy optimal decision model, and assessed the risk of transoceanic international trade (TIT) and public-private partnership (PPP) projects based on the gray correlation method. Zhang Mu (2019) introduced the Choquet integral in constructing a risk evaluation model of intellectual property pledge financing for big data companies. Guo Guancheng (2020) used the entropy method to establish a risk assessment model, and empirically analyzed the risk assessment of land loan finance in economically developed areas from four aspects: market characteristics, loan conditions, credit factors, and policy and legal factors. Xing Miao (2020) used

the analytic hierarchy process and the fuzzy comprehensive evaluation method to evaluate and compare the financing risks of typical high-tech SMEs.

In summary, the financing of SMEs enterprises has been discussed extensively and in-depth in academic circles. The difficulty of financing for SMEs is a common pain point all over the world. The main methods of corporate financing difficulties and the research on financing problems of SMEs are gradually developing in the direction of modeling.

Information asymmetry and Information screening

Information asymmetry is considered a main reason for the financing constraints of enterprises (Myer & Majluf, 1984). Akerlof (1970) pointed out that when the information obtained by each party does not go in the same direction, this is said to be the Information Asymmetry or Asymmetric Information. The Information Asymmetry in economics emphasizes the difference in the grasp of information that affects people's choice behavior (Shijia, 2011). The information-advantaged party has the motivation to obtain greater benefits by relying on the information superiority, thereby harming the interests of the information inferior party. The results caused by asymmetric information include two types: adverse selection and moral hazard. Stiglitz & Weiss (1981) used the concepts of adverse selection and moral hazard in financial market and believed that borrowers should be more aware of the possibility of success of

investment projects and the conditions and motivations for repayment of the purchase price than the borrowers, making it impossible for commercial banks to judge the loan risk and leading to the reverse of the loan project (Mu, 2013).

Under the condition of asymmetric information, the information superior party, the information inferior party, and the third party (that is, the government and other financial institutions) have certain motives and enthusiasm. Parties with disadvantaged information often use active information gathering and information screening to reduce information asymmetry. Joseph Eugene Stiglitz (1975) first put forward the concept of screening in his book. The basic premise is that the trustee has personal information, and the client only has public information. There is a certain degree of subjectivity and inaccuracy in acting under this kind of information asymmetry, which may lead to adverse selection and moral hazard. Spence (1978) studied the asymmetry of information on employee capabilities in the labor market, later establishing a signaling model from the perspective of the dominant-party system. Rothchild and Stiglitz (1978) studied the asymmetry information of risks in the insurance market, and the information screening model was then established from the perspective of the information-inferior party.

Analysis of SMEs financing in Laos based on the Information Asymmetry

As you may know, borrowing money from different

financial institutions is the primary source of SMEs' financial problems in Laos. Uneven information between lenders and borrowers is a contributing factor to this issue. In this study, the author describes two risks from the adverse selection and Moral hazard concepts to assess the issue.

I. Adverse selection risks: in the Lao credit market, SMEs and financial institutions have different information on financing projects. Generally speaking, SMEs have a clearer understanding of their own operating and financial status, while banks and other financial institutions have difficulty in obtaining the 'real' information. That is to say, the information between the two parties is different, or so-called 'asymmetrical'. Before signing the loan contract, the bank will conduct a pre-loan review of Lao SMEs and their financing projects. To reduce the issue of non-performing loans of state-owned banks, banks often strictly control the approval of various loan projects, and set higher interest rates to increase the financing costs of enterprises (see Table 1).

Table 1: Deposit and Loan Interest Rates of Lao Commercial Banks in 2020

Loan Period	Deposit Rate	Lending Rate
>1 year	1.74%-4.82%	9.82%
1-3 years	5.39%-6.82%	10.61%
Above 3 years	6.89%-6.96%	10.78%

Source: Annual Economic Report 2020 (Bank of the Lao P.D.R, 2021)

Meanwhile, Lao SMEs lack a transparent credit management system. Under such circumstances, to increase their chances of obtaining financial support, those enterprises often choose to conceal or even provide false performance reports and financial information to mislead banks, which aggravates the possibility of getting loans from banks.

Table 2: Comparison of Information of enterprises in different scenarios (USD 10,000)

	Bank earnings		Bank expected income
	No default	Corporate default	
Scenario 1: Information Symmetry			
Company A	55	-50	$55*0.96-50*0.04=50.8$
Company B	110	-100	$110*0.6-100*0.4=26$
Scenario 2: Information Asymmetry			
Company A	55	-50	$55*0.5-50*0.5=2.5$
Company B	110	-100	$110*0.5-100*0.5=5$

From the table 2, suppose two SMEs, company A and company B, apply for loans from a commercial bank. Among them, company A borrowed a one-year loan of 500,000 U.S. dollars, and company B borrowed a one-year loan of 1 million U.S. dollars. A's default rate is 4% but B's default rate is 40%. To simplify the calculation, assume that the average loan interest rate is 10%. Under the premise of complete information symmetry, the bank will choose to

lend to company A. In the case of information asymmetry, the bank cannot fully grasp the business status, solvency, and other information of the company. So, it can only assume that the probabilities of default for A and B are both equal at 0.5. According to the calculation results, the bank will abandon company A. The choice of the disadvantaged company B causes the adverse selection problem of commercial banks in the process of lending to SMEs.

Therefore, the problem of adverse selection tends to force some small and medium-sized enterprises with lower risks and higher credit to miss bank financing opportunities and turn to other financing channels. At the same time, financial institutions may also miss high-quality customer resources, increasing potential loan risks.

II. Moral hazard usually occurs after the signing of the financing contract, and some SMEs use the superior information to choose financing options at will, thus harming the vested interests of the bank (Srithirath, 2022). Under the current financial environment in Laos, SMEs generally have problems such as low creditworthiness, lack of authoritative credit rating agencies, and a unified SME credit evaluation system. Compared with large enterprises, SMEs' production, customers, finance, and operating capabilities come in as private information, which is less disclosed to the public, and information transparency is low. After banks have issued the payment, some SMEs may engage in high-risk activities that the bank is unwilling to undertake out of their interests. For example, some SMEs are tempted by high profits to change the scope of use of funds promised in the

original contract; or use loans that should be used for investment for consumption expenditures. The existence of this kind of moral hazard may reduce the expected income of banks and other financial institutions, thereby affecting the willingness of financial institutions to extend loans to SMEs.

All in all, there is a serious information asymmetry in the SME financing market in Laos. The more serious the information asymmetry is, the greater the adverse selection risk and moral hazard will be; the higher the bank's information cost, the deeper the market imbalance, and the more difficult it may be for SMEs to raise funds. The theory 'Information Economics' believes that the establishment of a good information screening mechanism through signal transmission can reduce the hidden actions, hidden information, and adverse selection behaviors of enterprises. While helping investors solve the problem of information mismatch, it can alleviate the financing difficulties of small and medium-sized enterprises.

The model for financial information screening of SMEs in Laos

The construction of the SME financing information screening model is to identify low-risk borrowers through the evaluation of the information quality index; to provide a good environment for their financing; and, to reduce the increase in financing costs and moral hazards caused by adverse selection. In this article, the author divided the model construction procedures into three steps as follows:

I. The key ideas in building the model. The information screening model is that the party with public information first participates in the financial action to obtain and analyze the trustee's personal information, so the trustee's personal information becomes public information and the shared information (Xingxing & Chang zheng, 2012). This article is based on two screening mechanisms: the self-selection mechanism and testing mechanism, combined with the development of the investment and financing market in Laos, to identify relevant screening factors. It specifically includes three steps. (1) it is needed to make a preliminary screening based on financial indicators and non-financial indicators. The investor makes full use of the relevant information disclosed by the borrowers to systematically analyze the borrowers' relevant financial status, level of assets and liabilities, and solvency. In the process of information transmission, there may be situations in which the financing party may whitewash the report or delay the disclosure to achieve the financing purpose. (2) Therefore, evaluating whether a company has a good internal and external monitoring mechanism is crucial to reducing possible risks and correcting preliminary screening results. (3) It is the supplementary screening. As the Lao government pays more attention to SMEs, the credit investigation system of SMEs is constantly developing and improving. This related auxiliary information can help improve the probability of successful financing of small and medium-sized enterprises.

II. The model elements. According to the aforementioned three steps of preliminary screening, possible risk screening, and

supplementary screening, the analysis is carried out on the factors that have a greater impact on the information quality index.

(1) Credit risk. In the preliminary screening, the financial indicators and non-financial indicators of small and medium-sized enterprises are mainly analyzed to understand the basic credit level and solvency of an enterprise. Regarding the credit risk evaluation of enterprises, Altman (1968) proposed the Z-score scoring method. After screening by mathematical statistics, five financial ratio indicators that best reflect the financial status of the enterprise are finally selected, and the Z-score is calculated to measure the credit, risks, and limits of an enterprise. The specific formula is as follows:

$$Z=0.71X_1+0.847X_2+3.1X_3+0.42X_4+0.998X_5 \quad (1)$$

Where X_1 =Working Capital/Total Assets ratio; X_2 =Retained Earnings/Total Assets ratio; X_3 =Earnings Before Interest and Tax/Total Assets ratio; X_4 =Market Value of Equity/Total Liabilities ratio; X_5 =Total Sales/Total Assets ratio.

$$X_6=g_1 \times \text{Net assets growth rate} + g_2 \times \text{Sales revenue growth rate} + g_3 \times \text{Total wage growth rate} \quad (2)$$

When we combine formulas (1) and (2), the model for evaluating the credit risk of SMEs is:

$$CR = \sum_{i=1}^6 a_i X_i \quad (3)$$

(2) Supervision system. A sound supervisory system is conducive to the soundness of corporate financial systems and changes the status quo of untrue information disclosure. Enterprise supervision

system mainly includes internal supervision system and external supervision system. Among them, a sound internal supervision system is generally composed of the board of supervisors, audit committees, and internal audit departments. The checks and balances between departments can improve the transparency of corporate financial information and the level of operation and management. The audit report issued by an internal audit can modify the calculation results of credit risk. The external supervision system mainly includes audit opinions issued by external audit institutions, the SME credit information system, and a multi-sectoral information sharing platform based on SME taxation and loan information. Generally speaking, external audit opinions have a greater contribution to reducing the impact of risks in financial evaluations.

III. Model construction. The construction of the SME financing information screening model is guided by the idea of fuzzy comprehensive evaluation and combined with the various elements that affect the information screening. Combining formula (3), the constructed model is:

$$Y = (b_i B + c_i C) \sum_{i=1}^6 a_i X_i + d_1 M_i + d_2 M_j \quad (4)$$

B is an internal audit opinion and $B \in [0, 1]$, and C is an external audit opinion and $C \in [0, 1]$. The value is 1 when the internal or external audit issues an unqualified opinion, and the value is 0 when the internal or external audit issues a negative opinion. M_i is the credit rating system for SMEs, and M_j is the rating for the

multisectoral information sharing system. b_i , c_i , d_1 , d_2 are weights, and $\text{Max} \{b_i + c_i, 1\} = 1$.

In the evaluation of the information quality index Y of SME financing, it is firstly based on the financial information disclosed by the enterprise independently, and the relevant financial indicators are used for preliminary screening (X_i). Secondly, through risk identification (M_i) on the rationality and safety of the internal and external supervisory system of the enterprise, the result is an amendment to the preliminary screening. Finally, other financing-related information is used to supplement the quality of corporate information (M_j).

Case Analysis and Discussion

Through field inspections, research studies, and surveys of SMEs in Laos, this article selected a local company as a representative of SMEs. The data were based on the annual financial report data (2016-2018) provided by the company, combined with industry characteristics and research results. Also, the author asked experts to score Legal empowerment, using the constructed information screening model to analyze the company's information quality index from preliminary screening, possible risk screening, and other supplementary information screening.

This company has been engaged in the supply of building materials and the construction of bridges and roads since its establishment. Since 2013, the company has regarded hydropower development projects as an important business. The company has

successively carried out many hydropower station construction projects, where they have played a certain role in promoting the stable development of the urban and rural economy in Laos. In 2014, the company began to expand its business scope to include real estate, agriculture, and tourism. Among them, the real estate industry involves the rental of hotels and apartments, and the agriculture industry involves the export of industrial products of grains and herbal medicines. Since the beginning of 2018, this company has proposed to the government to develop agricultural projects, including vegetables, herbal medicines, and other industries, for supplying domestic demand and exporting to overseas markets.

According to the financial information disclosed by the company, combined with

the model, relevant financial indicators and non-financial indicators can be calculated as shown in Table 3 below:

Table 3: Calculation results of related indicators (X_1 - X_6) of the company

Indicator	2016	2017	2018
X_1	0.5999	0.602	0.582
X_2	0.0062	0.0205	0.0283
X_3	0.0082	0.0264	0.0037
X_4	0.0061	0.0201	0.0283
X_5	0.0672	0.1291	0.1685
X_6	-	1.7145	0.4175

that the total equity in the financing structure accounts for a very small proportion, and most of the capital is obtained through debt financing, which has strong debt financing. At the same time, the company's asset turnover capacity is relatively strong, but the ability to use assets to obtain profits is weak, and the use of total assets is not efficient. From the non-financial index (X6), the calculation result of the company's growth capacity showed that the company has a certain potential for development, especially the rapid growth of the company's sales revenue in 2017. Although the expenses during the period have also increased significantly, its final operating profit and net profit have a certain degree. The increase in the rate has a good growth momentum, and the growth ability indicators are relatively ideal.

II. Possible risk screening. In terms of internal control, the company has a complete organizational structure and has set up an internal audit position to supervise investment projects and operation management. It is susceptible to the subjective factors of the chairman and lacks a certain degree of independence. According to the relevant research results, the non-listed company has not yet seen any obvious negative information about its governance structure and regulatory system.

In general, the Lao government does not mandate an external third-party audit for non-listed SMEs. During the investigation process, there was no relevant audit opinion issued by the relevant

accounting firm for the company, so its C value equals 0. Due to the lagging development of the Lao financial market, the credit investigation system and information sharing platform for SMEs is not yet complete. The Lao government has established a joint committee of industry and commerce, the Ministry of Industry and Commerce, the Ministry of Planning and Investment, and other institutions to provide relevant consulting services and financing suggestions for SMEs. Experts commented that the company has no negative information on its reputation, so $M_i=1$ and $M_j=1$. Taking into account the above factors, the information quality index of the company in 2017 and 2018 can be calculated as:

$$CR_{2017} = 0.71 \times 0.602 + 0.847 \times 0.0205 + 3.1 \times 0.0264 + 0.42 \times 0.0201 + 0.998 \times 0.1291 + 0.5 \times 1.7145 = 1.5212$$

$$Y_{2017} = 0.35 \times 0.75 \times 1.5212 + 0.56 \times 1 + 0.21 \times 1 = 1.1693$$

$$CR_{2018} = 0.71 \times 0.582 + 0.847 \times 0.0283 + 3.1 \times 0.0037 + 0.42 \times 0.0283 + 0.998 \times 0.1685 + 0.5 \times 0.4175 = 0.8375$$

$$Y_{2018} = 0.35 \times 0.75 \times 0.8375 + 0.56 \times 1 + 0.21 \times 1 = 0.9898$$

It can be concluded that the information quality index of this company in 2017 is higher than that of the company in 2018, which is basically consistent with the company's actual industry reputation and financing ability, mainly due to the company's participation in construction as the main contractor in 2017 and operates a hydropower project. Through this model, the information quality index can be determined objectively, which also reflects the wide applicability of this model.

Conclusions

The analysis of the SMEs above shows that the constructed information screening model for small and medium-sized enterprises has a certain degree of operability. In the selection of indicators, the combination of financial indicators and non-financial indicators makes the data foundation more reasonable. Meanwhile, the initial credit risk is corrected by adding risk screening and other supplementary information screening in the model to make the entire model more complete. However, due to the limitation of data acquisition of Lao small and medium-sized enterprises and other factors, this article only selects one company for analysis, and in-depth research is needed to obtain more detailed information to expand the scope of application.

Research Recommendations

The improvement of the financing environment for SMEs in Laos requires the cooperation of the government, social organizations, and the capital market. There are certain differences in the financing capabilities of SMEs at different stages of development and their demands for financing. Therefore, it is necessary to design targeted financing schemes suitable for different stages of development. At the government level, a sound legal support system and development environment are important guarantees for realizing the sustainable development of SMEs. On the one hand, it is neces

sary to improve the existing legislative system, clarify the responsibilities of government administrative agencies, regulate government and market behavior, clarify the legal status of SMEs, and create a level playing field for them. On the other hand, the implementation of targeted special policies for all aspects of the development of SMEs is needed. For example, in the existing banking system, the government stipulates the proportion of loans issued to small and medium enterprises, thereby promoting the quality and strength of financial institutions' services for the majority of small and medium enterprises. Due to the high demands for financing guarantees for SMEs in the early stage of entrepreneurship, a supporting credit guarantee mechanism and risk compensation mechanism for small and medium-sized enterprises are needed. Therefore, the development of social intermediary organizations and a loan guarantee system play an important role in increasing support for SMEs. The government should build multi-level and multiple forms of credit guarantee organizations, and guide those companies to operate by the laws of the market economy, to promote the effective integration of bank credit with the capital needs of small and medium-sized enterprises and foreign investment enterprises, and strengthen financial institutions' confidence in SMEs, which will eventually improve their willingness to lend.

Bibliography

Akerlof, G. (1970). The Market For Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism. *The Quarterly Journal of Econom*

- ics, 84(3), 488-500. DOI: 10.2307/1879431.
- Xingxing, C. & Changzheng, H. (2012). The signal transmission and information screening model of commercial banks' loans to small and micro enterprises[J]. *Economic Research Guide*, (19), 55-57.SMEs[J]. *Financial Research*, (10), 115-132.
- Rothschild, M. & Stiglitz, J. (1976). Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay On The Economics of Imperfect Information. *The Quarterly Journal of Economics*, 90(4),630-49. DOI: 10.2307/1885326.
- Spence, A. (1978). Product Differentiation and Performance in Insurance Markets. *Journal of Public Economics*, 10(3), 427-447. DOI: 10.1016/0047-2727(78)90055-5.
- Stiglitz, J. (1975). The Theory of "Screening," Education, and the Distribution of Income. *American Economic Review*, 65(3), 283-300.
- Xiuzhen, W., Huiping, D. & Yi, H. (2017). Evaluation of my country's SMEs' Financing Efficiency Based on DEA Method[J]. *System Engineering Theory and Practice*, 37(004), 865-874.
- Miao, X. & Xinglin, D. (2020). the Risk Evaluation of Intellectual Property Pledge Financing of Small and Medium-sized Technology Enterprises——Based on the Perspective of Supply Chain Finance[J]. *Science and Technology Management Research*, 40(18), 203-209.

- Yuan Mu. (2013). Review of research on credit rationing theory and relational financing theory [J]. *Economic Research Guide*, 000(027), 138-139.
- Mu, Z. & Xinpu, W. (2019). Risk Evaluation of Intellectual Property Pledge Financing of Big Data Enterprises[J]. *Science and Technology Management Research*, (21),61-66.
- Shijia, Z. (2011). Information Screening and Its Application——The Behavior of Information Inferior Party under the Condition of Prior Asymmetric Information[J]. *Times Finance*, (7),229-230.
- Xiongzhi, Z. (2018). The status quo, risks, and path selection of private financing of small and medium-sized enterprises[J]. *Enterprise Economics*, (5), 188-192.

รวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...”:
การนำเสนอภาพของแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้
“Her Name is...” Short Stories: The Image Presentation of
Women Labour in South Korea Society

กษิดิศ เสนาเพ็ง¹ วิเชษฐชาย กมลสัจจะ²
Kasidit Senapeng¹ and Wichetchay Kamonsujja²

Received: April 10, 2022

Revised: June 13, 2022

Accepted: June 22, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวละครหญิงเกาหลีใต้ที่ผู้เขียน
ใช้นำเสนอประเด็นแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ โดยศึกษาจากรวมเรื่องสั้น
ชุด “ชื่อของเธอคือ...” ของ “โซนัมจู” (조남주) นักเขียนหญิงชาวเกาหลีใต้ จำนวน
28 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า “โซนัมจู” ประกอบสร้างเรื่องนี้ขึ้นจากเรื่องเล่า
มุมมองของตนเอง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมเกาหลีใต้ ในฐานะที่ผู้
เขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงพยายามนำเสนอประเด็นปัญหาเกี่ยวกับแรงงาน
สตรีในสังคมเกาหลีใต้ผ่านตัวละครเอกหญิงในเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง คือ

1) ภาพการเข้ามาสู่ตลาดแรงงาน และการออกจากตลาดแรงงานของผู้หญิง

¹ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ Ongkharak Demonstration School
Srinakharinwirot University (Khasidot@gmail.com)

² มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University (Wichetchay_jimmy@
hotmail.com)

ซึ่งมีสาเหตุจากความคาดหวังของผู้หญิงในชนบท และภาวะบีบคั้นจากเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความจำเป็นที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกจากตลาดแรงงาน 2) ภาพปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ที่ถูกกดทับภายใต้วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ เช่น การเลือกปฏิบัติทางเพศในสถานที่ทำงาน การถูกล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน และความอยุติธรรมในการตัดสินใจการล่วงละเมิดทางเพศ และ 3) ภาพการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของแรงงานสตรี ซึ่งผู้เขียนได้ใช้พื้นที่ทางวรรณกรรมโต้กลับสังคมด้วยเช่นกัน ตัวละครหญิงในรวมเรื่องสั้นชุดนี้จึงเป็นเสมือนตัวแทนของผู้หญิงในสังคมเกาหลีใต้ที่กำลังประสบกับปัญหาการถูกกดทับภายใต้วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่

คำสำคัญ: รวมเรื่องสั้น, “ชื่อของเธอคือ...”, แรงงานสตรี, เกาหลีใต้,

Abstract

This article aims to reflect the South Korean female characters presented through women labour issues in the South Korea society from “Her Name is...”, 28 short stories by the Korean author, Cho Nam-Joo (조남주). The results revealed that the stories were written from the actual situation in South Korea society through the perspective of Cho Nam-Joo who was the writer and was a part of South Korea society herself. She intended to present the issues of women employees in South Korea society through the main female characters in each story. The issues presented through these short stories consisted of 1) a figure of entering and leaving the labour market of women with such reasons as: the expectation of the rural women, and the distress from economy and society, and

the causes of leaving their jobs; 2) a figure of women labour-force depressing issues under the patriarchy culture in South Korea society, foreexample, gender discrimination in workplaces, sexual harassment on working women and injustice of judgement in the case of sexual harassment; and 3) a figure of social movement and claim for women labour-force's equal rights. The author reflected the society through her literature channel, therefore, the major female characters in the series of her short stories were the representatives of women in a South Korea society who were facing depressing issues under the patriarchy culture.

Keywords: short stories, “Her Name is”, Women Labour-Force, South Korea

บทนำ

หลายสังคมผู้หญิงมักถูกกดทับด้วยวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ เป็นการจัดสรรอำนาจที่ไม่มีความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในสังคม ทำให้ผู้หญิงมีสถานะที่ด้อยกว่าชาย เหล่านี้เรียกว่า “สังคมปิตาธิปไตย” หรือชายเป็นใหญ่ (patriarchy) หนึ่งในนั้นคือ สังคมเกาหลีใต้ สอดคล้องกับ ดำรง ฐานดี (2550) ที่กล่าวว่า “สถานภาพของผู้หญิงเกาหลีอยู่ต่ำกว่าผู้ชายในทุกด้าน ผู้ชายจะได้รับการยกย่องให้มีสถานภาพสูงสุดในสังคมและในครอบครัว”

หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” “그녀 이름은...” หรือ “Her name is...” เป็นผลงานของนักเขียนหญิงชาวเกาหลีใต้ชื่อว่า “โจนัมจู” (조남주) เป็นเจ้าของผลงานเดียวกับเรื่องคิมจียอง เกิดปี 1982 (Kim Ji-Young: Born 1982) แปลภาษาไทยโดย นิภารัตน์ รุ่งรังษี รวมเรื่องสั้นชุดนี้เป็นเรื่องราว

เกี่ยวกับการเผชิญชีวิตและการเอาตัวรอดของผู้หญิงภายใต้สังคมและวัฒนธรรม “ชายเป็นใหญ่” โดยเขียนเรื่องราวขึ้นจากการสัมภาษณ์ผู้หญิงกว่า 60 ชีวิต ตั้งแต่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา กระทั่งผู้สูงอายุ มีการเล่าเรื่องในหลากหลายประเด็น รวมถึงนำเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคมเกาหลีแทรกไว้ในเรื่องด้วย

ไข่มุก เป็นนักเขียนหญิงชาวเกาหลีใต้ที่มีแนวการเขียนเป็นเอกลักษณ์ งานของเธอเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสังคมนวนกรรมทั่วโลก โดยพยายามนำเสนอภาพการถูกกดขี่ของผู้หญิงในสังคมเกาหลีใต้ ในขณะเดียวกันเธอก็ใช้ งานเขียนเป็นกระบอกเสียง (mouthpiece) ให้กับผู้หญิง และมุ่งตั้งคำถามกับ สังคมเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของเกาหลีใต้ในศตวรรษที่ 21 ในฐานะที่ผู้ เขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเกาหลีใต้ จึงพยายามนำเสนอภาพประเด็นปัญหา สังคมภายใต้วัฒนธรรม “ชายเป็นใหญ่” ผ่านงานศิลปะประเพณีวรรณกรรมเรื่อง สั้น โดยเล่าผ่านตัวละครหญิงทั้ง 28 ตัว ซึ่งมีช่วงอายุ บทบาท และสถานภาพที่ แตกต่างกัน ทำให้เห็นมิติประเด็นปัญหาเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมเกาหลีที่ผู้เขียน นำเสนอออกมาได้อย่างหลากหลายและหนักแน่น แต่ประเด็นที่ผู้เขียนมุ่งนำ เสนอเป็นสาระสำคัญและมีความโดดเด่นในรวมเรื่องสั้นชุดนี้ คือ ประเด็น ปัญหาแรงงานสตรี ไม่ว่าจะเป็น การเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจของแรงงาน สตรี การเลือกปฏิบัติทางเพศในองค์กร หรือแม้กระทั่งการที่แรงงานสตรีถูกล่วง ละเมิดทางเพศ เป็นต้น ภาพปัญหาของสังคมที่ผู้เขียนนำเสนอสอดคล้องกับงาน วิจัยของ มุนฮย็อนนา (2560) สรุปได้ว่า “สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ ในฐานะแรงงานสตรี เมื่อเกาหลีเริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ ทำให้ เกาหลีที่เคยมีค่านิยมที่ว่า ผู้หญิงจะต้องเป็นแม่บ้าน คลอดและเลี้ยงดูบุตร เริ่ม เปลี่ยนแปลงไป” เมื่อพิจารณาแก่นหลักของเรื่องสั้นชุดนี้ จะเห็นว่าผู้เขียน พยายามสื่อสารแนวคิดสตรีนิยม (feminism) ซึ่งหมายถึง ระบบคิดและ ขบวนการทางสังคมที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยตั้งอยู่บนการวิเคราะห์ว่า ผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและผู้หญิงอยู่ในสภาพ

ที่เป็นรอง (เอมอร ดิสปัญญา, 2562)

ภาพประเด็นแรงงานสตรีที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุดนี้ ผู้เขียนเชื่อมโยงระหว่างเรื่องเล่าและมุมมองของตนเองกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของสังคมเกาหลีใต้ในปัจจุบัน โดยนำเสนอผ่านตัวละครหญิงแต่ละตัวได้อย่างน่าสนใจ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาตัวละครหญิงกับการนำเสนอประเด็นปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ ในรวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” ว่ามีลักษณะและความน่าสนใจอย่างไร เพื่อให้เห็นภาพประเด็นปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ที่นำเสนอผ่านรวมเรื่องสั้นชุดนี้

หนังสือรวมเรื่องสั้น “ชื่อของเธอคือ...”: การนำเสนอภาพผู้หญิงในสังคมเกาหลีใต้

หนังสือ “ชื่อของเธอคือ...” เป็นงานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นของนักเขียนสตรีนิยม “โซนัมจู” ที่เล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นประเด็น หรือปัญหาในสังคมเกาหลีใต้ ผ่านตัวละครผู้หญิง ที่ต้องเผชิญกับสังคมชายเป็นใหญ่ในเกาหลีใต้ โดยผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวผ่านเรื่องสั้น 28 เรื่อง ประกอบด้วย 1) คนที่สอง 2) นารีและฉัน 3) ถึงเธอคนนั้น 4) เด็กสาวผู้โดดเดี่ยว 5) ชื่อของฉันคือคิมอินซุน 6) ซิงซ่าสวรรค์ 7) ณ สุสาน 8) บ้านที่การหย่าร้าง 9) บ้านที่การแต่งงาน 10) สัมภาษณ์ – เรื่องเล่าหญิงตั้งครรภ์ 11) คุณแม่ปีหนึ่ง 12) วันที่โชคดี 13) แผนการวัยชราของพวกเธอ 14) ตามหาเสียง 15) เราที่สองประกายอีกครั้ง 16) ข้าวกล่องของคนครัว 17) ผู้เชี่ยวชาญการขับรถ 18) ฉันจะทำงานไปอีก 20 ปี 19) ไดอารี่คุณแม่ 20) ถึงพ่อจันทมยั้ง 21) การตัดสินใจของคุณยาย 22) เส้นทางทดสอบใหม่ 23) โลกใบใหม่ 24) บทเพลงแห่งต้นโอ๊กเก่าแก่ 25) อินมีลูกสาวคนโต 26) รอบวงโคจร 27) นโยบายในวัยสามสิบปี และ 28) บทส่งท้าย J เกิดปี 78 จะเห็นได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ”

ตัวละครหญิงกับการนำเสนอประเด็นแรงงานสตรีในเกาหลีใต้

จากการศึกษาตัวละครหญิงในรวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” พบว่า ผู้เขียนมีการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ 3 ประเด็น คือ 1) ภาพการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และการออกจากตลาดแรงงานของผู้หญิง 2) ภาพปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ และ 3) ภาพการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ ดังนี้

1. ภาพการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และการออกจากตลาดแรงงานของผู้หญิง

ในเรื่องสั้น “เด็กสาวผู้โดดเดี่ยว” ผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการผลักดันผู้หญิงจากชนบทสู่แรงงานสตรีในเมืองหลวง พร้อมกับความคาดหวังต่อคุณภาพชีวิตของตนเอง จะเห็นได้ดังความว่า

“...ถึงฉันจะรู้สึกผิดที่ใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก แต่มันก็ดีกว่าตอนที่อยู่

กับแม่นะ แม่คงคิดว่าฉันออกจากบ้านมา เพราะเพื่อฝันถึงความศิวิไลซ์ในโซล
ใช้ไหม ถูกแล้ว นั่นก็เป็นเหตุผลหนึ่งด้วย ตอนกลางวันได้ยุ่งกับการทำงาน หลัง
เลิกงานก็ไปศูนย์ราชการ ดูการแสดง หรือไม่ก็ไปโรงหนัง ไปร้านหนังสือ เวลา
ว่างก็ไปเรียนภาษา ฉันอยากใช้ชีวิตอย่างมีการศึกษา แถบ้านเราไม่มีสถานที่จะ
สามารถทำแบบนี้ได้เลย ไม่มีแม้แต่แฟรนไชส์ร้านคาเฟ่ที่มีสาขายู่ทั่วไป ถึง
แม้ว่าตอนนี้ฉันยังไม่ได้ใช้ชีวิตอย่างที่ฝัน เพราะฉันยังไม่มีทั้งเงิน และเวลา”
(โชนัมจู, 2563)

ความในข้างต้นกล่าวถึงสาวชนบทที่เข้ามาทำงานเป็นแรงงานสตรีใน
เมืองหลวงตัวคนเดียว และอาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว ซึ่งสะท้อนได้อย่างชัดเจนใน
ประเด็นความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและชนบท ที่ความเจริญจะกระจุกอยู่
เฉพาะในเมืองใหญ่ ทำให้เธอถูกผลักจากชนบท มากกว่าการถูกดึงดูดจากเขต
เมือง เพราะในเมืองหลวงนั้นเต็มไปด้วยสิ่งที่เด็กสาวต้องการ โหยหา และคาดหวัง
หวังใช้ชีวิตในแบบที่บ้านในชนบทไม่สามารถให้เธอได้ แต่ขณะเดียวกันความ
คาดหวังเหล่านั้นก็ต้องพบกับอุปสรรค ซึ่งก็คือ “ค่าครองชีพ” และ “เวลา”
แสดงให้เห็นถึงปัญหาเรื่องค่าครองชีพที่สูง เพราะค่าใช้จ่ายเป็นสิ่งจำเป็น หาก
เด็กสาวต้องการใช้ชีวิตอย่างที่เธอใฝ่ฝันในเมืองหลวง อีกทั้งยังสะท้อนปัญหา
การทำงานหนักในสังคมเกาหลีใต้ โดยในปี 2020 แรงงานสตรีเกาหลีใต้มีจำนวน
ชั่วโมงทำงานอยู่ที่ 35.6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (Statistics Korea, 2022)

อีกทั้งผู้เขียนยังได้เสนอภาพของตัวละครให้เป็น “เด็กสาวที่โดดเดี่ยว”
ในเมืองหลวง ซึ่งเต็มไปด้วยผู้คนที่ยุ่งกับการทำงานในฐานะแรงงานระบบ
ทุนนิยม และสร้างให้ตัวละครเด็กสาวต้องประสบกับความไม่พอใจของแม่
เนื่องจากเธอได้ออกมาจากบ้าน ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าผู้เขียนได้พยายามสื่อถึง
ปัญหาระหว่างความสัมพันธ์ภายในบ้านระหว่างพ่อแม่กับลูกผ่านทางตัวละคร
ด้วยอีกประเด็นหนึ่ง

ส่วนในเรื่อง “ฉันจะทำงานไปอีก 20 ปี” ยังนำเสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ

วิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ผู้หญิงต้องเข้ามาจับบทบาทในตลาดแรงงาน จะเห็นได้ดังความว่า

“ช่วงที่เกิดวิกฤต IMF สามีของจินซุนถูกขอให้ลาออกก่อนเกษียณ แม้จะนำเงินบำเหน็จก่อนนั้นมาเปิดร้านไก่ทอดแต่กิจการกลับไปได้ไม่ดี หากเป็นเช่นนี้คงจะส่งเสียลูกสาวลูกชายไม่ได้แน่ จินซุนเลยต้องออกไปทำงาน...”

(โชนัมจู, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงเรื่องราวการทำงานของพนักงานทำความสะอาดรัฐสภาที่ต้องเผชิญกับการจ้างงานที่ไม่เหมาะสม หนึ่งในนั้นคือ “จินซุน” ตัวละครเอกของเรื่อง ที่อดีตเป็นแม่บ้าน แต่เมื่อวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้น ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งมีสามีหารายได้เพียงผู้เดียวต้องพลิกผัน เมื่อสามีของเธอเกษียณก่อนกำหนด ทำให้เธอต้องเปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นแม่บ้าน เข้ามาสู่ตลาดแรงงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเหตุการณ์ของจินซุนที่ผู้เขียนนำเสนอเรื่องนั้น แสดงให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมของสตรีที่แต่งงานแล้วในสังคมเกาหลีใต้ โดยมีนัยสำคัญมาจากสถานะทางเศรษฐกิจที่เกิดการเปลี่ยนแปลง จากเดิมที่ต้องเป็นแม่บ้านดูแลกิจการภายในครอบครัว แต่เมื่อมีความจำเป็นอย่างวิกฤตทางเศรษฐกิจทำให้สตรีแม่บ้านต้องออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น

อีกทั้งยังกล่าวได้ว่า ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแรงงานสตรีที่มีต่อครอบครัว เพราะนอกจากจะเป็นแม่บ้านตามที่สังคมตีกรอบไว้แล้ว แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีทิศทางตกต่ำลง แรงงานสตรีก็กลับเป็นกลุ่มที่เข้ามาจับบทบาทต่อครอบครัวมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นอยู่ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังปรากฏความคาดหวังในฐานะการเป็น “แม่” ที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำเพื่อส่งเสียลูกสาวและลูกชาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การออกไปเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแรงงานสตรี ยังคงต้องออกไปพร้อมความคาดหวังของการมีสถานภาพและบทบาทการเป็น “แม่” อีกด้วย

นอกจากนี้ในเรื่อง “ไต่อารีของคุณแม่” ยังได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการเข้ามาสู่ตลาดแรงงานและความจำเป็นที่จะต้องออกจากตลาดแรงงาน ดังความว่า

“ก่อนแต่งงานฉันทำงานที่สถาบันการเงินเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ฉันวางแผนว่าจะสั่งสมประสบการณ์ให้มากพอ จากนั้นจะย้ายไปสถาบันการเงินที่มีความมั่นคง ทว่าฉันเอาชนะการทำตัวนักราคาของแม่ไม่ได้ ฉันจึงได้พบกับสามีในการนัดดูตัว และแต่งงานกันอย่างกะทันหัน นั่นทำให้ฉันต้องลาออกจากงานไปโดยปริยาย ฉันไม่รู้สึกเสียใจ ฉันอุทิศตนให้สามีกับลูก ๆ สร้างครอบครัวที่เพียบพร้อม...”

(โซนมัจจุ, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการกล่าวถึงตัวละครหญิงที่เขียนไต่อารีถึงเรื่องราวของตนเองในวัยที่ลูกสาวคนโตกำลังจะหย่า ส่วนลูกสาวคนเล็กกำลังจะแต่งงาน ซึ่งข้อความของคุณแม่ที่พูดถึงตัวเองก็ได้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเกาหลีใต้ ที่สตรีเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจ ด้วยการเป็นแรงงานในตลาดแรงงาน อีกทั้งข้อความที่ว่า “...ทว่าฉันเอาชนะการทำตัวนักราคาของแม่ไม่ได้ ฉันจึงได้พบกับสามีในการนัดดูตัว และแต่งงานกันอย่างกะทันหัน...” (โซนมัจจุ, 2563) ก็แสดงให้เห็นถึงค่านิยมการแต่งงานของสังคมเกาหลีที่มีมาตั้งแต่อดีต ซึ่งก็คือ การสมรสของสตรีจัดขึ้นเพื่อตระกูล ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อตนเอง จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนเสนอภาพของแม่ผู้เป็นสตรีที่อยู่ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ และปฏิบัติตามค่านิยมของสังคม ถึงแม้ตนเองจะมีเป้าหมายของตัวเอง ผ่านตัวละครหญิงในเรื่อง ตามที่ปรากฏว่า “...ฉันวางแผนว่าจะสั่งสมประสบการณ์ให้มากพอ จากนั้นจะย้ายไปสถาบันการเงินที่มีความมั่นคง ทว่าฉันเอาชนะการทำตัวนักราคาของแม่ไม่ได้...” (โซนมัจจุ, 2563) แต่เธอก็ไม่อาจฝ่าฝืนออกจากกรอบทางสังคมที่ถูกตีไว้สำหรับสตรีได้

2. ภาพปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้

รวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” ของโชนัมจู มีการนำเสนอภาพประเด็นแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ 3 ประเด็น คือ 1) การเลือกปฏิบัติทางเพศในสถานที่ทำงาน 2) การถูกล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน และ 3) ความยุติธรรมในการตัดสินกรณีการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ดังนี้

1) การเลือกปฏิบัติทางเพศในสถานที่ทำงาน

จากการศึกษาตัวละครหญิงที่ผู้เขียนใช้นำเสนอปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ พบประเด็นเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติทางเพศในสถานที่ทำงาน จะเห็นได้จากเรื่อง “ชื่อของฉันคือคิมอินซุน” ดังความว่า

“...แต่ก็ดันมีลูกค้าเรื่องมากเข้ามาอีก ผู้ชายวัยกลางคนที่อยู่โต๊ะข้างเพื่อน ๆ บอกว่าเนื้อมิกลิ้นไม่ดี ทั้งยังสั่งให้อินซุนลองกินให้ดูอีก แม่เธอพูดขอโทษ และบอกว่าจะทำให้ใหม่ แต่เขาก็กังพวยยามให้เธอกินเนื้อชิ้นนั้นต่อหน้าให้ได้ และยังถามอย่างไม่สุภาพว่า คิดว่าตัวเขาโกหกหรือ แหมยังผลักไหล่เธออยู่ตลอด หากเป็นปกติเธอคงหันหลังหนีแล้ว บ่นไปตามประสา...”

“มีเรื่องอะไรหรือครับ”

“ผู้จัดการชายที่ยืนมองอยู่ไกลออกไป เดินเข้ามาถาม ลูกค้าก็ขอร้องอย่างสุภาพว่า ช่วยทำให้ใหม่ทันที...”

(โชนัมจู, 2563)

ข้อความนี้ปรากฏในเรื่อง “ชื่อของฉันคือคิมอินซุน” เล่าเรื่องราวของคิมอินซุน วัย 29 ปี พนักงานร้านอาหารแฟรนไชส์ของต่างประเทศแห่งหนึ่ง โดยผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวของเธอผ่านเพื่อนที่ทำงาน คู่รัก และครอบครัว โดยข้อความที่ปรากฏข้างต้นสะท้อนประเด็นการเลือกปฏิบัติทางเพศในที่ทำงานที่คิมอินซุนประสบ และผู้เขียนก็ได้สร้างบทสนทนาของตัวละครให้เห็นลักษณะการใช้คำลงท้ายที่บ่งบอกเพศ เช่น ลูกค้าชาย ผู้จัดการชาย เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับการถูกเลือกปฏิบัติทางเพศ ซึ่งในเรื่องแสดงให้เห็นอย่าง

ชัดเจนว่า คิมอินซุนถูกเลือกปฏิบัติเพียงเพราะเธอเป็น “ผู้หญิง” สังเกตได้จากท่าทีของลูกค้าชายที่มีต่อเธอกับผู้จัดการชาย ซึ่งเห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจน เพราะในขณะที่ลูกค้าต่อว่าเธอ และกดขี่เธอ แต่กลับพูดจาอย่างสุภาพ นอบน้อมกับผู้จัดการชาย เหล่านี้สอดคล้องกับการสำรวจ “การเลือกปฏิบัติทางเพศในสถานที่ทำงาน” ผลสำรวจพบว่า ผู้หญิงกว่า 74 % เคยได้รับประสบการณ์การเลือกปฏิบัติทางเพศในที่ทำงาน (Korean Woman Workers Association, 2020 อ้างถึงใน Kyung-don, 2020)

2) การถูกล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน

ผู้เขียนนำเสนอประเด็นปัญหาแรงงานสตรีเกี่ยวกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานของผู้หญิงเกาหลีใต้ ซึ่งจากการศึกษาพบในเรื่อง “คนที่สอง” ดังความว่า

“แต่เหตุการณ์เริ่มต้นขึ้นในคืนหนึ่งหลังจบการเลี้ยงสังสรรค์ เขาคอนนั้นบอกว่า ‘จะไปส่ง’ และขึ้นแท็กซี่มาด้วยกันกับโซจินบนแท็กซี่ ตรงเบาะหลังด้านหลังนั้น เขาเริ่มลวนลามโซจิน ซึ่งเธอไม่ยินยอม หลังจากตะคอกว่าอย่าทำแบบนี้ โซจินก็รีบลงจากแท็กซี่และแยกตัวกลับบ้านไปคนเดียว หลังจากวันนั้นเขาก็มักจะพูดถึงเรื่องการแต่งหน้า การแต่งตัวของโซจิน และขณะที่ดูจอคอมพิวเตอร์ ดูเอกสาร จดบันทึกงาน ประชุมงาน เขามักจะวางมือของตัวเองลงบนมือ ไหล่ หรือสะโพกของโซจิน ระดับการคุกคามนั้นรุนแรงยิ่งขึ้น...”

(โชนัมจู, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นเรื่องราวของ “โซจิน” ตัวละครหญิงซึ่งเป็นพนักงานบริษัทที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน และเธอได้พยายามต่อสู้เพื่อเรียกร้องให้เกิดการรับผิดชอบ ในเรื่องนี้ผู้เขียนได้เลือกสร้างตัวละครโดยการใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน ระหว่างตำแหน่งที่สูงกว่ากับตำแหน่งที่ต่ำกว่ามานำเสนอ “แสดงให้เห็นว่าการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้น นอกจากจะเป็นเพราะเธอเป็น

ผู้หญิง ยังเกิดจากการใช้อำนาจของผู้ที่อยู่เหนือกว่าในสถานที่ทำงาน อีกทั้งผู้เขียนยังได้เลือกที่ทำงานหรือบริษัท เป็นฉากที่เกิดการล่วงละเมิดทางเพศเนื่องจากการทำงานในบริษัทมีการแบ่งตำแหน่งชั้นต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่าการล่วงละเมิดทางเพศเป็นรูปแบบของการใช้อำนาจรูปแบบหนึ่งในสถานที่ทำงานของเกาหลีใต้

3) ความยุติธรรมในการตัดสินกรณีการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ในเรื่อง “คนที่สอง” ผู้เขียนยังได้นำเสนอประเด็นความยุติธรรมในการตัดสินกรณีการถูกล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิง ดังความว่า

“...หากว่าผู้จัดการฝ่ายเสนอให้ย้ายฝ่าย โซจินก็นึกถึงแล้วว่าตนควรจะย้ายไปเฉย ๆ ดีหรือไม่ แต่ไม่ว่าจะลองทบทวนดูอย่างไร มันก็ไม่ถูกต้องที่ผู้ถูกกระทำอย่างเธอต้องฝ่ายหนีไป ถึงแม้หัวหน้าทีมจะไม่ได้ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย เธอก็หวังว่าจะมีการตักเตือนลงโทษตามบริษัท แต่หากเรื่องถึงขั้นนั้นแล้ว อย่างไรเธอก็ไม่พันตกเป็นขี้ปากชาวบ้านเมื่อถึงตอนนั้นก็คงเป็นเรื่องยากที่เธอจะกลับมาทำงานได้อย่างปกติเมื่อโซจินซึ่งใจดูเรียบร้อยแล้ว แล้วจึงยื่นคำร้องขอให้ย้ายหัวหน้าทีมหรือเขาคณนั้นให้ไปอยู่ฝ่ายอื่น ทั้งยังส่งอีเมลขอเข้าพบผู้จัดการฝ่าย แต่เรื่องราวกลับบานปลายไปในทางทิศทางที่เธอคาดไม่ถึง”

“การประชุมเพื่อการสอบสวนเรื่องต้นขึ้น โซจินแสดงเอกสารทั้งหมดออกมา ทั้งบันทึกข้อความที่พูดคุยกับหัวหน้าทีม รวมถึงเสียงสนทนาที่ถูกบันทึกไว้ แต่ทั้งสองคนกลับอ้างว่าการลงโทษเช่นนั้นเป็นการทำลายวัฒนธรรมอันดีงามในบริษัท และเห็นควรให้ลงโทษหัวหน้าทีมด้วยการลดเงินเดือนสามเดือนก็พอ ดังนั้นโซจินจึงตัดสินใจร้องเรียนเรื่องการถูกคุกคามทางเพศในที่ทำงานต่อกรมแรงงาน”

“ผู้จัดการฝ่ายตวาดใส่โซจินด้วยความโกรธว่าทั้งที่พวกเขาทั้งสองยอมรับฟังแล้ว ทำไมเธอยังต้องทำให้มันเป็นเรื่องใหญ่โตแบบนี้อีก และ

ต่อว่าโซจินว่าเป็นคนปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้...”

(โชนัมจุ, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงการต่อสู้กับปัญหาการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้น และผู้เขียนได้สร้างตัวโซจิน ให้มีลักษณะนิสัยกล้าต่อสู้ และไม่ยอมจำนนต่อปัญหา แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้เสนอการจัดการปัญหาภายใต้กรอบโครงสร้าง “ชายเป็นใหญ่” หรือการมีอิทธิพลเหนือการจัดการปัญหา ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าปัญหานั้นนอกจากจะเกิดจากการคุกคามทางเพศแล้วยังรวมไปถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้ มีผลมาจากทัศนคติต่อการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงานของเพศชาย ที่มองว่าเป็นเรื่องปกติในสังคม และไม่ได้เป็นการคุกคามทางเพศ

3. ภาพการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้

ในรวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” นอกจากที่ผู้เขียนจะนำเสนอประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้แล้ว ผู้เขียนยังใช้พื้นที่ในวรรณกรรมเรื่องนี้นำเสนอการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้พบ 2 ประเด็น คือ การต่อสู้ของผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ และการต่อสู้เรียกร้องสิทธิของแรงงานสตรีนอกระบบ ดังนี้

1) การต่อสู้ของผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ในเรื่อง “คนที่สอง” ผู้เขียนได้นำเสนอภาพการต่อสู้ของผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ดังความว่า

“อันดับแรกโซจินส่งอีเมลแจ้งเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ผู้จัดการฝ่าย อีกทั้งตัดสินใจว่าจะต้องเก็บหลักฐานการแจ้งเรื่องนี้ไว้ด้วย แม้โซจินไม่ได้มีเจตนาที่จะปิดบังความจริงจากผู้จัดการฝ่าย...”

“แม้ว่าโซจินจะส่งอีเมลหาผู้จัดการฝ่ายอีกเป็นครั้งที่สองก็ตาม แต่กลับไม่มีคำตอบใดจากผู้จัดการฝ่ายเลย...”

“การประชุมเพื่อการสอบสวนเรื่องต้นขึ้น โซจินแสดงเอกสารทั้งหมดออกมา ทั้งบันทึกข้อความที่พูดคุยกับหัวหน้าทีม รวมถึงเสียงสนทนาที่ถูกบันทึกไว้ แต่ทั้งสองคนกลับอ้างว่าการลงโทษเช่นนั้นเป็นการทำลายวัฒนธรรมอันดีงามในบริษัท และเห็นควรให้ลงโทษหัวหน้าทีมด้วยการลดเงินเดือนสามเดือนก็พอ ดังนั้นโซจินจึงตัดสินใจร้องเรียนเรื่องการคุกคามทางเพศในที่ทำงานต่อกรมแรงงาน”

(โซนมัจ, 2563)

การต่อสู้ต่อประเด็นการคุกคามทางเพศหรือการล่วงละเมิดที่ปรากฏในเรื่อง “คนที่สอง” ผู้เขียนได้เสนอภาพการต่อสู้ของตัวละครหญิงในสถานที่ทำงาน โดยการสร้างให้ตัวละคร โซจิน เป็นคนที่กล้าพูด ไม่ละเลยต่อปัญหา และพยายามเก็บหลักฐานด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ง่ายมากนักที่ผู้หญิงจะต่อสู้กับบริบทชายเป็นใหญ่ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำสังคม โดยเฉพาะในที่ทำงานของเธอ จึงทำให้เธอต้องพยายามเก็บหลักฐานให้ได้มากและชัดเจนที่สุดเพื่อจะเอาผิดคนที่คุกคาม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็ได้เสนอภาพว่า ถึงแม้เธอจะพยายามต่อสู้ แต่สุดท้ายแล้วโครงสร้างทางสังคมที่ครอบงำด้วยวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้การต่อสู้ของเธอไม่เป็นผลสำเร็จ ซึ่งผู้เขียนพยายามจะสื่อให้เห็นว่าประเด็นปัญหาดังกล่าวยังเกิดขึ้นและวนซ้ำอยู่ในสังคมเกาหลีใต้

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้เสนอลักษณะนิสัยของตัวละคร “โซจิน” ให้มีบุคลิกภาพและบทบาทที่ไม่ยอมจำนนกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วปล่อยผ่านไป และเพื่อไม่ให้เธอเป็นคนที่สองต่อจากเหยื่อคนแรก และเกิดขึ้นกับผู้หญิงรายอื่นอีก ซึ่งในเรื่องได้กล่าวถึงว่าเคยเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้นแล้วกับผู้หญิงคนแรกและมีการปิดเรื่องเงียบ จะเห็นได้จากย่อหน้าสุดท้ายของเรื่องที่กล่าวว่า “แต่โซจินไม่อยากจะเป็นคนทีปิดเรื่องเอาไว้เงียบ ๆ เป็นคนที่สอง เธอจะไม่ปล่อยให้มีผู้เสียหายตามมาเป็นรายที่สาม สี่ ห้า” (โซนมัจ, 2563) จึงได้ตั้งชื่อเรื่องสั้นนี้ว่า “คนที่สอง”

เป็นการสะท้อนให้ว่าผู้เขียนได้พยายามสื่อถึงผู้อ่าน โดยเฉพาะเชื่อว่าไม่ควรปิดเรื่องเยียบต่อเหตุการณ์การล่วงละเมิดทางเพศที่ตนเองพบ เพราะถ้าหากเลือกที่จะปล่อยไว้ให้เงียบไป การล่วงละเมิดทางเพศจะเกิดขึ้นต่อไปกับผู้อื่นอีกเรื่อย ๆ

2) การต่อสู้เรียกร้องสิทธิของแรงงานสตรีนอกระบบ

จากการศึกษาเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” ปรากฏปัญหาการจ้างงานของแรงงานสตรีนอกระบบ และการต่อสู้เรียกร้องผ่านเรื่อง **“เราที่สองประกายอีกครั้ง”** และ **“ข้าวกล่องของคนครัว”** โดยในเรื่อง **“เราที่สองประกายอีกครั้ง”** ได้เล่าเรื่องการที่พนักงานต้อนรับบน KTX (Korean Express Train) เรียกร้องให้ได้เป็นพนักงานประจำ ส่วนเรื่อง **“ข้าวกล่องของคนครัว”** เป็นการเล่าเรื่องราว การประท้วงหยุดงานเรียกร้องเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ และเบียดเบียนในการทำงานของกลุ่มคนครัวในสถานศึกษาที่เป็นลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งลักษณะร่วมของทั้ง 2 เรื่องที่มีร่วมกันคือ **“แรงงานนอกระบบ”**

โดยทั้งสองเรื่องผู้เขียนได้เสนอภาพการเรียกร้องในรูปแบบการประท้วงหยุดงาน และการชุมนุมเรียกร้องของแรงงานสตรีผ่านตัวละครหญิง จะเห็นได้จากเรื่อง **“เราที่สองประกายอีกครั้ง”** ดังความว่า

“...แน่นอนว่าเธอไม่อาจยอมรับการทำงานที่ไม่มีความมั่นคง ไม่ได้คำนึงถึงประสิทธิภาพและค่าใช้จ่ายด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร นี่คือการต่อสู้เพื่อให้จำกั้ตงานของผู้หญิงเอาไว้แค่หน้าที่ชั่วคราวกับผู้ช่วย”

(ไชน่มจุ, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเรียกร้องของกลุ่มพนักงานต้อนรับบน KTX ของพวกเธอ ไม่ได้เรียกร้องเพียงเพื่อผลประโยชน์ที่พวกเธอควรจะได้รับ แต่ยังเป็นเรียกร้องที่จะนำไปสู่การจ้างงานที่เหมาะสมและยุติธรรมต่อกลุ่มแรงงานสตรีในอนาคต

ส่วนในเรื่อง “ข้าวกล่องของคนครัว” ผู้เขียนนำเสนอภาพการประท้วงของแรงงานสตรี โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ดังความว่า

“เดี๋ยวนี้ไม่มีอะไรที่เด็กประถมไม่รู้กันเลยนะ เมื่อวานแม่ออกไปเสิร์ฟอาหาร พวกเด็ก ๆ ก็ถามว่าคุณป้าจะหยุดงานประท้วงใช้ไหม ทำไมต้องหยุดงานประท้วงแบบนั้นล่ะ”

“แล้วแม่ตอบว่ายังไง”

“ก็ตอบไปว่า เพื่อให้พวกเธอไม่ต้องมีชีวิตเหมือนป้า”

(โชนันจู, 2563)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การประท้วงหยุดงานของคนครัว นอกจากจะส่งผลถึงการเรียกร้องเพื่อสวัสดิการของพวกเธอแล้ว ยังส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมอีกด้วย ซึ่งอนุมานได้ว่าการเรียกร้องเพื่อสิทธิของแรงงานกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในทรศนะของผู้เขียนนั้น เป็นการเรียกร้องที่อาจจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมในวงกว้าง ซึ่งจะนำไปสู่ความเหมาะสมในด้านการจ้างงาน หรือประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้พยายามส่งสารในการให้ความรู้แก่ผู้อ่านเกี่ยวกับประเด็นแรงงานนอกระบบ สังเกตได้จากความว่า “แซกรับเชิญทอล์ก คอนเสิร์ต คือนายกเทศมนตรีกรุงโซล นายกเทศมนตรีกล่าวอย่างจริงจังว่าหน้าที่ต้อนรับบน KTX เป็นหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร และพนักงานต้อนรับสมควรได้บรรจุเป็นพนักงานประจำ แล้วเสียงปรบมือจากผู้ชมก็ดังกึกก้อง” (โชนันจู, 2563) ข้อความนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เขียนได้สอดแทรกเนื้อหาที่พยายามโน้มน้าวผู้อ่านว่า งานของพนักงานต้อนรับก็เป็นงานที่ต้องใช้ทักษะและมีความสำคัญ สังเกตได้จาก ความว่า “นายกเทศมนตรีกล่าวอย่างจริงจังว่าหน้าที่ต้อนรับบน KTX เป็นหน้าที่ที่รับผิดชอบ ด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร...” (โชนันจู, 2563) ซึ่งต่างจากบริษัทที่มองว่า แรงงานของพวกเธอเป็นแรงงานที่ไม่ได้มีความจำเป็น และไม่เหมาะสมต่อการบรรจุ

พวกเธอที่เป็นพนักงานต้อนรับให้เป็นพนักงานประจำ

สรุป

จากการศึกษาตัวละครหญิงที่ผู้เขียนใช้นำเสนอประเด็นแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ โดยศึกษาจากรวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” ของ “โซนมัจู” (조남주) นักเขียนหญิงชาวเกาหลีใต้ จำนวน 28 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า “โซนมัจู” ประกอบสร้างเรื่องนี้ขึ้นจากเรื่องเล่า มุมมองของตนเอง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมเกาหลีใต้ ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงพยายามนำเสนอประเด็นปัญหาเกี่ยวกับแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ ผ่านตัวละครเอกหญิงในเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง คือ 1) ภาพการเข้ามาสู่ตลาดแรงงาน และการออกจากตลาดแรงงานของผู้หญิง ซึ่งมีสาเหตุจาก ความคาดหวังของผู้หญิงในชนบท และภาวะบีบคั้นจากเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความจำเป็นที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกจากตลาดแรงงาน 2) ภาพปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ ที่ถูกกดทับภายใต้วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ เช่น การเลือกปฏิบัติทางเพศในสถานที่ทำงาน การถูกล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน และความอยู่ดีศรีดีธรรมในการตัดสินใจการล่วงละเมิดทางเพศ และ 3) ภาพการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของแรงงานสตรี ซึ่งผู้เขียนได้ใช้พื้นที่ทางวรรณกรรมโต้กลับสังคมด้วยเช่นกัน ตัวละครหญิงในรวมเรื่องสั้นชุดนี้จึงเป็นเสมือนตัวแทนของผู้หญิงในสังคมเกาหลีใต้ที่กำลังประสบกับปัญหาการถูกกดทับภายใต้วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ จะเห็นได้ว่า โซนมัจู ประกอบสร้างตัวละครหญิงเพื่อนำเสนอประเด็นและปัญหาเกี่ยวกับแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ โดยยึดโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมเกาหลีใต้ ผสมกับจินตนาการ และทัศนะของผู้เขียนเอง นอกจากนี้ที่ผู้เขียนจะนำเสนอการถูกกดทับของแรงงานสตรีผ่านตัวละครหญิงแล้วในขณะเดียวกัน ผู้เขียนก็ใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือโต้กลับระบอบชายเป็นใหญ่ด้วยเช่นกัน วรรณกรรมเรื่องนี้จึงไม่ใช่การแต่งขึ้นเพื่อความบันเทิง แต่ทำหน้าที่

เป็นกระบอกเสียงและเป็นการตั้งคำถามกับสังคม รวมถึงผู้อ่าน ซึ่งเป็นแนวการเขียนที่เป็นเอกลักษณ์ของไข่มุก ปรากฏเช่นเดียวกับนวนิยายเรื่อง คิมจียอง เกิดปี 82 สอดคล้องกับ ธรรมนูญริภรณ์ สกฤตสัมฤทธิ์ และจิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผู้หญิงกับสิทธิเสรีภาพทางร่างกายภายใต้ระบบปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ เรื่อง คิมจียอง เกิดปี 82 พบว่า “แม้วรรณกรรมเรื่อง คิมจียอง เกิดปี 82 นี้จะนำเสนอให้เห็นระบบปิตาธิปไตยที่เข้ามาควบคุมสิทธิเสรีภาพทางร่างกายของผู้หญิง แต่ก็นำเสนอให้เห็นด้วยว่า ผู้หญิงไม่ได้ยินยอมตกอยู่ภายใต้ปิตาธิปไตยอย่างศิโรราบ พบการต่อสู้ของผู้หญิงกับค่านิยมในสังคมหลายลักษณะ” รวมเรื่องสั้นชุด “ชื่อของเธอคือ...” จึงสามารถสะท้อนแนวคิดของผู้เขียนที่พยายามปลุกเร้าความคิดของผู้อ่าน โดยเฉพาะผู้หญิงเกาหลีใต้ผ่านการตั้งชื่อหนังสือที่สื่อว่า เหตุการณ์การถูกกดทับของผู้หญิงภายใต้ระบอบชายเป็นใหญ่ ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นวนซ้ำตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และชื่อของเธอคือ... อาจเป็นชื่อของผู้อ่านเอง ที่อาจเคยประสบเหตุการณ์เหล่านั้นเช่นเดียวกับเรื่องราวที่ตัวละครในเรื่องสั้นแต่ละเรื่องพบเจอ กล่าวได้ว่า เรื่องสั้นนี้ ผู้เขียนพยายามสื่อสาร “แนวคิดสตรีนิยม” ออกมายังผู้อ่านได้อย่างเด่นชัด

เมื่อศึกษาประเด็นการคุกคามทางเพศในที่ทำงานยังพบว่า เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่มีผลมาจากทัศนคติของคนในสังคมเกาหลีใต้ สอดคล้องกับการสำรวจในหัวข้อ “In your opinion, is sexual harassment in the workplace common in South Korea?” พบว่า เพศหญิงที่เห็นว่าการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงานเป็นเรื่องปกติ คิดเป็น 66.61% และผู้ชายที่คิดเช่นเดียวกันกับผู้หญิง คิดเป็น 37.07% (Embrain, 2019 อ้างถึงใน Rich, Einhorn, Pergande & Yankee, 2020) สามารถพิจารณาได้ว่ามีผู้ชายเกาหลีใต้จำนวนมากเพิกเฉยต่อการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของตัวละครที่ไข่มุกนำเสนอ เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงเป็นการนำ

เสนอเรื่องราวความเป็นไปที่เกิดขึ้นจริงในสังคมเกาหลีใต้

อีกทั้งประเด็นปัญหาด้านแรงงานสตรีที่ปรากฏในเรื่องสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ใช่เพียงการทำงานในสถานที่ทำงานเท่านั้นที่เธอต้องเผชิญกับสังคมชายเป็นใหญ่ เพราะอยู่ในฐานะแรงงาน แต่ก็ยังถูกคาดหวังในฐานะการทำหน้าที่ของสตรีที่สังคมตีกรอบไว้ด้วย สุดท้ายสตรีก็ต้องแบกรับความคาดหวังจากสังคมที่มีต่อหน้าที่สตรีในบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป เพราะโดยดั้งเดิมแล้วนั้น การที่สตรีออกนอกบ้านมาทำงานจะขัดต่อวิถีดั้งเดิมของเกาหลีที่มีพื้นฐานจากลัทธิขงจื้อ ที่มีมาตั้งแต่สมัยโชซอน และในสมัยโชซอนก็มีกฎระเบียบ 3 จริยธรรม 5 ซึ่งกฎระเบียบ 3 ข้อสุดท้ายได้ระบุว่า “ภรรยาพึงต้องดูแลสามี” (มุนฮย็อนนา, 2560) กล่าวคืองานบ้านนั้นคือกิจของสตรี แต่เมื่อจากสังคมดั้งเดิม ได้เริ่มพัฒนากลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม ตลาดแรงงานจึงมีมากขึ้น ทำให้เหล่าสตรีเกาหลีเริ่มก้าวขาออกจากบ้าน และก้าวเท้าเข้าสู่ตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าสตรีเกาหลีจะได้ออกมามีบทบาทในทางเศรษฐกิจนอกเรือนของตนเองแล้ว แต่ค่านิยม การแต่งงานนั้นยังคงอยู่ ซึ่งค่านิยมก็เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีของคน ทำให้เมื่อสตรีได้เข้าไปยังตลาดแรงงานแล้ว เมื่อแต่งงานก็ต้องลาออกมาเพื่อเป็นแม่บ้าน ตามค่านิยมของเกาหลีที่สตรีควรเป็นแม่บ้านมีบทบาทดูแลสามี คลอดและเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสำหรับสังคมสตรีเกาหลีในอดีต ที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของคำสอนขงจื้อแล้ว การทำงานสำหรับสตรีไม่ได้รับการยอมรับมากนัก แต่หน้าที่ของลูกสาวคือ การแต่งงานเข้าบ้านอื่น และทำให้บ้านนั้นรุ่งเรือง (มุนฮย็อนนา, 2560)

จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่า ประเด็นและปัญหาแรงงานสตรีในสังคมเกาหลีใต้ มีผลมาจากสังคมชายเป็นใหญ่ในเกาหลีใต้ ที่แม้ว่าจะมีการก้าวหน้าและพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างก้าวกระโดด แต่ด้วยเพราะค่านิยมที่ถูกยอมรับกันอย่างแพร่หลายจากคนในสังคม จึงไม่ใช่เรื่องแปลก

มากนัก เมื่อค่านิยมจะเปลี่ยนไปตามวิถีของคน ส่งผลให้เมื่อสตรีที่อยู่แต่ในเรือน มีความจำเป็นต้องออกมาจากพื้นที่เรือน และเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้หญิงมีอำนาจนอกเหนือจากพื้นที่ในเรือนมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นสังคมชายเป็นใหญ่ก็ไปปรากฏอยู่ในพื้นที่นอกเรือน หรือสถานที่ทำงาน ผู้หญิงจึงถูกกักขังในสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ระบอบปิตาธิปไตยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเปรียบเทียบประเด็นแรงงานสตรีของเกาหลีใต้กับแรงงานสตรีของไทย จะพบลักษณะร่วมกันคือ การที่ผู้หญิงต้องการความเสมอภาคและมีสิทธิเสมอชาย สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง สาธารณกรณี: แรงงานสตรีในประเทศไทย ของ รพี สุวรรณะชญ (2522) ที่พบว่า “การปรับปรุงฐานะและบทบาทแรงงานสตรีมิใช่เพื่อให้สตรีมีความรู้ความสามารถ แข่งขันชิงดีชิงเด่นกับชาย แต่เพื่อให้สตรีได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถร่วมกับชายในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น”

บรรณานุกรม

- โชนัมจู. (2563). ชื่อของเธอคือ.... กรุงเทพฯ: บิбли.
- ณัฐณรีภรณ์ สกุลสัมฤทธิ์ และจิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์. (2564). ผู้หญิงกับสิทธิเสรีภาพทางร่างกายภายใต้ระบอบปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ เรื่อง คิมจียอง เกิดปี 82. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 4(2), 120-131.
- ดำรง ฐานดี. (2550). ผู้หญิงในสังคมเกาหลี. *เสนานิปัตย์*, 56(1), 122-132.
- มนุฮย็อนนา. (2560). การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจเกาหลีและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวเกาหลี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รพี สุวรรณะชญ. (2522). สาธารณกรณี: แรงงานสตรีในประเทศไทย. *พัฒนบริหารศาสตร์*, 19(4), 625-648.

เอมอร ดิสปัญญา. (2562). เสี่ยงเรียกจากเกาหลี: วาทศิลป์ของนักเขียนสตรีชาวเกาหลีใต้. *รวมคำแห่ง ฉบับมนุษยศาสตร์*. 38(2), 129-142.

Kyung-don. (2020). *[Graphic News] 74% of women face discrimination: survey*. Retrieved 10 May, 2022, from <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20200308000270>

Statistics Korea. (2020). *Women's Lives through Statistics in 2020*. Retrieved 9 May, 2022, from <https://kostat.go.kr/portal/eng/pressReleases/13/1/index.board?bmode=read&bSeq=&aSeq=385880&pageNo=1&rowNum=10&navCount=10&currPg=&searchInfo=&sTarget=title&sTxt=>

Rich, T.S., Einhorn, M., Pergande, I. & Yanee, E. (2020). *South Korea Split Over Perception of Workplace Harassment*. Retrieved 10 May, 2022, from: <https://international.thenewslens.com/article/141566>

การแสดงอะเง่งในเมืองมัณฑะเลย์

Anyeint in Mandalay, Myanmar

วุฒิสิตธิ์ จีระกมล¹ สุธีระพงษ์ พินิจพล² สกุนา พันธะ³ และสราวุฒิ สี่หาโคตร⁴
Wutthisit Jeerakamon¹ Suteerapong Pnitpon² Sakuna Pantura³ and
Sarawut Srihakhot⁴

Received: June 6, 2022

Revised: June 15, 2022

Accepted: June 17, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ต้องการนำเสนอการแสดงอะเง่งในเมืองมัณฑะเลย์ ซึ่งเป็นการแสดงรูปแบบหนึ่งในประเทศเมียนมาร์ คล้ายการแสดงลิเก หรือ การแสดงจำอวดในประเทศไทย โดยศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของอะเง่ง รูปแบบการแสดงอะเง่งในเมืองมัณฑะเลย์ และดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงอะเง่งในเมืองมัณฑะเลย์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการลงพื้นที่ภาคสนาม พบว่า อะเง่ง มีต้นกำเนิดมาจากการร่ายรำในราชสำนัก หลังจากเมียนมาร์ตกเป็นเมืองขึ้นให้กับประเทศอังกฤษ กลุ่มนางรำและนักดนตรีในราชสำนักก็ขาดผู้อุปถัมภ์ การแสดงอะเง่ง จึงเปลี่ยนจากการแสดงในราชสำนักมาเป็นการแสดงให้ประชาชนทั่วไปดู ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบ

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Rajabhat Maha Sarakham University (Wutthisit.mu@gmail.com)

²มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Rajabhat Maha Sarakham University (Oung_4444@hotmail.com)

³มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Rajabhat Maha Sarakham University (Sakuna637@gmail.com)

⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Rajabhat Maha Sarakham University
(Sarawut.srihakhot1988@gmail.com)

การแสดงแบบดั้งเดิมที่เป็นทางการ ให้กลายเป็นการแสดงที่สนุกสนาน ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายเน้นไปในทิศทางการแสดงที่ตลกขบขัน ทำให้การแสดงนี้เป็นที่นิยมในประเทศเมียนมาร์มาถึงปัจจุบัน รูปแบบการแสดงอะเง่งในเมืองมัณฑะเลย์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การร่ายรำ 2) การร้องเพลง 3) การแสดงละคร และ 4) การแสดงตลก ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงอะเง่งในเมืองมัณฑะเลย์ มี 2 วง คือ วงชายวาย และวงดนตรีสากล

คำสำคัญ: อะเง่ง ปะแว, การแสดงเมียนมาร์

Abstracts

This academic article presented Anyeint performance which showed in Mandalay. Anyeint is a traditional performance in Myanmar like Likae (music folk drama) or Jumoud (comedian show) in Thailand. This article studied the history, the show pattern and the music of Anyeint performance in Mandalay. The data collected from document which related research and field study.

Anyeint had the origin from royal court dancing when Myanmar became a colony of England, Anyeint changed performance pattern at the royal court to show it to the general public. The performance pattern has changed from formal pattern to playful pattern for the general public. Therefore, this performance is popular in Myanmar from past to present.

Anyeint performance in Mandalay has 4 major compositions includes; 1) dance 2) sing 3) dramatics and 4. comedian show. Hsaing Waing (Myanmar tradi

tional band) and Western pop band are two kinds of band which used in Anyeint performance.

Keyword: Anyeint performance, Myanmar traditional performance

บทนำ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าได้กล่าวถึงเมืองต่าง ๆ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะปยู มอญ และยะไข่ ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่ร่วมกันหล่อหลอมมาเป็นวัฒนธรรมพม่า โดยผ่านขั้นตอนการใช้สอยกลั่นกรองมาจนถึงสมัยที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาโดยผ่านมาทางมิชชันนารีที่เข้ามาสำรวจ เพื่อเผยแพร่ศาสนาและการเข้าม้ายึดครองของอังกฤษ ซึ่งเป็นตัวกลางสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมดนตรีและการแสดงที่สืบเนื่องมาจนปัจจุบัน ลักษณะของการแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ของทุกกลุ่มนั้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานและคติความเชื่อของประเพณีในกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งในอดีตพม่ามีกษัตริย์ปกครองจึงทำให้เกิดประเพณีของราชสำนัก หรือประเพณีหลวงขึ้นมา และเป็นตัวควบคุมการแบ่งชนชั้นทางสังคมกับประเพณีของราษฎรแต่อย่างไรก็ตาม พื้นฐานของประเพณีหลวงก็น่าจะมาจากประเพณีราษฎร ซึ่งได้รับการขัดเกลาให้เกิดความประณีตวิจิตรขึ้นมานั่นเอง โดยมีเหล่าบุคคลในราชสำนักเป็นผู้ดำเนินการภายใต้การอุปถัมภ์ของกษัตริย์เป็นหลัก ต่อมาหลังจากที่พม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและระบบกษัตริย์ที่เคยมีอยู่จบสิ้นลง การขาดองค์อุปถัมภ์สำคัญอย่างราชสำนักมีผลทำให้ประเพณีของราษฎรและหลวงที่เคยแยกบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเปลี่ยนไป แม้ด้านหนึ่งจะไม่อาจรักษากลุ่มดนตรีและนาฏศิลป์ของราชสำนักที่ประณีตลงการไว้ได้อีกต่อไป หากอีกด้านหนึ่งนั้นเป็นการเปิดทางให้เหล่าศิลปินแขนงต่าง ๆ สามารถที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของตนได้อย่างมีอิสระมากขึ้น โดยการรวมเอา

รูปแบบทางตะวันตกเข้ามาในการแสดงเพื่อเพิ่มความสมจริงสมจังให้แก่ผู้ชม หรือเพิ่มเสียงแบบสากลมากขึ้น เพื่อสื่อถึงความเป็นสมัยใหม่ ดังจะเห็นได้จาก ในช่วงสมัยนี้ได้เกิดศิลปินที่มีความสามารถและได้รับการยกย่องจาก ประชาชนมีใบหน้าคล้ายกันเหมือนตั้งแต่ก่อน ซึ่งต่างจากในอดีตที่การเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมหรือประเพณีต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับราชสำนัก ความเปลี่ยนแปลงในช่วงสมัย อาณานิคมจึงเสมือนเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของศิลปะการแสดงของพม่า ฉะนั้นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดนตรีและการแสดงจึงมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตคน พม่า ตั้งแต่ระดับราชสำนักจนถึงสามัญชน หากพิจารณาตามหน้าที่ใช้สอยแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ เรื่องของพิธีกรรม และการบันเทิง เริงรมย์ (นฤมล ธีรวัฒน์ และคณะ, 2551)

อะเง่ง เป็นการแสดงของชาวเมียนมาร์ที่นิยมมาก (คล้ายลิเก) ในเรื่องนี้ วิรัช นิยมธรรม ได้กล่าวว่า อะเง่ง ลักษณะคล้ายกับการแสดงลำตัดของไทย ซึ่งมีตัวตลกมาแสดงมุขต่าง ๆ และมีการร่ายรำ การแสดงอะเง่ง ประกอบด้วย ศิลปะหลายแขนงผสมกันคล้ายกับซัดปะแวแต่ต่างตรงที่เนื้อหาเรื่องราว ของอะเง่งที่แสดงสั้นและกระชับกว่า รวมถึงการแสดงมุขตลกที่เสียดสี เหตุการณ์การเมืองหรือชีวิตประจำวัน การแสดงประเภทนี้มีผู้หญิงเป็นตัวเด่น หรือตัวเอก เป็นการแสดงที่สามารถเล่นได้ในทุกโอกาสไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ หรืองานวัด เป็นต้น Khin Maung Tin กล่าวว่า ก่อนการแสดง อะเง่งต้องมีการบรรเลง ซองเก้ หรือ ปัตตะลา ประกอบกับการพ้อนรำเพื่อเปิดตัว จากนั้นมีการร้องเพลงและการแสดงท่าทางกับพุดจามุขตลก เพื่อให้คนดู สนุกสนานและหัวเราะ ทั้งนี้ในการแสดงนั้นอาจนำเปื้อหรือหมดมุข ดังนั้น ในการดึง ความสนใจของคนดูนั้นแล้วแต่ละคณะนั้นจะมีเทคนิคความสามารถในรูปแบบ ใด เช่นการแสดงมีการใช้การร่ายรำ การร้องเพลง สลับกับการแสดงของตลก ซึ่ง การแสดงอะเง่งรูปแบบนี้เพื่อความสนุกสนาน วงชายวายอาจใช้เครื่องดนตรี บางชิ้นประกอบารรับมุขของตลก การแสดงอะเง่งแต่ละคณะนั้นมีจำนวนนักแสดง

ประมาณ 25-30 คนขึ้นไป โดยมีนักดนตรีวงชายวายจำนวน 7-10 คน การบรรเลงชายวายประกอบอะเญ่งนั้นแต่ละวงมีลำดับขั้นตอนที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่การบรรเลงชายวายประกอบอะเญ่ง จะมีดนตรีบรรเลงโหมโรงก่อนการแสดง (ซอเง้าหรือปัดตะลา) การร้องเพลง การร่ายรำสลับการเล่นตลก การแสดงเรื่องราวสั้น ๆ เป็นต้น นอกจากบทบาทของวงชายวายทำหน้าที่บรรเลงประกอบการแสดงอะเญ่งแล้ว เป็นส่วนหนึ่งเพื่อสร้างความบันเทิง และปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมแก่คนในสังคมเมียนมาร์ ประกอบเป็นการเสริมสร้างการท่องเที่ยวให้ความบันเทิงกับผู้ที่มาพบเห็น สร้างรายได้แก่นักดนตรีวงชายวาย และนักแสดง ปัจจุบันการแสดงอะเญ่งได้รับความนิยมอย่างมาก หากมีการแสดงที่หมู่บ้าน วัด งานบุญต่าง ๆ ชาวเมียนมาร์นิยมออกไปดูเพื่อเป็นการพักผ่อนจากการทำงาน ซึ่งการแสดงนี้พบเห็นได้ทั่วไปและมีป้ายประชาสัมพันธ์ในสังคมเมียนมาร์อย่างมาก โดยเฉพาะเมืองมัณฑะเลย์ (เฉลิมกิตติ์, 2557)

ละครที่อยู่ใน อะเญ่ง แตกต่างจากการแสดงละครของ ชัต ในปัจจุบันนี้ วงดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงดนตรีของ อะเญ่ง มีทั้งดนตรีพื้นเมืองเมียนมาร์ และดนตรีตะวันตกที่มีเครื่องดนตรี เช่น แซกโซโฟน ทรัมเป็ต คลาริเน็ต กลองชุด เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่เครื่องดนตรีจะมีความเฉพาะเจาะจง นักเต้นหญิงคนหนึ่งจะหันหน้าเข้าหาคณะนักดนตรี และหันหลังให้กับผู้ชม แต่ในปัจจุบันรูปแบบการแสดง อะเญ่ง บางส่วนแตกต่างไปจากอดีต แสงไฟ เครื่องดนตรีของการแสดง อะเญ่ง มีความคล้ายคลึงกับ ชัต มากขึ้น ส่วนที่ต่างกันระหว่าง อะเญ่ง และ ชัต คือ เค้าโครง และการแสดงประกอบอื่น ๆ การแสดงบนเวทีของเมียนมาร์ประกอบด้วยองค์ประกอบทางศิลปะที่หลากหลาย เช่น เรื่องราวทั้งดั้งเดิม และร่วมสมัย การแสดงชัต ประกอบด้วย การแสดง เพลง บทพูด การเต้น และท่าเต้น ซึ่งละครเวทีของเมียนมาร์จะประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 5 นี้ แม้ว่าเครื่องดนตรีตะวันตกจะถูกใช้ในการแสดงละครเวทีเมียนมาร์แต่จุด

ที่ประชาชนให้ความสนใจของละครเวทีเมียนมาร์คือองค์ประกอบหลักทั้งห้าข้างต้น โครงเรื่องของการแสดงละครเวทีไม่ว่าจะเป็น ชัต, อะเง่ง และการแสดงหุ่นกระบอกจะสะท้อนความรู้สึกของผู้คน การแสดงเหล่านี้เป็นตัวแทนของความปรารถนาของผู้คนโดยไม่คำนึงถึงชนชั้นทางสังคมและภูมิภาค ละครเวทีแบบฉบับของเมียนมาร์จะให้ความบันเทิงกับผู้ชมผ่านการเต้น การร้อง บทสนทนา และทำนอง และปิดท้ายด้วยการให้แนวคิดกับผู้ชม (Maw, N.N.L., 2021)

องค์ประกอบของการแสดง อะเง่ง ปวเว ในเมืองมณฑลเลย ได้แก่ 1) เวที 2) เครื่องเล่นหัว 3) ม่าน นักร้องและนางรำหญิง 4) นักแสดงตลก 5) ปัตวาย หรือ เปิงมางคอก 6) มองชาย หรือ ห้องแฝง 6) แน หรือ ปี่แน 7) ซะคุน หรือ ตะโพน, เซ้าโกโลงปัด หรือ กลองชุดหกใบ, ปัดมะจี หรือ กลองใหญ่ 8) ฉิ่งและฉาบ 9) วงดนตรีป๊อปปะวันตัก และ 10) ผู้ชม การแสดงจะเริ่มตั้งแต่ 20.30 น. และสิ้นสุดเวลาประมาณเที่ยงคืน ในการแสดงมีทั้งนักร้องหญิงและการเต้นรำ การร้องเพลงป๊อปป การเล่นละคร และการแสดงตลก เสียงที่ไพเราะของนักร้องและนางรำที่มีเสน่ห์ ดึงดูดผู้ชมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เช่นเดียวกับเสียงดนตรีประกอบที่น่าตื่นตาตื่นใจ ซึ่งบางช่วงบรรเลงโดยวงชายวาย บางช่วงบรรเลงโดยวงดนตรีป๊อปปะวันตัก (Chonpairot, J., 2016)

การแสดงอะเง่ง เป็นการแสดงแบบดั้งเดิมที่เคยแสดงอยู่ในราชสำนักเมียนมาร์มาก่อน แม้ในปัจจุบันนี้ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ จะมีการปกครองโดยไม่มีพระมหากษัตริย์แล้ว แต่การแสดงอะเง่ง ยังคงอยู่ อีกทั้งยังได้รับความนิยมในหมู่ประชาชนทั่วไปในเมืองมณฑลเลย ดังนั้นจากความสำคัญที่เด็กกล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑลเลย เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ปัจจุบันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดง และดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ซึ่งส่งผลให้การแสดงอะเง่งได้รับความนิยมในเมืองมณฑลเลยในปัจจุบัน

เนื้อหา

บทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนได้อธิบายประวัติความเป็นมา รูปแบบ การแสดง และดนตรีประกอบการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑลพะเยา โดยสืบค้น ข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย และการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม จาก การสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของอะเง่ง

อะเง่ง (Anyeint) ในภาษาเมียนมาร์ มีความหมายว่า อ่อนโยน มีต้นกำเนิดมาจากการรำรำในราชสำนักที่แสดงโดยนางรำในพระราชวัง ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ในอดีตมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช โดยมีพระมหากษัตริย์เปรียบดั่งสมมติเทพ ทั้งนักดนตรี นางรำ นักแสดงต่างก็ได้รับการอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ หรือเชื้อพระวงศ์ทั้งสิ้น การแสดงอะเง่งในสมัยก่อนเป็นการละเล่นในพระราชวัง เช่นเดียวกับการแสดง หุ่นกระบอกและเพลงปี่พาทย์ทั้งหลาย หลังจากเมียนมาร์ตกเป็นอาณานิคม ให้กับประเทศอังกฤษ ทำให้ขาดผู้อุปถัมภ์สำคัญอย่างราชสำนัก การแสดง อะเง่ง จึงเปลี่ยนจากการแสดงในราชสำนักเป็นการแสดงให้ประชาชนทั่วไป เป็นผู้ชม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงแบบดั้งเดิมที่เป็นทางการ ให้กลายเป็นการแสดงที่สนุกสนาน ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เน้นไปในทิศทาง การแสดงที่ตลกขบขัน อะเง่ง เป็นการแสดงที่มีเอกลักษณ์ เรื่องราวที่นำมา เสนอเป็นเรื่องราวสั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงวิถีชีวิตในชนบท การประกอบ สัมมาอาชีพ มีการร้องรำประกอบวงซายวาย มีเสื้อผ้าการแต่งหน้าที่สวยงาม ที่สำคัญการแสดงอะเง่งถือว่าเป็นศาสตร์ที่มีความอิสระเป็นการแสดง ที่มีความยืดหยุ่นรู้จักการปรับตัวได้ดี ทั้งนี้เพราะอะเง่งเป็นธุรกิจบันเทิง (นันทวิทยาณิชย์) ที่รายได้ทั้งหมดและการอยู่รอดของคณะขึ้นอยู่กับความ นิยมของผู้ชมเป็นสำคัญ จึงมีการพัฒนารูปลักษณ์ของการแสดงไปตาม

สภาพแวดล้อมและยุคสมัย การแสดงอะเง่ง เป็นเสมือนตัวแทนของสื่อบันเทิงดั้งเดิมที่สะท้อนลักษณะความเป็นไปของสังคมชาวเมียนมาร์ในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี (ธนาเศรษฐ์ อภิจิรนนท์ชัย, 2557) การแสดง อะเง่ง เป็นที่นิยมในประเทศเมียนมาร์มาจนถึงในปัจจุบัน ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากการที่พบการแสดงอะเง่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในเทศกาลที่สำคัญของชาวเมียนมาร์ เช่น การฉลองเจดีย์ เป็นต้น

2. รูปแบบการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑลพะเย่

ในอดีตการแสดงอะเง่งจะมีนางรำเพียง 2 คน ทำการแสดงร่วมกับการบรรเลงพินเมียนมาร์ และระนาด แต่ในปัจจุบันการแสดงอะเง่ง กลายเป็นการแสดงขนาดใหญ่ มีจำนวนประมาณ 25-30 คน สมาชิกในคณะมีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ มีทีมในการจัดเตรียมเวทีการแสดง มีกลุ่มนักแสดงละคร และนักแสดงตลก มีกลุ่มนางรำ และมีกลุ่มของนักดนตรี นักแต่งเพลง และผู้เขียนบทละคร การแสดงอะเง่งเป็นที่นิยมในเมืองมณฑลพะเย่เป็นอย่างมาก ซึ่งพบการแสดงอะเง่งในงานเทศกาล หรืองานพิธีมงคล เช่น งานบวช การฉลองเจดีย์ เป็นต้น เวทีที่ใช้ในการแสดงจะเป็นเวทีไม้ที่แข็งแรง สูงจากพื้นประมาณ 1 เมตร ถึง 2 เมตร นำผ้ามาเป็นฉาก ในการแสดงหนึ่งครั้งจะมีหลายฉากในการแสดง จะใช้วิธีการเปลี่ยนฉากด้วยการชักออกจากคนที่อยู่บนเวที โดยภาพที่อยู่ในแต่ละฉากจะมีความสอดคล้องกับการแสดง ยกเว้นในการแสดงตลกจะไม่มีฉากอยู่ด้านหลังของนักแสดง แต่จะเปิดให้เห็นวงดนตรีชายวายและวงดนตรีสากล

ภาพที่ 1 เวทีการแสดงอะเง่ง
ที่मा วุฒิสิริ จีระกมล

การแสดงอะเง่ง เป็นการแสดงที่ผสมผสานระหว่างการร้องเพลง การรำร่า และการแสดงตลก เข้าด้วยกัน คณะอะเง่งที่มีขนาดใหญ่จะมีการแสดงละครด้วย ซึ่งในการแสดง อะเง่ง จะเป็นการแสดงสลับกัน ระหว่าง การร้องเพลง การรำร่า การแสดงละคร และการแสดงตลก เพื่อให้ผู้ชมที่เข้ามา รับชมรับฟังไม่รู้สึغبื้อหน่าย การแสดงจะเริ่มเวลา 20.30 น. หรือ 21.00 น. หากเป็นการแสดงในเมืองมัตตะเล่ย์จะเสร็จสิ้นประมาณ 03.00 น. แต่ถ้าเป็น ตามชนบทจะแสดงจนถึงสว่าง หรือประมาณ 06.00 น. องค์ประกอบที่สำคัญใน การแสดงอะเง่งในเมืองมัตตะเล่ย์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การรำร่า 2) การร้องเพลง 3) การแสดงละคร และ 4) การแสดงตลก สามารถอธิบายโดยละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. การรำร่า ในการแสดงจะมีการรำร่าอยู่หลายช่วง เริ่มจากการ เปิดวงด้วยการบรรเลงดนตรีของวงชาวยาย เพื่อให้ผู้ชมได้ทราบว่าการแสดง อะเง่ง กำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว หลังจากนั้น เป็นการรำบูชานัต เพื่อขอให้การแสดง อะเง่งประสบความสำเร็จ การรำแบบฉบับดั้งเดิมของเมียนมาร์เป็นการรำร่าที่มี ท่าทางพื้นฐานที่เลียนแบบมาจากหุ่นขี้กิ้งของเมียนมาร์ แต่ยังคงไว้ซึ่งความ อ่อนโยน และความสง่างามตามความหมายของการแสดง การเดินในท่าทางที่ตลก

เพื่อสร้างเสียงหัวเราะให้กับคนดู การเต้นแบบร่วมสมัยด้วยบทเพลงสมัยใหม่
จากการบรรเลงดนตรีของวงดนตรีสากล เป็นต้น

ภาพที่ 2 การรำบูชาหน้าต และการรำแบบฉบับดั้งเดิมของเมียนมาร์
ที่มา วุฒิสิตธิ จีระกมล

ภาพที่ 3 การเต้นแบบร่วมสมัย และการเต้นท่าทางตลก
ที่มา วุฒิสิตธิ จีระกมล

2. การร้องเพลง เป็นการออกมาแสดงโชว์การร้องเพลงของนักร้อง
ในขณะอะแญ่ มีทั้งการร้องเดี่ยว การร้องคู่ หรือการร้องเป็นกลุ่ม เพลงที่ร้อง
เป็นเพลงเมียนมาร์ร่วมสมัย หรือ เพลงที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้น
สลับการแสดงกับการรำรำ การแสดงละคร และการแสดงตลก ไปเรื่อย ๆ ใน
การแสดงละคร หรือการแสดงตลกเองก็มีตัวละคร หรือนักแสดงตลกร้องเพลง
เพื่อสร้างสีสันในการแสดงด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 4 การร้องเพลงเมียนมาร์ร่วมสมัยในคณะอะเง่ง
 ทีมา วุฒิสิทธิ จีระกมล

3. การแสดงละคร ในคณะอะเง่ง ส่วนใหญ่จะเป็นการนำนิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก ประวัติศาสตร์ของชาวเมียนมาร์ เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา หรือบทละครที่แต่งขึ้นมาใหม่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคม ความรัก การต่อสู้ และเรื่องราวในปัจจุบันมาดัดแปลงเป็นบทละครในการแสดงละคร แต่จะทำเป็นเรื่องราวสั้น ๆ ใช้เวลาแสดงไม่นาน มีการสอดแทรกมุขตลกขบขัน ลงไปในบทละคร

ภาพที่ 5 การแสดงละครในคณะอะเง่ง
 ทีมา วุฒิสิทธิ จีระกมล

4. การแสดงตลก มีนักแสดงตลกผู้ชาย 5-6 คน ออกมาพูดตลก พร้อมนางรำ 1 คน ผู้ชายจะแต่งตัว ด้วยการนุ่งโสร่งที่มีขนาดใหญ่ และลวดลายเป็นตารางขนาดใหญ่สีสันฉูดฉาด สวมเสื้อฝ้ายส่วนใหญ่สีขาว ด้านนางรำหญิง

แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสวยงาม สวมทับด้วยผ้าคลุมหรือเสื้อคลุม การแสดงของฝ่ายหญิงจะออกมาร้ายรำเดี่ยวในรูปแบบนาฏศิลป์เมียนมาร์แบบดั้งเดิม ถือว่าเป็นการแสดงความสามารถของนางรำในคณะอะเง่ง โดยมีดนตรีบรรเลงประกอบเป็นวงชาวยายสลักกับวงดนตรีสากลที่อยู่ด้านหลัง หลังจากร้ายรำ นักแสดงชายจะออกมาแสดง ใช้บทสนทนาที่ชวนให้ตลกขบขัน หรือมีการจำลองเหตุการณ์เพื่อสร้างสถานการณ์ที่จะสร้างเสียงหัวเราะขบขันให้แก่ผู้ชม การแสดงตลกถือเป็นช่วงสำคัญของการแสดงอะเง่ง เป็นช่วงที่คนดูให้ความสนใจและมีอารมณ์ร่วมมากที่สุด มุขตลกที่นำมาใช้นำเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือวิถีชีวิตของคนเมียนมาร์มาใช้ในบทสนทนาของนักแสดงตลก มีการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนอย่างชัดเจนในการรับส่งมุขตลกกัน ซึ่งในช่วงนี้จะมีการสอดแทรกมุขตลกที่มีนัยทางด้านการเมืองเข้ามาด้วย เรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชมจำนวนมาก ถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการแสดงอะเง่ง ที่ในหลาย ๆ ครั้งก็มีบทบาทในการแสดงจุดยืนทางการเมืองของนักแสดงอะเง่ง โดยจะมีการแสดงร้ายรำสลับกันไปมาอีก

การแสดงตลก ในบางครั้งนางรำฝ่ายหญิงก็จะมาร่วมแสดงตลกด้วย

ภาพที่ 6 การแสดงตลกของอะเง่ง

3. ดนตรีประกอบการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑะเลย์

ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑะเลย์ ในปัจจุบันใช้ วงชายวาย และวงดนตรีสากล โดยจะบรรเลงสลับกันในการแสดงแต่ละช่วง หรือในบางช่วงจะเล่นบรรเลงไปพร้อม ๆ กัน เมื่อวงชายวายและวงดนตรีสากล เล่นบรรเลงพร้อมกันแล้ว แล้วแต่รูปแบบการแสดงในแต่ละครั้ง ดังนั้นดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงอะเง่ง ในเมืองมณฑะเลย์ จะใช้วงดนตรี 2 วง ประกอบในการแสดง คือ วงชายวาย และวงดนตรีสากล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 วงชายวาย มีความหมายได้สองนัย นัยหนึ่งหมายถึง เปิงมางคอก และอีกนัยหนึ่งหมายถึง วงปี่พาทย์ที่มีเปิงมางคอก เป็นเครื่องดนตรี ขึ้นเอก และอาจเรียกวงปี่พาทย์ชนิดนี้ว่า ปัตตวาทย์ ส่วนตัวเปิงมางคอกนั้น จะเรียกว่า ปัตตวาทย์ ชายวายเป็นวงดนตรีประจำชาติของพม่า ที่ใช้ในงานพิธีการและงานบันเทิง ปัจจุบันพม่ายังคงมีความนิยมนำวงชายวาย มาเล่นในงานพิธีต่าง ๆ เครื่องดนตรีในวงชายวายที่ใช้ในการแสดงอะเง่ง ได้แก่ ปัตตวาทย์ หรือเปิงมางคอก ประกอบด้วยกลองย้อย 21 ลูก ที่เรียกว่า ปัตตโลง แว่นเรียงในคอก แต่ละลูกมีขนาดและระดับเสียงต่างกัน, กลองใหญ่ หรือปัตตมะจี เป็นเครื่องดนตรีที่ช่วยเพิ่มเสียงให้ดังกระหึ่ม, กลองสั้น หรือ สี่ได่, ตะโพน หรือ สะคุ่น, กลองชุดหกใบ หรือเซ้าโกโลงปัตต คล้ายปัตตวาทย์แต่ไม่แว่นในคอกวางเรียงไล่ขนาดจากใหญ่ไปเล็ก 6 ใบ 6 ระดับเสียง, ซ้องแผง หรือมองชาย เป็นฆ้องชุดซึ่งเป็นแผง มี 18 ลูก, ฉาบ หรือสะก๊วง, ฉิ่ง หรือ ซี, เกราะ หรือ วา เป็นเครื่องประกอบจังหวะ คู่กับฉิ่ง และปี่แน หรือแน (วิรัช นิยมธรรม และอรนุช นิยมธรรม, 2551)

3.2 วงดนตรีสากล เป็นวงดนตรีที่ใช้เครื่องดนตรีตะวันตก บรรเลง มีเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้ ได้แก่ กลองไฟฟ้า กีตาร์เบส กีตาร์ไฟฟ้า คีย์บอร์ด แซกโซโฟน ทรัมเปต เป็นต้น

ภาพที่ 7 วงดนตรีชายวัย และวงดนตรีสากล ประกอบการแสดงอะเง่ง
ที่มา วุฒิสถิธิ จีระกมล

สรุป

ประวัติความเป็นมาของอะเง่ง (Anyeint) ในภาษาเมียนมาร์มีความหมายว่า อ่อนโยน มีต้นกำเนิดมาจากการร่ายรำในราชสำนัก หลังจากเมียนมาร์ตกเป็นอาณานิคมให้กับประเทศอังกฤษ กลุ่มนางรำและนักดนตรีในราชสำนักชาวผู้่อุปถัมภ์ การแสดงอะเง่ง จึงเปลี่ยนจากการแสดงในราชสำนักเป็นการแสดงให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงเป็นการแสดงที่สนุกสนาน ตลกขบขัน ได้รับนิยมในประเทศเมียนมาร์มาจนถึงในปัจจุบัน รูปแบบการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑลพะโล่ ในปัจจุบันเป็นการแสดงที่ผสมผสานระหว่างการร้องเพลง การร่ายรำ การแสดงตลกและการแสดงละครแสดงสลับกัน การแสดงเริ่มเวลา 20.30 น. หรือ 21.00 น. ในเมืองมณฑลพะโล่จะถึงเวลา 03.00 น. แต่ถ้าเป็นตามชนบทจะถึง เวลา 06.00 น. องค์ประกอบที่สำคัญในการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑลพะโล่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การร่ายรำแบบดั้งเดิม สลับกับการเต้นในท่าทางที่ตลก และการเต้นแบบร่วมสมัย, การร้องเพลงเดี่ยว หรือร้องเป็นกลุ่ม เพลงที่ร้องเป็นเพลงเมียนมาร์

ร่วมสมัย หรือเพลงที่กำลังได้รับความนิยม, การแสดงละคร ส่วนใหญ่จะเป็นการนำนิทานพื้นบ้าน หรือ บทละครที่แต่งขึ้นมาใหม่ นำมาแสดงเป็นแบบสั้น ๆ สอดแทรกมุขตลกขบขันลงไป ในบทละคร การแสดงตลก มีผู้ชาย 5-6 คน พร้อมนางรำ 1 คน ผู้แสดงชายจะแต่งตัวด้วยการนุ่งโสร่งที่มีขนาดใหญ่ และลวดลายเป็นตารางขนาดใหญ่สี่เหลี่ยมผืนผ้า สวมเสื้อฝ้ายส่วนใหญ่สีขาว นางรำแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสวยงาม การแสดงของฝ่ายหญิงจะออกมารำรำเดี่ยวในรูปแบบนาฏศิลป์เมียนมาร์แบบดั้งเดิม นักแสดงชายจะออกมาพูดชวนให้ตลกขบขัน หรือมีการจำลองเหตุการณ์เพื่อสร้างสถานการณ์สร้างเสียงหัวเราะขบขันให้แก่ผู้ชม การแสดงตลกถือเป็นช่วงสำคัญของการแสดงอะเง่ง มุขตลกที่นำมาใช้จะนำเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือวิถีชีวิตของคนเมียนมาร์มาสอดแทรกมุขตลกที่มีนัยทางการเมือง ถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการแสดงอะเง่ง โดยจะมีการแสดงรำรำสลับกันไปมากับการแสดงตลก ในบางครั้งนางรำฝ่ายหญิงก็จะมาร่วมแสดงตลกด้วย ดนตรีประกอบการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑลพะเย่ย์ ในปัจจุบันใช้วงซอวาย และวงดนตรีสากล จะบรรเลงสลับกันในการแสดงแต่ละช่วง หรือในบางช่วงจะเล่นบรรเลงไปพร้อมกัน การเปลี่ยนแปลงการแสดงอะเง่งในเมืองมณฑลพะเย่ย์เป็นการดัดแปลงให้ศิลปะการแสดงชนิดนี้สามารถอยู่ได้ในกระแสความเจริญที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว มีรูปแบบการแสดงที่สร้างความสนุกสนาน และความประทับใจให้แก่ผู้ชม ปรับรูปแบบการแสดงให้ทันสมัยหลากหลาย มีการเต้นรำร่วมสมัย การร้องเพลงเมียนมาร์สมัยนิยม การแสดงละครที่แต่งขึ้นมาใหม่ และการแสดงตลกที่สอดแทรกมุขตลก เสียดสี วิพากษ์วิจารณ์การเมืองและวิถีชีวิตชาวเมียนมาร์บนเวทีมีระบบแสง สี เสียงที่อลังการสวยงาม และมีวงดนตรีสากลบรรเลง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนเพื่อต้องการสร้างความนิยมในหมู่ผู้ชมชาวเมียนมาร์รุ่นใหม่ แต่ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย การแสดงอะเง่งก็ยังคงมีการคงรูปแบบการแสดงแบบดั้งเดิมไว้เพื่อชาวเมียนมาร์รุ่นเก่าเช่นกัน ได้แก่ การรำรำเมียนมาร์แบบดั้งเดิม เครื่องแต่งกายของนางรำ การบูชาหน้าก่อนการแสดง

และการใช้วงดนตรี ชายวายบรรเลง ซึ่งส่วนใหญ่วงชายวายจะมีบทบาทอย่างมากในการแสดงละคร การแสดงตลก และการร่ายรำ ถือได้ว่าแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อความทันสมัยกับยุคปัจจุบัน แต่การแสดงอะเง่งก็ยังคงอนุรักษ์รากเหง้าของวัฒนธรรมประจำชาติให้ยังคงอยู่ได้ จึงทำให้การแสดงอะเง่งได้รับความนิยมจากคนเมียนมาร์ทั้งคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าจนมาถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- ธนาเศรษฐ์ อภิจิรนนท์ชัย. (2557) *กระบวนการเรียนการสอนดนตรีประกอบ การแสดงอะเง่งในมณฑลพะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- เฉลิมกิต แซ่แก้ว. (2557). *ชายวังว้าย : วงดนตรีแบบฉบับของประเทศเมียนมาร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นฤมล อีรวัฒน์ และคณะ. (2551). *มองพม่าผ่านขเวดากอง*. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม.
- วิรัช นิยมธรรม และอรนุช นิยมธรรม. (2551). *เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมพม่า*. พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- Chonpairot, J. (2016). Pwe Dramatic Performance in Mandalay. *Mekong-Salween Civilization Studies Joura*, 7(1), 16-30.
- Maw, N. N. L. (2021) *Brief History of Drama in Colonial Period*. 3RD International conference on Burma/Myanmar studies: Burma/Myanmar in the changing southeast Asian context. Chaing Mai University, THAILAND. Chaing Mai: Chaing Mai University.

ธรรมยาตราลุ่มน้ำลำปะทาว : ธรรมะเพื่อธรรมชาติ

Dhammayatra Lampatao Basin: Dhamma for Nature

อัญชลิตา สุวรรณะชญ¹

Unchalita Suvarnajata¹

Received: April 10, 2022

Revised: June 13, 2022

Accepted: June 13, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทบทวนความหมายของคำว่า ธรรมยาตรา ความเป็นมาของธรรมยาตราในประเทศไทย และทบทวนการดำเนินงานของ โครงการธรรมยาตราลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ โดยการศึกษาพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีข้อค้นพบ ความหมายของคำว่า ธรรมยาตรา หมายถึง การท่องเที่ยวโดยทางธรรม เป็นการเดินทางด้วยการ เดินเท้าในรูปขบวน เพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนของพุทธ ศาสนาและเกี่ยวข้องกับสังคม มีบัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก คือ การเจริญสติด้วยการ เดิน หรือการเดินทางด้วยธรรม และมีหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรบน ศิลาจารึก แผ่นที่ 8 ของพระเจ้าอโศกมหาราช ความเป็นมาของธรรมยาตราใน ประเทศไทย ได้รับแรงบันดาลใจจาก ธัมมาเยยตรา ของสมเด็จพระมหาโฆษนันทะ ในประเทศกัมพูชา ธรรมยาตราครั้งแรกในประเทศไทย คือธรรมยาตรา เพื่อทะเลสาบสงขลา เมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยพระนวกะกลุ่มเสขิยธรรม

¹ นักวิชาการอิสระ, Independent Scholar (Unchalita@hotmail.com)

เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาส่งแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ถือเป็นต้นแบบของ
ธรรมเนียมในประเทศไทย โครงการธรรมยัตราต่าง ๆ ริเริ่มโดยพระภิกษุร่วม
กับฆราวาส จุดมุ่งหมายสำคัญของการเดินธรรมยัตรา คือ พยายามที่จะเชื่อม
การพัฒนาสังคมและหลักธรรมคำสอนเข้าด้วยกัน เป็นปฏิบัติการทางสังคม
(social action) เพื่อแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น การดำเนินงาน
ของโครงการธรรมยัตราลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี
พ.ศ. 2543 จากดำริของพระครูบรรพตสุวรรณกิจ ถึงปัญหาส่งแวดล้อมตาม
ลำน้ำปะทาวบนเทือกเขาภูแล่นคาเสื่อมโทรม โดยพระไพศาล วิสาโล เจ้าอาวาส
วัดป่าสุคะโต ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นผู้นำและ
ขับเคลื่อนโครงการตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำธรรมมา
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่ออนุรักษ์ส่งแวดล้อมและธรรมชาติลุ่มน้ำลำปะทาว
และรณรงค์ให้ผู้คนในชุมชนตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและมีการมีหน้าที่
ดูแลรักษาธรรมชาติที่เริ่มจากทัศนคติและจิตใจของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางใน
การฟื้นฟูส่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาความคิดและจิตใจของผู้คนด้วยหลัก
พุทธธรรม ขบวนการธรรมยัตราลุ่มน้ำลำปะทาว ประกอบด้วย พระสงฆ์ และฆราวาส
กิจกรรมสำคัญ คือ การเดิน ที่เรียกว่า ธรรมยัตรา เป็นการเดินอย่างสงบ เดิน
อย่างมีสติ เป็นการสื่อสารธรรมะเพื่อธรรมชาติ เป็นการเดินด้วยธรรม เพื่อพลิก
ฟื้นผืนป่า พร้อมกับพัฒนาความคิดและจิตใจของตนเองไปด้วยในขณะเดียวกัน

คำสำคัญ: ธรรมยัตรา, ลุ่มน้ำลำปะทาว, พระไพศาล วิสาโล

Abstract

This article aims to review the meaning of the word Dhammayatra, the history of Dhammayatra in Thailand, and to review the operation of the Dhammayatra Lampatao Basin Project, Chaiyaphum Province by collecting the data from primary source as the Tripitaka, and secondary sources such as books, textbooks, journal articles and electronic media. The finding of the word Dhammayatra means travelling with Dhamma, a walking parade to conduct any activities which related to Buddhist doctrine and socially engaged that canonized in the Tripitaka: mindfulness by walking or walking with Dhamma was written evidence on the 8th Rock Edicts of King Ashokha the Great. The history of Dhammayatra in Thailand inspired by the Dhammayatra of Maha Ghosananda in Cambodia. The first Dhammayatra for Songkhla Lake in 1996 lead by Nawaka of the Sekhiyatham Group, to help the environmental problems of Songkhla Lake, was considered a model for Dhammayatra in Thailand. Dhammayatra projects were initiated by monks in conjunction with secularists. The main aims try to link the social development and religious together as social action, to solve problems and change society for the better. The operation of the Dhammayatra Lampatao Basin Project was first held in 2000 B.E. by the speech of Phrakru Banpotsuwankij regarding the local environmental deterioration and conduct by Phra Paisal Visalo, the abbot of Wat Pa Sukato Forest Monastery, Ban Mai Thai Charan Village, Tha Mafai Wan sub district, Kaengkho district, Chaiyaphum Province, Thailand. He has

been continuously leading and driving the project for the past two decades. The objectives to apply Dhamma in everyday life, to conserve the environment and nature of the Lampatao Basin and to link the Buddhist values of simple living and respect for nature with a campaign to save the ecology of the basin, as an engaged Buddhism for environmental development guideline. The movement consists of monks and secularists. An important activity is walking, called Dhammayatra, a peaceful and conscious walk for nature, to walk with Dhamma, to restore the degraded forest while also developing their own thoughts and minds, as a meditation to refine themselves.

Keywords: Dhammayatra, Lampatao Basin, Phra Paisal Visalo

บทนำ

ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 คำว่า ธรรมยาตรา ถูกนำมาใช้อย่างเป็นสากล ในกิจกรรมการเดินเพื่อสันติภาพ การเดินเพื่อสิ่งแวดล้อม และประเด็นอื่น ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การรณรงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น เริ่มจากธรรมยาตราเพื่อสันติภาพและชีวิต² ที่จัดขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537

² ธรรมยาตราเพื่อสันติภาพและชีวิต (Interfaith Pilgrimage for Peace and Life) เป็นการเดินทางข้ามทวีป จากประเทศโปแลนด์ ทวีปยุโรป ไปยังประเทศญี่ปุ่น ทวีปเอเชีย นำโดย คณะสงฆ์นิปปอนซัง เมียวโฮจิ (Nipponzan Myohoji) และผู้เข้าร่วมขบวนเป็นชาวอเมริกัน ยุโรป อเมริกาใต้ และญี่ปุ่น จำนวนกว่า 1,000 คน ล้วนเป็นศาสนิกของศาสนาต่างๆ ทั้งชาวพุทธ เควกเกอร์ (Quakers) คาทอลิก มุสลิม และชาวยิว เริ่มออกเดินทางจากเมืองเอาชวิทซ์ (Auschwitz) ประเทศโปแลนด์ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1994 ไปยังเวียนนา ผ่านโครเอเชีย บอสเนีย และเซอร์เบีย ผ่านอิสราเอล ฉนวนกาซา เวสต์แบงก์ จอร์แดน และอิรัก ผ่านประเทศไทย ไปยังกัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และสิ้นสุดการเดินทางที่เมืองนางาซากิ ประเทศญี่ปุ่น ในวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1995 (Sutherland, Peter, 2007)

(ค.ศ. 1994) เพื่อรำลึกวาระครบรอบ 50 ปี แห่งการยุติสงครามโลกครั้งที่สอง และร่วมรำลึกเหตุการณ์ทั้งระเบิดที่นางซากิ ระหว่างที่ขบวนเดินผ่านประเทศไทย ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเดินธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ก่อนเดินทางต่อไปยังประเทศกัมพูชา เพื่อเข้าร่วมในขบวนธัมมาเยียร³ กิจกรรมการเดินครั้งนั้น เรียกว่า ธรรมยาตราอันตรศาสนา (การเดินร่วมกันของศาสนิกในศาสนาต่าง ๆ) เนื่องด้วยขบวนธรรมยาตราเพื่อสันติภาพและชีวิตที่เข้าร่วมนั้น นำโดย คณะสงฆ์ นิปอนซัง เมียวโฮจิ และสมาชิกในขบวน ล้วนเป็นศาสนิกของศาสนาต่าง ๆ (Sutherland, 2007) ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก็มีกิจกรรมการเดินใน ลักษณะคล้ายกัน คือ เดินसानใจสู่สันติชายแดนใต้⁴ ในการประชาสัมพันธ์ก็ใช้คำว่า ธรรมยาตรา เพื่อสื่อสารถึงการเดินรณรงค์เพื่อสันติภาพเช่นกัน (ณภคคณ กิตติเสนีย์, 2554)

หลังจากธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลาที่จัดขึ้นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2539 ในสังคมไทยก็มีกิจกรรมการเดินที่เรียกว่า ธรรมยาตรา ในอีกหลายพื้นที่ และหลากหลายประเด็น ซึ่งกิจกรรมการเดินนั้น ๆ จะมีพระสงฆ์เป็นผู้นำขบวน เสมอ (ณภคคณ กิตติเสนีย์, 2554) แม้ว่าจะแตกต่างวาระพื้นที่และประเด็น แต่รูปแบบการเดินที่สงบ เพื่อเผยแพร่ธรรมะพร้อมกับขัดเกลาจิตใจของตนนั้น มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น โดยเริ่มที่ภายในจิตใจของตนเอง ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลาถือเป็นต้นแบบกิจกรรมการเดินที่เรียกว่า ธรรมยาตรา เพื่อสื่อสารธรรมะและรณรงค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

³ ธัมมาเยียร (Dhammayietra) จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อเรียกขวัญกำลังใจของประชาชนชาวเขมรที่บอบช้ำจากภัยสงครามที่ยืดเยื้อยาวนาน ขบวนจะเดินทั่วไปตามเส้นทางที่เคยเกิดสงครามกลางเมือง ในช่วงที่กัมพูชาตกอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเขมรแดง (ค.ศ. 1975 -1979) ในช่วงเวลานั้นมีผู้เสียชีวิตราวสองล้านคนที่ถูกปลิดชีพบริเวณทุ่งสังหาร (killing field) (Sutherland, Peter, 2007)

⁴ เดินसानใจสู่สันติชายแดนใต้ (Walk from Salaya for Peace in Pattani) จัดโดย ศูนย์ศึกษาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นกิจกรรมการเดินเท้าจากศาลายา จังหวัดนครปฐม ไปยังจังหวัดปัตตานี เพื่อรณรงค์ยุติความรุนแรง และให้ผู้คนตระหนักถึงแนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ซึ่งในครั้งนั้นพระครูบรรพตสุวรรณกิจ หรือหลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ เจ้าอาวาส วัดภูเขาทอง ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย หลวงพ่อดำเขียนเป็นพระภิกษุที่มีวัตรปฏิบัติเพียบพร้อม มีความเป็นอยู่เรียบง่ายสอดคล้องกับธรรมชาติบนภูแลนคา ลุ่มน้ำลำปะทาวตลอดสี่สิบพรรษา เมื่อพื้นที่ที่ท่านจำพรรษาอยู่นั้น ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการตัดไม้ทำลายป่า และการใช้สารเคมีทำการเกษตรของชาวบ้าน ท่านดำริว่า “แผ่นดินร้องไห้ แม่น้ำล้น้วย อากาศเป็นพิษ เราขอเป็นตัวแทนของต้นไม้ สายน้ำ สัตว์ป่า และธรรมชาติ” นับเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการธรรมยาตราลุ่มน้ำลำปะทาวครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2543 โดย พระไพศาล วิสาโล และดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี (พระไพศาล วิสาโล, 2549) วัตถุประสงค์หลัก คือ นำธรรมะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ สร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม ให้เกิดขึ้นในสังคม รมรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สังคม และวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำลำปะทาว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ, 2558)

ต้นศตวรรษที่ 21 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Refugees: UNHCR) ประกาศแคมเปญ Aiming Higher ครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 เพื่อระดมทุนสนับสนุนทุนการศึกษาระดับสูงแก่ผู้ลี้ภัยผ่านโครงการ Albert Einstein German Academic Refugee Initiative มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มอัตราการเข้าเรียนต่อในระดับสูงของผู้ลี้ภัย จากร้อยละ 5 ให้ถึงร้อยละ 15 ภายใน ค.ศ. 2030 โดย พระเมธีวชิโรดม (ว.วชิรเมธี) ในฐานะประธานกองทุน พระเมธีวชิโรดมเพื่อทุนการศึกษาสำหรับผู้ลี้ภัยของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ และ UNHCR ได้จัดกิจกรรมธรรมยาตรา ร่วมเดินเพื่อบวชป่าในจังหวัดเชียงราย

เพื่อระดมทุนเข้ากองทุนดังกล่าว ทำให้ภาพของพระภิกษุชาวไทยที่เป็นผู้นำ และพระนักพัฒนาสังคมได้ปรากฏในระดับสากลอีกครั้งหนึ่ง หลังจาก that UNHCR เคยถวายตำแหน่ง ผู้อุปถัมภ์ด้านสันติภาพและเมตตาธรรม แต่พระเมธีวชิโรดม จากการอุทิศตนของท่านในการระดมทุนเพื่อผู้ลี้ภัยที่ขาดแคลนที่พักอาศัย จำนวนสองล้านคน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559

บทความนี้ ผู้เขียนได้ทบทวนความหมายของคำว่า ธรรมยาตรา ความเป็นมาของธรรมยาตราในประเทศไทย และทบทวนการดำเนินงานของโครงการ ธรรมยাত্রาลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ โดยการศึกษาพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การนำเสนอเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการทบทวนความหมายของคำว่า ธรรมยาตรา ส่วนที่สอง เป็นการบรรยายความเป็นมาของธรรมยาตราในประเทศไทย และส่วนที่สาม เป็นการทบทวนการดำเนินงานของโครงการธรรมยাত্রาลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ โดย พระไพศาล วิสาโล นำรูปแบบของธรรมยাত্রามาประยุกต์ร่วมกับ หลักคำสอนของพุทธศาสนาอย่างร่วมสมัย และปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติของลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ กระตุ้นเตือนให้ผู้คน ในชุมชนตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและมีการมีหน้าที่ในการดูแล รักษาธรรมชาติโดยเริ่มจากทัศนคติและจิตใจของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาความคิดและจิตใจของผู้คน ตามหลักพุทธธรรม สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้นได้อย่าง เป็นรูปธรรม

ธรรมยาตรา : เดินด้วยธรรม

“คำว่า ธรรมยาตรา นี้ ไม่มีกล่าวไว้ในพระไตรปิฎก แต่เป็นคำที่มาจาก การนำคำว่า ธรรม และ ยาตรา มาประกอบกัน” จากข้อถกเถียงนี้ ผู้เขียนจึง สนใจศึกษาคำว่า ธรรมยาตรา นั้น มีในพระไตรปิฎกหรือไม่ มีที่มาอย่างไร และมี

หลักฐานอ้างอิงหรือไม่ โดยทำการสืบค้นข้อมูลเอกสาร เพื่อให้ทราบที่มานิยาม ความหมายของคำว่า ธรรมยาตรา โดยเฉพาะในพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย และหลักฐานอ้างอิง

จากการสืบค้นในเบื้องต้น ไม่พบคำว่า ธรรมยาตรา ในพระไตรปิฎก แต่พบคำว่า ธรรม ในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2560) ทั้ง 45 เล่ม รวมทั้งในอรรถกถา คัมภีร์พุทธศาสนา และพจนานุกรมต่าง ๆ อีกมากมาย อาทิ คำว่า ธรรม แปลว่า คุณความดี, คำสั่งสอนในศาสนา, หลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา, ความจริง, ความยุติธรรม, ความถูกต้อง, กฎ, กฎเกณฑ์, กฎหมาย, สิ่งของ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ธรรม (Dhamma) คือ สภาวะ, สิ่ง, ปรากฏการณ์ (things; states; phenomena) (พระพรหมคุณาภรณ์, 2546) ธรรม (Dhamma: the Doctrine) ในพุทธพจน์หลัก⁵ หมายถึง คำสอนแสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ (พระธรรมปิฎก, 2546) มีความหมายในทำนองเดียวกับในจารึกศิลาของพระเจ้าอโศกมหาราช ถือเป็นคำสอนของพุทธศาสนาหรือเป็นจริยศาสตร์ที่มีรากฐานมาจากคำสอนของพุทธศาสนา ไม่ใช่ ธรรมะ หรือ ธัมมะ ในความหมายของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่หมายถึง ข้อปฏิบัติตามระบบบรรณะ (นวม สงวนทรัพย์, 2543) ส่วนคำว่า ยาตรา แปลว่า เดิน, เดินเป็นกระบวน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) เช่นเดียวกับในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์(พระพรหมคุณาภรณ์, 2546) เมื่อสืบค้นข้อมูลเอกสารเพิ่มเติมในพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี อักษรไทย พบคำว่า ยาตรา ในข้อความภาษาบาลีว่า “ยาตรา จ เม ภวิสสุติ อนวชชตา จ ฆาสฺวิวาโร จาติ ฯ” แสดงว่ามีการกล่าวถึงคำว่า ยาตรา

⁵ พุทธพจน์หลัก (ปาพจน์ 2) คือ วจนะอันเป็นประธาน, พุทธพจน์หลัก, คำสอนหลักใหญ่ (Pāvaṇa: fundamental text; fundamental teaching) ประกอบด้วย “ธรรม” (Dhamma: the Doctrine) และ “วินัย” (Vinaya: the Discipline) หมายถึง ข้อบัญญัติที่วางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอ

ในพุทธศาสนาเช่นกัน (พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี อักษรไทย เล่มที่ 18, 2559)

ดังนั้น เมื่อนำคำว่า ธรรม และ ยাত্রา มาประกอบกัน จึงเกิดคำว่า ธรรมยাত্রา ขึ้นในพุทธศาสนา หมายถึง การท่องเที่ยวโดยทางธรรม (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2549) เป็นคำสมาส เช่นเดียวกับคำว่า พยุหายাত্রา (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) ได้นิยามคำว่า ธรรมยাত্রา หมายถึง การดำเนินไปด้วยธรรม หรือการดำเนินออกจากทุกข์ทางกายใจด้วยธรรมะของพระพุทธเจ้า หรือการเดินทางอย่างเป็นหมู่กลุ่ม ในระยะทางไกล โดยมีนัยทางศาสนาและสังคม

จากการศึกษาเอกสารเพิ่มเติม ผู้เขียนพบหลักฐานคำว่า ธรรมยাত্রา ปรากฏในศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช (The Rock Edicts) แผ่นที่ 8 ที่พระองค์โปรดให้จารึกพระราชกรณียกิจทางธรรมในการเสด็จพระราชดำเนินไปพุทธรักษา สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ลงบนแผ่นศิลาว่า “...สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรียพรรตีย์ ผู้เป็นที่รักแห่งทวยเทพ เมื่ออภิเษกแล้วได้ 10 พรรษา ได้เสด็จไปสู่สัมโพธิ (พุทธรักษา-สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า) จากเหตุการณ์ครั้งนั้น จึงเกิดมีธรรมยাত্রา (การท่องเที่ยวโดยทางธรรม) นี้ขึ้น...” (พระพรหมคุณาภรณ์, 2552) ซึ่ง นวม สงวนทรัพย์ (2543) ได้อธิบายว่า ในอดีตนั้นพระองค์เคยเสด็จ ยাত্রาเพื่อสุขารมณ์ ทรงล่าสัตว์ และเล่นกีฬาเพื่อความสนุกสนาน หลังจากขึ้นครองราชสมบัติได้ 10 ปี (ประมาณพุทธศักราช 270 ถึง 311) ทรงบรรลุนิยามมรรคแล้ว ได้เสด็จฯ เยี่ยมสมณพราหมณ์และพระราชทานเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนกิจแก่สมณพราหมณ์เหล่านั้น ทรงจาริกไปถวายสักการะภิกษุในอาวาสต่าง ๆ และพระราชทานเหรียญทองคำ บริจาคทานแก่คนชราและอธิบายธรรมแก่ราษฎรในชนบท และซักถามปัญหาธรรม ภายหลังธรรมยাত্রาสถานที่ต่าง ๆ ในพระราชอาณาจักรแล้ว จึงก่อให้เกิดความสุขแก่พระองค์ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าคำว่า ธรรมยাত্রา เกิดขึ้นจากพระราชกรณียกิจทางธรรมของพระเจ้าอโศกมหาราชนั่นเอง ถึงแม้ไม่มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกก็ตาม มีความหมายถึง

การท่องเที่ยวโดยทางธรรม เป็นการเดินทางในรูปขบวนด้วยการเดินเท้า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาและเกี่ยวข้องกับสังคม

ธรรมยาตรา : เดินด้วยธรรม คือ การเจริญสติด้วยการเดิน เป็นแนวทาง ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา มีบัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก เป็นหลักปฏิบัติหนึ่งในสติปัฏฐาน ⁴ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ที่เรียกว่า กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน (พระธรรมปิฎก, 2546) และมีบัญญัติในพระไตรปิฎก เล่มที่ 10 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 2 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์ ทัศนิกาย มหาวรรค (9 มหาสติปัฏฐานสูตร) กายานุปัสสนา หมวดอิริยาบถ⁷ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) การเจริญสติด้วยการเดินนี้ ก็คือ การเดิน สมาธิ (Walking Meditation) ตามวิถีเซนของพระอาจารย์ ดิข นัท ฮันท์⁸ เพื่อฝึกจิตให้มีสติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติที่ไม่แยกขาดจากสังคม

ในที่นี่ ธรรมยาตรา จึงหมายถึง การท่องเที่ยวโดยทางธรรม ตามนิยาม ของหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาเท่านั้น จึงไม่ใช่กิจกรรมการเดินทางของ นักเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ ตามบริบทโลกในปัจจุบัน ซึ่งไม่ได้อาศัยหลักธรรม คำสอนของพุทธศาสนาในการจัดกิจกรรมรณรงค์ของแคมเปญนั้น ๆ แต่ประการใด ยกตัวอย่างเช่น การเดินทางข้ามทวีปด้วยการล่องเรือข้ามมหาสมุทรแทนการเดินทางด้วยเครื่องบิน ของ เกรตา ทุนเบิร์ก (Greta Thunberg) เยาวชนชาว สวีเดน นักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลแห่งปีของ

⁶ สติปัฏฐาน 4 หมายถึง ที่ตั้งของสติ 4 อย่าง คือ กาย เวทนา จิต ธรรม

⁷ (375) ภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง

ภิกษุเมื่อเดิน ก็รู้ชัดว่า ‘เราเดิน’

เมื่อยืน ก็รู้ชัดว่า ‘เรายืน’

เมื่อนั่ง ก็รู้ชัดว่า ‘เรานั่ง’

หรือเมื่อนอน ก็รู้ชัดว่า ‘เรานอน’

⁸ ดิข นัท ฮันท์ พระภิกษุชาวเวียดนาม นิกายเซน แห่งหมู่บ้านพลัม ประเทศฝรั่งเศส

นิตยสารไทม์ ประจำปี 2019 เพื่อรณรงค์ให้ทั่วโลกตระหนักถึงปัญหาโลกร้อน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายใต้แคมเปญ “School Strike for the Climate Movement” โดยเธอลาพักการเรียน 1 ปี เพื่อเดินทางไปร่วมการรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศทั่วโลก และเข้าร่วมการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่กรุงมาดริด ประเทศสเปน อย่างไรก็ตาม การรณรงค์ของ เกรตา ทุนเบิร์ก ดังกล่าว และ ธรรมชาติ ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น เช่นเดียวกันกับการเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ ตามบริบทของโลกในปัจจุบัน

ความเป็นมาของธรรมยาตราในประเทศไทย

จากบทสัมภาษณ์ พระไพศาล วิสาโล โดย มูลนิธิโลกสีเขียว (2552) เล่าถึงความเป็นมาของธรรมยาตราว่า “การเดินทางด้วยเท้าในระยะทางไกล เพื่อประท้วงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้วิถีปฏิบัติทางศาสนา (religious practices) เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) เริ่มต้นครั้งแรกที่ประเทศกัมพูชา ในปีพุทธศักราช 2535 โดยการนำของสมเด็จพระมหาโฆษนันทะ (Ghosananda) และการสนับสนุนจากองค์กรสหประชาชาติ ใช้ชื่อว่า “Dhammayietra”⁹ มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะนำสันติภาพและสมานฉันท์คืนสู่ประเทศกัมพูชาที่บอบช้ำจากภัยสงครามมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติแบบหนึ่งในพุทธศาสนา

⁹ ธรรมยาตรา หรือ **ဓမ္မယတြာ** ในภาษาเขมร แปลว่า การเดินเท้าแสวงบุญ หรือขบวนแสวงบุญ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “pilgrimage” หมายถึง การจาริกแสวงบุญ เป็นการเดินทางที่มุ่งไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา หรือการเดินทางไปยังสถานที่อันเกี่ยวเนื่องด้วยบุคคลสำคัญหรือผู้เป็นที่เคารพรัก มักจะพบกิจกรรมทำนองนี้ในสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ มากมาย “ธรรมยาตราโฆษนันทะ” นิยมใช้ภาษาอังกฤษว่า “Pilgrimage of Truth” (การจาริกของความจริง) เริ่มจัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 และจัดเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี

(Buddhism practice) ที่เรียกว่า “พุทธศาสนาเพื่อสังคม (Engaged Buddhism)”¹⁰ โดยผานการปฏิบัติทางศาสนา คือ การเจริญสติด้วยการเดิน ซึ่งเป็นหนึ่งในมหาสติปัฏฐานสูตร เข้ากับปฏิบัติการเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีขึ้น” (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2552) ธัมมาเยยตราโดยการนำของสมเด็จพระมหาโฆณนันทะในประเทศกัมพูชาเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดธรรมาตราครั้งแรกขึ้นในประเทศไทย คือ ธรรมาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยพระนวกะกลุ่มเสขิยธรรม เพื่อช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ได้จัดกิจกรรมประจำปีอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2547 ถือเป็นต้นแบบให้ชุมชนอีกหลายพื้นที่ในประเทศไทยจัดกิจกรรมทำนองเดียวกันเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน อาทิ ธรรมาตราสู่ชุมชนแห่งขุนเขา โดยเสมสิกขาลัย และธรรมาตราเดินเท้าต้านไฟป่า ณ จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. 2540 ธรรมาตราแม่น้ำมูล ในปี พ.ศ. 2542 ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ธรรมาตราลุ่มน้ำปะทิวเริ่มต้นเป็นครั้งแรก และจัดต่อเนื่องตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีธรรมาตรารักษาแม่น้ำโขง ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และ ธรรมโฆณธรรมาตราในวาระ 100 ปีชาตกาลพุทธทาสภิกขุ ในปี พ.ศ. 2549 ฯลฯ (พระไพศาล วิสาโล, 2549) อาจกล่าวได้ว่า ธรรมาตราในประเทศไทย ส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรม โครงการธรรมาตราต่าง ๆ ริเริ่มโดยพระภิกษุร่วมกับฆราวาส จุดมุ่งหมายสำคัญของการเดินธรรมาตรา คือ พยายามที่จะเชื่อมการพัฒนาสังคมและหลักธรรมคำสอนเข้าด้วยกัน เป็นปฏิบัติการทางสังคม

¹⁰ พุทธศาสนาเพื่อสังคม หรือพุทธศาสนาแนวพัฒนาสังคม (Engaged Buddhism) เป็นกระแสแนวคิดหนึ่งทางเทววิทยาที่เกิดจากการวิพากษ์บทบาทของกลุ่มศาสนิกชาวพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธศาสนาเถรวาทว่าพยายามหนีโลกและมุ่งเน้นการบรรลุธรรมเฉพาะตน ส่วนในทางสังคมศาสตร์ กลุ่มศาสนิกชาวพุทธได้นำแนวคิดของพุทธศาสนา มาใช้เพื่อเคลื่อนไหวกิจกรรมประเพณีทางการเมืองและทางสังคม (ณกตลล กิตติเสนีย์, 2554 : 53)

(social action) เพื่อแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น (พระไพศาล วิสาโล, 2549)

พระไพศาล วิสาโล (2549) กล่าวว่า “ธรรมยาตรา เป็นการเดินอย่างสงบ เพื่อเป็นสื่อธรรมะไปยังทุกหนแห่งที่เดินผ่าน ขณะเดียวกันก็อาศัยการเดินนั้น เป็นการปฏิบัติธรรมเพื่อขัดเกลาตนเองไปด้วย ความเปลี่ยนแปลงในสังคมนั้น แยกไม่ออกจากความเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง...เมื่อเดินอย่างสงบและมีสติ เราย่อมเห็นความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของตัวเองแจ่มแจ้งขึ้น รวมทั้งสังเกตเห็นความแปรเปลี่ยนภายในอย่างชัดเจน..สติที่พัฒนาระหว่างเดินจะช่วยรักษาใจไม่ให้ทุกข์ไปกับกายได้...”

การเดินธรรมยัตราดังกล่าว จึงยึดโยงกับธรรมชาติเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันสังคมไทยก็ยังมีกิจกรรมการเดินอีกประเภทหนึ่ง นั่นคือ การเดินการกุศล มีเป้าหมายเพื่อเชิดชูสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ เดินเพื่อสุขภาพ ตามเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านทั่วไปเดิน แต่ถ้าหากมีพระเข้าร่วมด้วยก็จะใช้คำว่า ธรรมยาตรา อย่างเช่น ธรรมยาตราเขาพระวิหาร หรือ โครงการเดินธุดงค์-ธรรมยัตราของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการประยุกต์กิจกรรมการเดินเข้ากับการปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา(พระไพศาล วิสาโล, 2549)

จากรูปแบบโครงการธรรมยัตราต่าง ๆ ดังกล่าว จึงมีการตีความคำว่า ธรรมยาตรา โดยแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ (พระไพศาล วิสาโล, 2549) ได้แก่ 1) การเดินทางไปยังสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า 2) การเดินทางด้วยการนำสิ่งเคารพในพุทธศาสนาไปด้วยรูปแบบขบวน 3) การเดินทางเพื่อทำบุญต่าง ๆ เช่น มีการให้ทาน เป็นต้น 4) การเดินทางที่ต้องเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน โดยมีแง่มุมทางพุทธศาสนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วัฒนธรรม และวิถีชุมชน หรือด้วยสันติวิธี และปัญญา 5) การเดินโดยมีธรรมะ เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน และ 6) การเดินไปเพื่อประท้วงปัญหาที่เกิดขึ้น แก่สังคมและมนุษย์ โดยมีจุดร่วมกันอยู่ที่เป็นการเดินทางเป็นขบวน และมีพระสงฆ์ หรือสัญลักษณ์ทางศาสนาร่วมอยู่ในขบวน

จากการตีความลักษณะของธรรมาตราข้างต้น ลักษณะที่มีร่วมกัน คือ การเดินด้วยธรรม มีลักษณะเด่น คือ การเดินทางในรูปแบบขบวน โดยมี สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา พระสงฆ์ หรือสัญลักษณ์ทางศาสนาร่วมอยู่ในขบวน โดยนำหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชุมชน มาเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน เพื่อผลักดันให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น ด้วยสันติวิธีและปัญญา

ธรรมาตราลุ่มน้ำลำปะทาว : ธรรมะเพื่อธรรมชาติ

โครงการธรรมาตราลุ่มน้ำลำปะทาว เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 จากดำริ ของพระครูบรรพตสุวรรณกิจ (หลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ) เจ้าอาวาส วัด ภูเขาทอง บนเทือกเขาภูแล่นคา และ พระไพศาล วิสาโล เจ้าอาวาส วัดป่าสุคะโต บ้านใหม่ไทยเจริญ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ เป็นผู้ นำ และขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบจากปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ ภูแล่นคาที่เคยอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่กลายเป็นภูเขาหัวโล้น สภาพ ดินเสื่อมโทรม สัตว์ป่านานาชนิดหายไป น้ำในลำห้วยตื้นเขิน ชาวบ้านต้องเผชิญ กับปัญหาฝนแล้ง หาของป่าได้ยาก และน้ำเน่าเสียจากการใช้สารเคมีทำการ เกษตร ทำให้ชาวบ้านล้มป่วยลง เมื่อความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติที่เชื่อมโยง กับวิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไป ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการ ตัดไม้ทำลายป่า และการใช้สารเคมีทำการเกษตรของชาวบ้าน ทำให้หลวงพ่อดำ เขียนที่จำพรรษาอยู่บนภูแล่นคาตลอดสี่สิบพรรษา และเคยร่วมเดินธรรมาตรา ที่จังหวัดสงขลา ดำริที่จะลองจัดเดินธรรมาตราบริเวณรอบ ๆ พื้นที่ที่ท่าน

จำพรรษาตามลำน้ำปะทาว นับเป็นจุดเริ่มต้นของธรรมาทราลุ่มน้ำลำปะทาว (พระไพศาล วิสาโล, 2549) มีวัตถุประสงค์หลัก คือ นำธรรมะมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ อนุรักษ์เผยแพร่ข้อมูล สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สังคม และวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำลำปะทาว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (สุนทร ปัญญะพงษ์ และคณะ, 2558)

ในช่วงทศวรรษแรก รูปแบบของธรรมาทราลุ่มน้ำลำปะทาว เป็นการ เดินทางไกลด้วยเท้าไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามลำน้ำปะทาวบนเทือกเขาภูแล่น คา จังหวัดชัยภูมิ เป็นเวลา 8 วัน 7 คืน มีจุดมุ่งหมาย เชื่อมโยงหลักธรรมคำสอน เข้ากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวิถีเกษตรอินทรีย์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนใน ชุมชนตระหนักถึงศักยภาพของตนเองที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้นโดยเริ่มที่ตัวเรา เองควบคู่ไปกับการพัฒนาทัศนคติและจิตใจของผู้คน และสร้างสรรค์สังคมที่ดี งามให้เกิดขึ้นได้จริง ขบวนการธรรมาตราฯ ประกอบด้วย พระสงฆ์และฆราวาส ใช้ ธรรมะสื่อสารถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติไปยังชาวบ้านบริเวณรอบ ๆ ลำน้ำ ปะทาว จังหวัดชัยภูมิ กิจกรรมธรรมาตราฯ อาศัยการเดินทางอย่างมีสติเป็นเครื่องมือในการธรรมะ พระไพศาล วิสาโล กล่าวว่า “คนมองธรรมชาติเป็นแค่ก้อน วัตถุ จึงเห็นธรรมชาติไม่มีค่า ไม่มีความหมาย” (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2552) นั้น ย่อมแสดงว่าความเสื่อมโทรมของธรรมชาติที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นนั้น มาจากทัศนคติ ของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป

หลังจากดำเนินโครงการฯ ต่อเนื่องถึง 15 ปี นักวิชาการได้ทำการศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบของธรรมาตราและเป็นผู้นำท้องถิ่นสองรูป คือ พระครูบรรพตสุวรรณกิจ และพระไพศาล วิสาโล ทำให้ทราบว่า มีการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่พยายามจะเชื่อมการพัฒนาสังคมและหลักธรรมคำ สอนเข้าด้วยกัน

ซึ่งมีบทบาทต่อชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ป่าต้นน้ำลำปะทาว สร้างจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้ 1) กิจกรรมหลัก ได้แก่ การเดินภาวนา ทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนา ทำวัตร สวดมนต์ และปฏิบัติธรรม เป็นการนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน 2) กิจกรรม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเดินธรรมาศรา ใช้ ธรรมะสื่อสารถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติไปยังชาวบ้านในท้องถิ่น กิจกรรม ปลุกป่าต้นน้ำ โดยหลวงพ่อดำเขียนและพระไพศาล เป็นผู้ริเริ่ม 3) กิจกรรมตาม ความเชื่อของท้องถิ่น ได้แก่ การบวชต้นไม้ การทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำลำปะทาว ที่นำความคิดเรื่องการเคารพต่อวิญญาณและอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มาประยุกต์กับ พิธีกรรมทางพุทธศาสนา 4) กิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ กิจกรรมคูนกของชมรมเด็กกรัก นก การนำเสนอสื่อวิถีทัศน์ การออกหน่วยอาสาเคลื่อนที่เพื่อตรวจสอบสารเคมีสะสม ในเลือด สำนวจคุณภาพน้ำทางชีวภาพ ทำปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพ เพื่อสร้างการมี ส่วนร่วมของชุมชน และการมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฯ อาจกล่าวได้ว่าโครงการ นี้มีบทบาทสำคัญในการรักษาป่าต้นน้ำลำปะทาว และปัจจัยสำคัญในการดำเนิน โครงการฯ คือ ความศรัทธาต่อพระสงฆ์ (สุนทร ปัญญะพงษ์ และคณะ, 2558)

หากตั้งคำถามว่า ธรรมะกับธรรมชาติเกี่ยวข้องกันอย่างไร ในทรรศนะ ของ พระไพศาล วิสาโล เห็นว่า ธรรมะกับธรรมชาติเกี่ยวข้องกันอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันธรรมชาติถูกทำลายไปเพราะคน ด้วยสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ ประการแรก คนบริโภคมากขึ้น และกับดักค่านิยมเรื่องบริโภคนิยม ส่งผลให้ มีการผลิตมากขึ้น เพื่อตอบสนองการบริโภคของคน ทำให้ต้องใช้ทรัพยากรใน การผลิตมากขึ้น ประการที่สอง ทัศนคติของคนต่อธรรมชาติที่มองธรรมชาติเป็น วัตถุ สินค้า ประการที่สาม ประเทศที่มีช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมาก ๆ จะพบตัวเลขที่แสดงถึงการทำลายธรรมชาติเป็นจำนวนมาก การทำลายธรรมชาติ ของมนุษย์มีมาก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม คือ ตั้งแต่การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ ทำให้มีความจริงใจใหม่ว่า ไม่มีพระเจ้า ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อความคิดเรื่องสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์หายไป ก็ทำให้ธรรมชาติดกลายเป็นสิ่งสามัญ ไม่ใช่สิ่งสร้างของพระเจ้า แต่เป็นเพียงก้อนวัตถุที่สามารถนำมาใช้สอยอย่างไ้ก็ได้ ทำให้มนุษย์เอาเปรียบเบียดเบียนธรรมชาติ และเห็นว่าการทำลายธรรมชาติไม่ใช่เรื่องเสียหาย (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2552)

จากเรื่องเล่าของ พระไพศาล วิสาโล ในการทำงานรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมกับชาวบ้าน ในช่วง 5-10 ปีแรกของโครงการธรรมยาตราลุ่มน้ำลำปะทาว (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2552) ทำให้ทราบข้อจำกัดในการดำเนินงาน ว่า “สิ่งที่ยากคือโครงสร้างของปัญหา วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของพวกเขา ทำได้เพียงชักชวนชาวบ้านที่สนใจมาหาทางออกในระดับปัจเจกบ้าง หรือถ้าใครมีกำลังพอ ก็ไปทำในระดับชุมชน ในช่วงหลังโครงการธรรมยาตรา ก็จะไปรณรงค์กับคนที่มาร่วมเดิน ซึ่งเห็นผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว...โดยเฉพาะเด็กในเมือง... การเผชิญกับความยากลำบากในระหว่างการเดินทาง...สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติภาวนา...เพราะจะเห็นความสงบสุขอยู่ที่ใจ นอกจากนี้การเห็นธรรมชาติที่เสื่อมโทรมจากสภาพจริง จะทำให้เข้าใจวิถีชีวิตในชนบทมากขึ้น เห็นความทุกข์ยากของชาวบ้าน และรับรู้ถึงน้ำใจของชาวบ้านด้วย การเห็นถึงความจริงที่เกิดขึ้นเหล่านี้ จะเรียกว่าเป็นการปฏิบัติธรรมก็ได้ การเปลี่ยนทัศนคติต่อธรรมชาติในการดูแลสิ่งแวดล้อม ต้องเกิดจากแรงจูงใจภายใน... ธรรมยาตราอยากให้ทุกคนเห็นว่า การอยู่อย่างเรียบง่ายก็มีความสุขได้

การเผยแพร่ธรรมสมัยนี้ต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายและสร้างสรรค์ จะใช้แต่การเทศน์อย่างเดียวคงไม่พอ...ต้องมีกิจกรรมที่สามารถจะชวนคนให้เข้าถึงธรรม แต่เวลาพูดถึงกิจกรรม หลายคนจะพูดถึงการปฏิบัติธรรมหรือการบวช เณรภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นเรื่องดีมีประโยชน์ ขาดไม่ได้ แต่ยังมีกิจกรรมอีกหลายอย่างที่สามารถจะทำให้คนซึมซับรับเอาธรรมะได้ที่ละนิดที่ละน้อย หรือโดยไม่รู้ตัว... ที่วัดป่าสุคะโตจัดธรรมยาตรา...จะว่าไปก็เป็นการน้อมนำคนให้เข้าถึง

ธรรมะ แต่ว่าไม่ใช่เป็นธรรมะจำ ๆ เป็นกิจกรรมที่คนหลายวัยหลายกลุ่มก็เข้าร่วมได้ บางคนอาจจะมาเพราะความสนุก บางคนอาจจะมาเพราะอยากจะทำลำบาก นอนกลางดินกินกลางทราย แต่สุดท้ายแต่ละคนก็ค่อย ๆ ได้ซึมซับธรรมะไปต่าง ๆ กันตามแบบของตัวเอง กิจกรรมปลูกป่าอาจจะไม่ใช่เรื่องธรรมะล้วน ๆ แต่ว่าหลายคนพอได้ไปร่วมกิจกรรมปลูกป่าแล้ว มันได้ธรรมะกลับไป เช่น บางคนอาจจะพบว่า แม้เหนื่อยกายแต่สุขใจ หรือเกิดความสำนึกรักธรรมชาติ เกิดความสำนึกที่จะเป็นจิตอาสา นี่ก็เป็นธรรมะ...เป็นวิธีการที่นำธรรมะไปสู่จิตใจของผู้คนได้ อย่าไปคิดแต่เรื่องการปฏิบัติธรรมเท่านั้น อย่าไปคิดแต่เรื่องการเทศน์เท่านั้น”

บทสรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทบทวนความหมายของคำว่า ธรรมยาตรา ความเป็นมาของธรรมยาตราในประเทศไทย และทบทวนการดำเนินงานของโครงการธรรมยัตราลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ จากการศึกษาข้อมูลเอกสารจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ความหมายของคำว่า ธรรมยาตรา หมายถึง การท่องเที่ยวโดยทางธรรม เป็นการเดินทางด้วยการเดินเท้าในรูปขบวน เพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาและเกี่ยวข้องกับสังคม มีบัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก คือ การเจริญสติด้วยการเดิน หรือการเดินด้วยธรรม และมีหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรบนศิลาจารึก แผ่นที่ 8 ของพระเจ้าอโศกมหาราช ทำให้คำว่า ธรรมยาตรา ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในพุทธศาสนา 2) ความเป็นมาของธรรมยาตราในประเทศไทย ได้รับแรงบันดาลใจจาก ธัมมาเยยตราของสมเด็จพระมหาโฆษนันทะ ในประเทศกัมพูชา ธรรมยัตราครั้งแรกในประเทศไทย คือ ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา เมื่อปี พ.ศ. 2539

โดยพระนวกะกลุ่มเสขิยธรรม เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาล้างแวล้อมของทะเลสาบสงขลา ถือเป็นต้นแบบของธรรมยาตราในประเทศไทย โครงการธรรมยาตราต่าง ๆ ริเริ่มโดยพระภิกษุร่วมกับฆราวาส จุดมุ่งหมายสำคัญของการเดินธรรมยาตรา คือ พยายามที่จะเชื่อมการพัฒนาสังคมและหลักธรรมคำสอนเข้าด้วยกัน เป็นปฏิบัติการทางสังคม (social action) เพื่อแก้ไขปัญาและเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น และ 3) การดำเนินงานของโครงการธรรมยาตรากลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2543 จากดำริของพระครูบรรพตสุวรรณกิจ ถึงปัญหาล้างแวล้อมตามลำน้ำปะทาวบนเทือกเขาภูแล่นคาเสื่อมโทรม โดย พระไพศาล วิสาโล เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นผู้นำและขับเคลื่อนโครงการตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำธรรมะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติลุ่มน้ำลำปะทาว และรณรงค์ให้ผู้คนในชุมชนตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและการมีหน้าที่ดูแลรักษาธรรมชาติที่เริ่มจากทัศนคติและจิตใจของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาความคิดและจิตใจของผู้คนด้วยหลักพุทธธรรม ขบวนการธรรมยาตรากลุ่มน้ำลำปะทาว ประกอบด้วย พระสงฆ์ และฆราวาส กิจกรรมสำคัญคือการเดิน ที่เรียกว่า ธรรมยาตรา เป็นการเดินอย่างสงบ เดินอย่างมีสติ เป็นการสื่อสารธรรมะเพื่อธรรมชาติ เป็นการเดินด้วยธรรม เพื่อพลิกฟื้นผืนป่า พร้อมกับพัฒนาความคิดและจิตใจของตนเองไปด้วยในขณะเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อความตอนหนึ่งในปฐมเทศนา “...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เธอทั้งหลายอย่าได้ไปด้วยกัน 2 รูป โดยทางเดียวกัน ดูกรภิกษุ

ทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงแสดงธรรม งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง...” (พระไพศาล วิสาโล, 2549) จะเห็นว่า คำว่า ธรรมยาตรา มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า จาริก ที่แปลว่า เทียวไป เดินทางเพื่อศาสนกิจ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2546) หรือท่องเที่ยวไปเพื่อสั่งสอนหรือแสวงบุญ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ดังกล่าว นอกจากนี้สังคมไทยยังสับสนระหว่างคำว่า ธรรมยาตรา กับธุดงค์ ว่ามีความหมายเหมือนกัน หรือต่างกันอย่างไร หรือมีความหมายทับซ้อนกันเพียงใดทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การให้นิยามความหมายและการนำมาใช้ที่ถูกต้อง จะสามารถป้องกันความขัดแย้งทางความคิดที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ข้อจำกัดของการดำเนินงานของโครงการธรรมยาลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ ในช่วงทศวรรษแรก คือ ปัญหาเชิงโครงสร้างของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทัศนคติของชาวบ้านในชุมชน ทำให้ต้องเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์ จากกลุ่มชาวบ้านในชุมชนเป็นกลุ่มคนที่มาร่วมเดิน ซึ่งได้ผลดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะกับเด็ก ๆ ที่มาจากในเมือง ได้เห็นธรรมชาติที่เสื่อมโทรมจากสภาพจริง เห็นความทุกข์ยากของชาวบ้าน ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตในชนบทมากขึ้น นอกจากนี้ความยากลำบากระหว่างการเดินยังเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติภาวนา

จากข้อค้นพบในงานวิจัยของ สุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ (2558) พิธีกรรมการบวชต้นไม้ และพิธีสืบทอดแม่น้ำลำปะทาว แสดงให้เห็นการกำหนดความหมายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ คือ มนุษย์กับแม่น้ำ มนุษย์กับป่าไม้ ความคิดเรื่องบุญคุณและความกตัญญูรู้คุณ ตามความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่นว่า ต้นไม้ แม่น้ำ มีบุญคุณต่อชีวิตมนุษย์ ส่วนผ้าเหลืองหรือผ้ากาสาฬหพัศตร์ เป็นสัญลักษณ์ของผู้มีศีล ผู้ครองผ้าเหลืองจึงเป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์เพียบพร้อม เหล่านี้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและเชื่อมความสัมพันธ์

ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่สามารถสร้างแรงจูงใจภายในจิตใจของผู้คนให้เปลี่ยนทัศนคติต่อธรรมชาติ และตระหนักถึงหน้าที่ในการดูแลสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาที่พระภิกษุและฆราวาสสามารถปฏิบัติร่วมกันได้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้นด้วยสติและปัญญา โดยสื่อสารธรรมะและธรรมะให้ให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ธรรมะกับธรรมชาติเกี่ยวข้องกันอย่างมาก การเห็นถึงความจริงที่เกิดขึ้น เห็นโทษของการทำลายสิ่งแวดล้อม เห็นถึงประโยชน์ของการอยู่อย่างเรียบง่าย จนกระทั่งพบว่า การอยู่อย่างเรียบง่ายนั้นมีความสุข ถือเป็นการปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายของธรรมยาตรา “ธรรมยาตราลุ่มน้ำลำปะทาว คือ ธรรมะเพื่อธรรมชาติ เป็นการเดินด้วยธรรม เพื่อพลิกฟื้นผืนป่า และพัฒนาตน ตามหลักพุทธธรรม”

บรรณานุกรม

- ณภคกุล กิตติเสนีย์. (2554). ธรรมยาตรา: ระยะเปลี่ยนผ่าน การพลัดถิ่นฐาน และการเดินทางอันศักดิ์สิทธิ์. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 18 (1), 51-66.
- นวม สงวนทรัพย์. (2543). *พระเจ้าอโศกมหาราช*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาภูมิราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี อักษรไทย. (2559). *พระไตรปิฎกเล่มที่ 18 ภาษาบาลี อักษรไทย, พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 10 สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค*. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2565, จาก https://84000.org/tipitaka/read/pali_read.php?B=18&A=4453
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับ*

ประมวลศัพท์. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565,

จาก https://84000.org/tipitaka/dic/v_seek.php?text=%B8%C3%C3%C1&original=1

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2552). จารึกอโศก (ธรรมจักรบนเศียรสิงห์) *รัฐศาสตร์แห่งธรรมาธิปไตย*. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565,

จาก [https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/edicts_of_asoka_\(dharmachakra_atop_the_lion_capital\)_the_political_science_of_dhammocracy.pdf](https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/edicts_of_asoka_(dharmachakra_atop_the_lion_capital)_the_political_science_of_dhammocracy.pdf)

พระไพศาล วิสาโล. (2549). *ความเป็นมาของธรรมยาตรา*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565, จาก <https://www.visalo.org/DhammaWalk/article001.htm>

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://84000.org/tipitaka/read/m_siri.php?B=10&siri=9

มูลนิธิโลกสีเขียว. (2552). “ธรรมยาตรา” ธรรมะเพื่อธรรมชาติ บทสัมภาษณ์ พระไพศาล วิสาโล. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565, จาก <https://www.visalo.org/columnInterview/GreenWorld5310.htm>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2549). *จากพระพุทธเจ้าถึงพระเจ้าอโศกมหาราช*. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://www.dhammadjak.net/board/viewtopic.php?t=4574>

สุนทร ปัญญะพงษ์ อัญชลี ชัยศรี ทศไวยวรรณ ดวงมาลา. (2558). *บทบาทของธรรมยาตราในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาป่าต้นน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ*, รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนา

ท้องถิ่น, (น. 794-801). เพชรบูรณ์ : สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบูรณ์.

Sutherland, P. (2007). Walking Middle Passage History in Reverse:
Interfaith Pilgrimage, Virtual Communitas and World-Reca
thesis. *Etnofoor*, 20(1), 31-62.

ปริทัศน์หนังสือ : วิชาสารคดี

Book Review : Feature

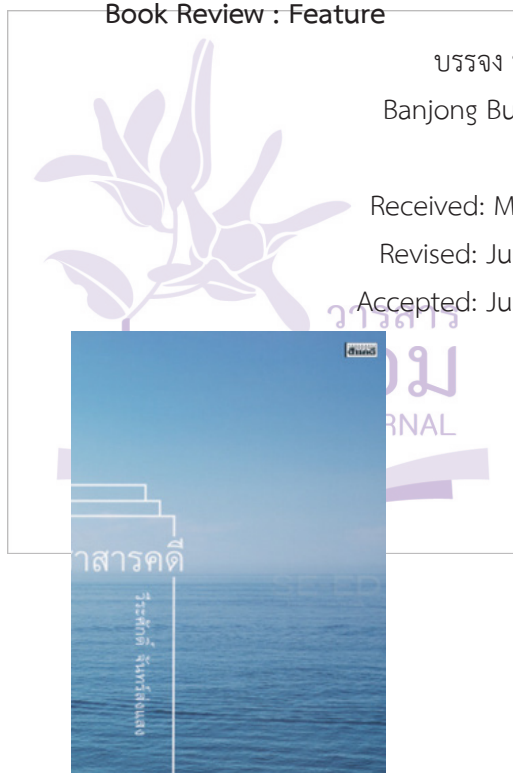
บรรจง บุรินประโคน¹

Banjong Burinprakhon¹

Received: May 23, 2022

Revised: June 15, 2022

Accepted: June 17, 2022

ชื่อหนังสือ : วิชาสารคดี
ผู้เขียน : วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง
จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์สารคดี
จำนวนหน้า : 304 หน้า
ปีที่พิมพ์ : 2562
ISBN 978-616-465-024-4

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Rajabhat Maha Sarakham University (Banjong.bu@rmu.ac.th)

เนื้อหา

วิชาสารคดี เป็นหนังสือว่าด้วยหลักการ และวิธีการเขียนวรรณกรรมแนวสารคดี โดยรวบรวมจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนคือ วีระศักดิ์ จันทรสังแสง หรือ “ครูวี” ที่หลายคนเรียก กองบรรณาธิการประจำนิตยสารสารคดี/นักเขียนสารคดี ผู้มีผลงานสารคดีมากมาย อาทิ ให้ทะเลไวกาเปในหัวใจฉัน (2547) ให้ความรักนำทาง (2549) เต็มราในความมืด (2549) ตามรอยพุทธทาสภิกขุเล่าใหม่หลังวัยสนธยา (2549) แสงใต้ร่มสุเม (2550) พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อริยสงฆ์แห่งยุคสมัย (2553) แผ่นดินนี้ที่อีกฟากเขา (2554) ที่เบตที่เป็น-ไป (2554) อีสานบ้านเฮา (2555) สติสู่สมัย (2560) ทั้งยังเป็นวิทยากรด้านการอ่าน การเขียนสารคดีในสถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน หน่วยงาน และกลุ่มผู้สนใจด้านการอ่านการเขียน ไม่ว่าจะเป็น การสอนการเขียนประจำ “ค่ายสารคดี” ของนิตยสารสารคดี วิทยากร “ค่ายวรรณกรรมสัจจร” ของชมรมวรรณศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยากร “ค่ายกล้าววรรณกรรม” ของซีฟิวอลล์ และสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย สอนการเขียนประจำค่ายนักเขียน “เรื่องเล่าจากแดนประหาร” เรือนจำกลางบางขวาง และ “เรื่องเล่าจากแดนหญิง” ในทัณฑสถานหญิงกลาง และทัณฑสถานจากต่างจังหวัดทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

สำหรับรางวัลจากผลงานเขียน วีระศักดิ์ จันทรสังแสง ยังได้รับรางวัลต่าง ๆ จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นรางวัลชนะเลิศ “ลูกโลกสีเขียว” (2551) รางวัลชนะเลิศ “เซเว่นบุ๊คอวอร์ด” (2549) รางวัลหนังสือดีเด่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2556) รางวัลแม่น้ำโขง (MERLA) (2560) รางวัล “ผู้อุทิศตนเพื่อสิ่งแวดล้อม” สาขาศิลปินสิ่งแวดล้อม (2561)

จากประสบการณ์ในการคลุกคลีอยู่กับการลงพื้นที่ การสัมภาษณ์ การเขียนงานสารคดี จึงทำให้ “วิชาสารคดี” เป็นเสมือนคู่มือ เป็นองค์ความรู้ตั้งแต่การเตรียมตัว การเริ่มต้นในการเขียนงานสารคดี และเหมาะสำหรับคนที่สนใจ

เกี่ยวกับการเขียนสารคดี ซึ่งหนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

วิชาว่าด้วย “การเขียนสารคดี” หรือที่ผู้เขียน วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง นิยามว่า “วิชาสารคดี” สำหรับโดยภาพรวมในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้จัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ที่สนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนงานรูปแบบสารคดี ซึ่งมีการจัดแบ่งหมวดหมู่ออกเป็น 9 บท หรือ “9 ขั้นบันไดสู่หัวใจงานเขียนสารคดี” ดังนี้ คือ บทที่ 1 ในโลกการอ่าน-การเขียน บทที่ 2 องค์ประกอบของสารคดี บทที่ 3 ข้อมูล บทที่ 4 วิธีการนำเสนอ บทที่ 5 ลำดับขั้นการทำงาน : ขั้นบันไดวิชาสารคดี บทที่ 6 โครงสร้างงานสารคดี บทที่ 7 ประเภทของงานสารคดี บทที่ 8 วิธีการสร้างเสน่ห์ในงานเขียน และบทสุดท้าย บทที่ 9 การประเมินค่าในงานสารคดี

กล่าวสำหรับบทแรก “ในโลกการอ่าน-การเขียน” จะเป็นการนำเสนอเรื่องราวของโลกแห่งการอ่านการเขียนของผู้เขียนเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงจากผู้เขียนที่บรรจงถ่ายทอดผ่านเรื่องราวต่าง ๆ อันถือเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจในงานเขียนประเภทสารคดี ทั้งนี้ ด้วยประสบการณ์การทำงานสารคดีมากกว่า 20 ปี ผู้เขียนจึงเลือกที่จะอรรถาธิบายหรือปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานสารคดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจสำหรับผู้อ่าน เพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับ “เรื่องจริง” (non-fiction) และ “เรื่องแต่ง” (fiction) ซึ่งถือเป็นบทเรียนแรกสำหรับผู้สนใจศึกษาเขียนประเภทสารคดี โดยในบทดังกล่าวผู้เขียนได้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นงานเขียนสารคดีว่า “ความเป็นสารคดีอยู่ที่การยึดกุมกับข้อเท็จจริงในแง่ “เนื้อหา” ใช้ข้อมูลวัตถุดิบตามที่มีอยู่จริง จะต่อเติมเสริมใส่เนื้อเรื่องเอาตามใจคนเขียนไม่ได้ เพราะจะกลายเป็นว่าผู้เขียนพยายามบิดเบือนข้อเท็จจริง ซึ่งก็จะกลายเป็นเรื่องแต่ง (fiction) แทนที่จะเป็น “สารคดี” (non-fiction) และอีกประเด็นที่ผู้เขียนพยายามนำเสนอในบทนี้คือ “เส้นแบ่งระหว่างสารคดีกับเรื่องแต่ง” และการให้นิยามของคำว่า “สารคดี” โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงความหมายของสารคดี

ตามนักวิชาการกล่าวว่า “สารคดี คือ รอยต่อของงานวิชาการกับวรรณกรรม” และผู้เขียนได้นิยามเพื่อสร้างความเข้าใจในความหมายของสารคดีร่วมกันว่า “ความจริงอิงความงาม” กล่าวโดยสรุปคือ การเล่าเรื่องจริงอย่างมีศิลปะ งานเขียนที่มุ่งให้ข้อมูลความรู้ ข้อเท็จจริงที่ไม่เติมแต่ง ผ่านลีลาภาษาที่มีวรรณศิลป์ ได้รับความเพลิดเพลินรื่นรมย์ในการอ่าน และที่สำคัญคือให้ความรู้ด้วย ถือเป็นหัวใจของการเขียนงานสารคดี

สำหรับเนื้อหาในลำดับถัดมา ผู้เขียนได้กล่าวถึง “องค์ประกอบของสารคดี” ซึ่งบทนี้ผู้เขียนได้เจาะลึกถึงองค์ประกอบของความเป็นสารคดี กล่าวคือ เนื่องจากงานเขียนสารคดีเป็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับกลวิธีการนำเสนอ สารคดีจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความสมบูรณ์ของ “ข้อมูล” และ “กลวิธีการนำเสนอ” ซึ่งผู้เขียนเปรียบเป็นแขนสองข้างของงานเขียน อันจะทำให้งานสารคดีเรื่องนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในบทดังกล่าวผู้เขียนได้กล่าวถึงข้อมูลในการเขียนงานสารคดี ซึ่งมี 3 กลุ่มด้วยกันคือ 1) ข้อมูลค้นคว้า เป็นการศึกษารวบรวมจากแหล่งที่มีผู้ทำไว้แล้วในหลากหลายแหล่ง อาทิ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ จารึก ใบลาน ฉลาก ใบปลิว สื่อเสียง สื่อออนไลน์ ฯลฯ 2) ข้อมูลสัมผัส เป็นข้อมูลที่ผู้เขียนได้ลงพื้นที่ไปสัมผัสคลุกคลี ใช้ชีวิตร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการงานเดียวกับแหล่งข้อมูล โดยผ่านการสัมผัสทุกด้าน เพื่อนำมาถ่ายทอดผ่านงานเขียนสารคดี 3) ข้อมูลสัมภาษณ์ เป็นแหล่งข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้สันักตถ์ณี เจ้าของเรื่อง เจ้าของถิ่น หรือผู้ที่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้เขียนสนใจ ที่เป็นผู้รู้จริงในเรื่องนั้น ๆ โดยเป็นข้อมูลที่ผู้เขียนได้พูดคุยซักถาม สอบถาม รับฟังมาด้วยตนเอง อาจเป็นการบอกเล่าหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบถามตอบจริงจัง ทั้งนี้ ในบทดังกล่าว ผู้เขียนได้กล่าวถึงการสังเคราะห์ข้อมูล ประมวลความ ออกแบบวิธีการเล่า ก่อนจะถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียนสารคดี โดยสรุปเป็น 4 ลำดับขั้นบันได ดังนี้ 1) เขียนแบบบันทึก เพื่อเป็นการวางแผนการทำงานสารคดี เพื่อให้ นักเขียนมี

ใหม่กล้าและสามารถเขียนออกมาได้แบบไม่กดดัน ลองเขียนออกมาเหมือน การพูด เหมือนเขียนบันทึก เพียงแต่เป็นการบันทึกที่มีหัวข้อ แทนที่จะเล่าแบบ การบันทึกส่วนตัว 2) ลงลึกในประเด็น ซึ่งหากเขียนเล่าแบบบันทึกได้คล่องแล้ว ลองฝึกวางโครงเรื่องออกเป็นประเด็นหลัก และประเด็นย่อยที่อยู่ในเรื่องที่จะเล่า แล้วลงมือเขียนทีละประเด็น จะทำให้ประเด็นเรื่องมีความรัดกุมและชัดเจนขึ้น 3) เลือกเฟ้นวิธีการนำเสนอ เป็นการใช้เทคนิคกลวิธีการเล่าเรื่อง ต่อเนื่องมา จากการ “ลงลึกในประเด็น” และขั้นที่ 4) เจอเส้นทางของตัวเอง หรือที่ผู้เขียน เรียกว่า “การมีลายมือหรือลายเส้นเป็นของตัวเอง” เป็นเอกลักษณ์ สไตล์การ เขียนเฉพาะตัว สร้างการจดจำแก่ผู้อ่าน

ก่อนที่ในบทถัดมาผู้เขียนจะค่อย ๆ พาผู้อ่านสู่ใจความสำคัญอีก ประการของงานเขียนสารคดี คือ “ข้อมูล” โดยเนื้อหาในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง ลักษณะของข้อมูล และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของงาน สารคดี ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงข้อมูล 3 ส่วน คือ ข้อมูลค้นคว้า ข้อมูลสัมผัส และ ข้อมูลสัมภาษณ์ ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลในการเขียนสารคดี เรื่องแรกที่นักสารคดีมี ใหมควรรู้คือ ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำสารคดีต้องมีการจัดบันทึกอย่างง่ายและ เป็นธรรมชาติที่สุด การสัมผัสและการสัมภาษณ์ ผู้เขียนต้องเปิดใจกว้าง กล้ารับ ฟัง มีความรอบคอบในการตรวจทานแหล่งข้อมูล เพราะการเขียนงานสารคดี เป็นการเล่าข้อมูล ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนไม่ได้แต่งเติม เพียงแต่ต้องเท่าทัน สถานการณ์ เพื่อที่จะทำให้งานสารคดีมีชีวิตและมีความทันสมัยตามลักษณะ ของข้อมูลที่แท้จริง ก่อนที่ในบทถัดมาผู้เขียนจะกล่าวถึง “วิธีการนำเสนอ” ใน บทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงการเลือกเฟ้นวิธีการนำเสนอ โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงความ สัมพันธ์ 3 เรื่อง คือ 1) ผู้เล่าเรื่อง คือ การกำหนดว่าเรื่องนั้นจะเล่าเรื่องผ่านน้ำ เสียงหรือมุมมองของใคร 2) เส้นเรื่อง คือ การดำเนินไปของเรื่องไปตามเส้นเวลา (timeline) เป็นประเด็นที่จะทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างมีขั้นตอน และ 3) กลวิธี การเล่า เป็นการออกแบบโครงเรื่อง การลำดับเรื่อง และเทคนิคการนำเสนอ

เพื่อให้เรื่องเล่ามีความน่าสนใจ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้สรุปถึงกลวิธีการเล่าเรื่องว่า “เป็นเนื้อตัวของชิ้นงาน ที่มีความสำคัญที่เปรียบเป็นเสมือนแขนข้างหนึ่งของงาน สารคดี (feature)” ซึ่งถือเป็นการเตรียมเนื้อหาเพื่อที่จะนำไปสู่ขั้นตอนของการสร้างสรรค์ผลงานสารคดีในบทถัดมา คือ “ลำดับขั้นการทำงาน : ขั้นบันไดวิชาสารคดี” สำหรับบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึง 3 ขั้นตอนในการลงมือเขียนสารคดี

- 1) จะเล่าเรื่องอะไร ต้องจับประเด็นให้แน่น
- 2) ถ้าเราเข้าใจเรื่องราวดังกล่าวแล้ว ต้องมีการทบทวนข้อมูล และค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม และ
- 3) ลงมือเขียนสารคดี

ขึ้นดังกล่าว ตามประเด็น หรือโครงเรื่องที่ไดวางแผนเอาไว้ ซึ่งหากพิจารณาเนื้อหาที่ผ่านมาจะเห็นว่าผู้เขียนมีการจัดวางของเนื้อหาการเขียนสารคดีจากพื้นฐานไปสู่วิธีการสำคัญของการนำเสนองาน ดังจะเห็นว่า ในบทถัดมาผู้เขียนได้กล่าวถึง “โครงสร้างงานสารคดี” ซึ่งในบทดังกล่าวนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงโครงสร้างของการเขียนงานสารคดี “บทนำ-เนื้อเรื่อง-บทสรุป” บทนำ คือการอารัมภบทเกริ่นนำเรื่องเพื่อให้เกิดความสนใจสำหรับผู้อ่าน เนื้อเรื่อง คือการนำเสนอเรื่องราว เนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ บทสรุป คือการปิดเรื่องหรือการขมวดปมสรุปเรื่องราวของเรื่องที่เล่ามา ทั้งนี้ โครงสร้างของการเขียนสารคดี มีองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ ชื่อเรื่อง เปิดเรื่อง ตัวเรื่อง ปิดเรื่อง ซึ่งผู้เขียนได้บอกเล่าถึงประเด็นในการวางโครงเรื่อง โดยได้มีการยกตัวอย่างเพื่อประกอบการอธิบาย ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเรื่องอย่างไรให้มีความน่าสนใจ อาจเปิดเรื่องแบบประโยคสนทนา หรือการปิดเรื่องอย่างไรให้ผู้อ่านประทับใจ เมื่ออ่านจบ หรือปิดเรื่องแบบหักมุม เป็นต้น

ก่อนที่ผู้เขียนจะนำเสนอเนื้อหาในบทถัดมาคือ “ประเภทของงานสารคดี” ทั้งนี้ ผู้เขียนได้จำแนกประเภทของสารคดีไว้ 5 ประเภท คือ สารคดีชีวิต สารคดีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สารคดีวิทยาศาสตร์ สารคดีประวัติศาสตร์ และสารคดีศิลปวัฒนธรรม โดยเป็นการยึดตามแนวเนื้อหาเป็นแกนหลัก ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกการศึกษาตามประเภทของงานสารคดี และยังต่อยอดไปสู่ “วิธีการสร้างเสน่ห์ในงานเขียน” ซึ่งเป็นเนื้อหาในบทถัดมา สำหรับบทนี้ผู้เขียนได้บอก

เล่าถึงวิธีการในการสร้างเสน่ห์ในงานเขียน ซึ่งถือเป็นกลวิธีหนึ่งในการดึงดูดผู้อ่าน โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงการเล่าเรื่องราวผ่านตัว “ผู้เล่า” ซึ่งสารคดีถือเป็นเรื่องเล่าประเภทหนึ่ง “เป็นการเล่าข้อมูลอย่างมีระบบ” และยังเป็นการเล่าเรื่องผ่าน “มุมมอง” (point of view) โดยมีน้ำเสียงของผู้เล่าเป็นเสมือนความงามทางวรรณศิลป์ ทำให้งานสารคดีไม่น่าเบื่อเกินไป เพราะเต็มไปด้วยข้อมูลที่อัดแน่น ไม่มีร่องรอยต่อของวรรณกรรมหรือวรรณศิลป์ที่สร้างความรื่นรมย์บันเทิงใจ ขณะเดียวกันยังได้สร้างความบันเทิงเชิงปัญญาอีกด้วย และที่สำคัญผู้เขียนก็ไม่ลืมที่จะนำเสนอถึง “การประเมินค่าในงานสารคดี” ซึ่งถือเป็นเนื้อหาสำคัญอีกบท ที่ถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการใช้พิจารณางานเขียนประเภทสารคดีสำหรับบทนี้ผู้เขียนมีการประเมินค่าในงานสารคดี โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) เนื้อหา 2) การสร้างสรรค์ 3) เป็นงานเขียนที่มีเสน่ห์ มีวรรณศิลป์ 4) มีคุณค่าในการสร้างสรรค์ จรรโลงสังคม มีพลัง สะเทือน อารมณ์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

สำหรับเนื้อหาในส่วนสุดท้าย “ของฝากจากท่านผู้ผ่านทางมาก่อน” โดยในส่วนสุดท้ายนี้ เป็นการหยิบเอาบทสัมภาษณ์ของนักเขียนสารคดีชื่อดัง อาทิ คุณธีรภาพ โลหิตกุล ศิลปินแห่งชาติ นักเขียนสารคดี ที่กล่าวถึงนิยามของงานเขียนสารคดีว่า “สารคดี คือ การนำเสนอความจริงอย่างสร้างสรรค์” คุณวันชัย ตัน หรือ วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ บรรณาธิการนิตยสารสารคดี นักเขียนสารคดี นักสิ่งแวดล้อม คุณอรสม สุทธิสาคร ศิลปินแห่งชาติ ศิลปินศิลปาธร นักเขียนสารคดี คุณประมวล เพ็งจันทร์ อาจารย์ นักเขียนรางวัลศรีบูรพา นักปรัชญา คุณวิวัฒน์ พันธุณยานนท์ นักเขียนสารคดี และคุณสุวัฒน์ อัศวไชยชาญ บรรณาธิการบริหารนิตยสารสารคดี บรรณาธิการดีเด่นรางวัลคุณนิลวรรณ ปิ่นทอง ซึ่งบทสุดท้ายนี้ ถือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวผ่านประสบการณ์การเขียนของนักเขียนสารคดีที่มากประสบการณ์ โดยเป็นการนิยามถึงความหมายของงานเขียนประเภทสารคดี ผ่านมุมมองและการนำเสนอ เคล็ดลับ กลวิธีการผลิต

งานสารคดี ตลอดจนประสบการณ์ตรงของบุคคล ในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างเรื่องเล่าบนหน้ากระดาษ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้ที่สนใจในการศึกษา เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในการผลิตงานสารคดีต่อไป

บทวิจารณ์

“วิชาสารคดี” เล่มนี้ ดังที่ผู้เขียนได้บอกไว้แล้วในส่วนของคำนำ ผู้เขียน ว่าเกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนที่มีโอกาสคลุกคลีกับการทำงานสารคดีมากกว่า 20 ปี ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในตอนต้น “สู่เส้นทาง...” ว่า “ผมเขียนหนังสือเล่มนี้โดยไม่ได้อ้างอิงตำราเล่มใดเลย เพราะนี่ไม่ใช่ตำราตามหลักวิชาการ หากเป็นเพียงบันทึกจากการสรุปประสบการณ์ทำงานสารคดีมา 20 กว่าปี ของนักเขียนบ้านนอกคนหนึ่ง ซึ่งวิถีเรียนรู้ของเขาก็ผ่านทางมาอย่างนี้...” (วีระศักดิ์ จันทรสังแสง, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) ของ เดวิด เอ. โคลบ (David A. Kolb) นักทฤษฎีการศึกษา ที่ว่า “การเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ๆ ขึ้น” Kolb (1984 : อ้างถึงใน เกศสุตา รัชฎาวิชิตกุล, 2547)

อาจกล่าวได้ว่า ผู้เขียนได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ ทั้งจากประสบการณ์ตรง และประสบการณ์การอ่านของผู้เขียนคือ คุณวีระศักดิ์ จันทรสังแสง ดังจะเห็นว่า การวางโครงเรื่องของ “วิชาสารคดี” ทั้ง 9 บท มีความสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน จึงถือเป็นความตั้งใจของผู้เขียนเอง ที่ต้องการวางเนื้อหา ตลอดจนองค์ความรู้เกี่ยวกับงานสารคดีที่ผู้อ่าน สามารถอ่านแล้วนำไปเป็นแนวทางหรือแบบอย่างได้ โดยที่กระบวนการในการบอกเล่าผ่านประสบการณ์ของคุณวีระศักดิ์ จันทรสังแสง ง่าย ชัดเจน ตรงประเด็น โดยประเด็นเนื้อหาที่ผู้เขียนได้บอกไว้ในบทที่ 2 องค์ประกอบของสารคดีว่า

“งานสารคดีเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลกับกลวิธีการนำเสนอ” และผู้เขียนได้ใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ผู้อ่านสามารถอ่านแล้วเข้าใจง่ายดังในเรื่องของกลวิธีการเล่าเรื่องสารคดี 4 ลำดับชั้น ที่เข้าใจง่ายต่อการฝึกปฏิบัติ คือ “เขียนแบบบันทึก” “ลงลึกในประเด็น” “เลือกเฟ้นวิธีการนำเสนอ” และสุดท้าย “เจอเส้นทางของตัวเอง” อีกประเด็นที่น่าสนใจของหนังสือเล่มนี้ คือการยกตัวอย่างผ่านงานเขียนสารคดี ที่ผู้เขียนเป็นทั้งนักสารคดีมีชื่อเสียง และนักสารคดีฝึกหัด และตัวอย่างภาพยนตร์ที่ผู้เขียนมองว่าองค์ประกอบในการสร้างงานภาพยนตร์นั้น มีกลวิธีการนำเสนอ หรือมุมมองที่มีประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในงานสารคดีได้อย่างยอดเยี่ยม ซึ่งตรงนี้เอง ถือเป็นประเด็นที่ผู้อ่านสามารถใช้เป็นแบบอย่างและแนวทางสำคัญต่อการศึกษาและลงมือเขียนงานสารคดีได้อย่างถูกต้องและสามารถ “เจอเส้นทางของตัวเองในที่สุด”

สำหรับ “วิชาสารคดี” เล่มนี้ ถ้าจะกล่าวถึงสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนอาจหลงลืมหรือจงใจอุปไว้ก่อน ก็คือประเด็นเกี่ยวกับภาพประกอบงานเขียนสารคดี จะเห็นว่าในเล่ม “วิชาสารคดี” ไม่ได้บอกเล่าถึงภาพประกอบสารคดี หรือเทคนิค กลวิธีการสร้างสรรค์ผ่านการสื่อสารทางรูปภาพ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของงานเขียนสารคดี เพราะงานสารคดีแม้ว่าจะบอกเล่าผ่านอักษร ตัวหนังสือ หรือโครงสร้างทางภาษา นำเสนอกลวิธีผ่านภาษา แต่ “ภาษาภาพ” ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน ดังที่กล่าวกันว่า “ภาพเพียงหนึ่งภาพสามารถอธิบายได้หลายล้านถ้อยคำ” เพราะทั้งภาพและภาษา ต่างเป็นตัวบทหนึ่งที่นำพาผู้อ่านไปสู่จุดหมายเดียวกันของงานเขียนประเภทสารคดีก็คือความจริง (Feature) ที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ดีแล้วแต่ ปฏิเสธไม่ได้ว่า “วิชาสารคดี” เล่มนี้ ถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญของการผลิตคู่มือการเขียนสารคดี เพราะที่ผ่านมา หากกล่าวถึงการเขียนงานประเภทสารคดีนั้น แม้จะเป็นงานที่มีผู้เขียนสนใจเขียนและผู้อ่านสนใจอ่านกันจำนวนมากมาย แต่สิ่งหนึ่งที่ยังไม่ขาดก็คือ การบอกเล่าผ่านตำรา คู่มือ โดยเฉพาะคู่มือในการเขียนงานสารคดี ซึ่งถือว่ายังน้อยมากเมื่อเทียบกับงานสารคดี

ที่ปรากฏอยู่บนหน้ากระดาษหนังสือและหน้ากระดาษออนไลน์ จึงกล่าวได้ว่า “วิชาสารคดี” ของ วีระศักดิ์ จันทรสังแสง เล่มนี้ ได้เปิดพรหมแดนของการศึกษางานเขียนประเภทสารคดี ซึ่งมีประโยชน์มากสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษา และสนใจที่จะเขียนงานประเภทนี้

สรุป

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “วิชาสารคดี” ถือเป็นหนังสือที่วาดด้วยหลักการและวิธีการเขียนวรรณกรรมประเภทสารคดี ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ผู้เขียนได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ จากประสบการณ์ตรงกว่า 20 ปี บนเส้นทางสารคดีทั้งนี้ จากการศึกษาเนื้อหาในหนังสือดังกล่าว พบว่า ผู้เขียนได้มีการจัดวางโครงสร้างของเนื้อหาสารคดีที่เริ่มจากพื้นฐานไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานสารคดีในที่สุด ดังจะเห็นจากเนื้อหาส่วนแรก “ในโลกการอ่าน-การเขียน” ผู้เขียนเลือกที่จะปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานสารคดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับ “เรื่องจริง” (non-fiction) และ “เรื่องแต่ง” (fiction) ก่อนจะนำพาผู้อ่านไปสู่ “องค์ประกอบของสารคดี” ที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเป็นสารคดี ความสัมพันธ์ระหว่างความสมบูรณ์ของ “ข้อมูล” และ “กลวิธีการนำเสนอ” และบทถัดมา “ข้อมูล” โดยบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงลักษณะของข้อมูล และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของงานสารคดี ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงข้อมูลสามส่วน คือ ข้อมูลค้นคว้า ข้อมูลสัมผัส และข้อมูลสัมภาษณ์ ก่อนจะกล่าวถึง “วิธีการนำเสนอ” ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงการเลือกเฟ้นวิธีการนำเสนอ โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ 3 เรื่อง คือ 1) ผู้เล่าเรื่อง คือการกำหนดว่าเรื่องนั้นจะเล่าเรื่องผ่านน้ำเสียงหรือมุมมองของใคร 2) เส้นเรื่อง คือ การดำเนินไปของเรื่องไปตามเส้นเวลาเป็นประเด็นที่จะทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างมีขั้นตอน และ 3) กลวิธีการเล่า ก่อนจะนำเสนอ “ลำดับขั้นการทำงาน : ขั้นตอนใดวิชาสารคดี” โดยผู้เขียนได้

กล่าวถึง 3 ขั้นตอน ในการลงมือเขียนสารคดี 1) จะเล่าเรื่องอะไร ต้องจับประเด็นให้แม่น 2) ถ้าเราเข้าใจเรื่องราวดังกล่าวแล้วต้องมีการทบทวนข้อมูล และค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม และ 3) ลงมือเขียนสารคดีขึ้นดังกล่าว ตามประเด็น หรือโครงเรื่องที่ไดวางแผนเอาไว้ โดยไม่ลืมที่จะกล่าวถึง “โครงสร้างงานสารคดี” ทั้งนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงโครงสร้างของการเขียนงานสารคดี คือ “บทนำ-เนื้อเรื่อง-บทสรุป” และถัดมา “ประเภทของงานสารคดี” ซึ่งผู้เขียนได้จำแนกประเภทของสารคดีเป็น 5 ประเภท คือ สารคดีชีวิต สารคดีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สารคดีวิทยาศาสตร์ สารคดีประวัติศาสตร์ และสารคดีศิลปวัฒนธรรม ก่อนจะพาผู้อ่านไปสู่ “วิธีการสร้างเสน่ห์ในงานเขียน” การบอกเล่าถึงวิธีการในการสร้างเสน่ห์ในงานเขียน ซึ่งถือเป็นกลวิธีหนึ่งในการดึงดูดผู้อ่าน ก่อนจะกล่าวถึง “การประเมินค่าในงานสารคดี” โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) เนื้อหา 2) การสร้างสรรค์ 3) เป็นงานเขียนที่มีเสน่ห์ มีวรรณศิลป์ 4) มีคุณค่าในการสร้างสรรค์ จรรโลงสังคม มีพลัง สะเทือน อารมณ์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และส่วนสุดท้าย “ของฝากจากท่านผู้ผ่านทางมาก่อน” โดยในส่วนสุดท้ายเป็นการหยิบเอาบทสัมภาษณ์ของนักเขียนสารคดีชื่อดัง ซึ่งบทนี้ถือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวผ่านประสบการณ์การเขียนของนักเขียนสารคดีที่มากประสบการณ์ เพื่อเป็นปากคำหรือแนวทางสำคัญสำหรับผู้สนใจในการศึกษางานเขียนร้อยแก้วประเภทสารคดีต่อไป

อาจสรุปได้ว่า “วิชาสารคดี” ของ วีระศักดิ์ จันทรสังแสง เถื่อน นอกจากผู้เขียนได้ใช้ประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ในการสะสม รวบรวม องค์ความรู้เกี่ยวกับการเขียนสารคดีแล้ว ผู้เขียนยังใช้เทคนิคกลวิธีการนำเสนอผ่านรูปแบบที่มีความทันสมัย เป็นที่สนใจของผู้อ่าน สำหรับการใช้ภาษา ผู้เขียนใช้ภาษาได้กระชับ ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจในการศึกษา หรือเขียนงานประเภทสารคดี และผู้ที่สนใจในการอ่านทุกเพศทุกวัย

บรรณานุกรม

เกศสุตา รัชฎาวิชิตกุล. (2547). *การพัฒนาการเรียนการสอนที่สนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (วิทยาลัยนานาชาติศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).*

วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง. (2562). *วิชาสารคดี*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliff, New Jersey: Prentice-Hall.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์
วารสารช่อพะยอม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วารสารช่อพะยอมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีนโยบายส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระเป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ซึ่งอยู่ในรูปแบบงานเขียน 3 ประเภท คือ บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทปริทัศน์หนังสือ ซึ่งจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ บทความต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผู้ที่มีความประสงค์จะส่งผลงานทางวิชาการเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ให้ปฏิบัติตามข้อเสนอดังต่อไปนี้

1. จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

1.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้พิมพ์ (Duties of Authors)

1.1.1 ผู้พิมพ์ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และอื่น ๆ ของวารสารให้เข้าใจอย่างถูกต้องและทอ่งแท้

1.1.2 ผู้พิมพ์ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของบทความตนเองให้ดีขึ้น ว่าได้เขียนบทความเป็นไปตามรูปแบบและองค์ประกอบที่วารสารกำหนด

ไว้หรือไม่

1.1.3 ผู้นิพนธ์ต้องส่งบทความผ่านหรือเข้าระบบแบบออนไลน์เท่านั้น

1.1.4 ผู้นิพนธ์ต้องมีจริยธรรมในตนเอง โดยจะต้องไม่แอบอ้างนำเอาบทความหรือผลงานของบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับการอนุญาต มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่

1.1.5 ผู้นิพนธ์ต้องมีจรรยาบรรณในตนเอง โดยจะต้องไม่นำบทความหรือผลงานของตนที่เคยตีพิมพ์มาแล้วจากแหล่งอื่น มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำซ้อนอีก

1.1.6 ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับที่วารสารกำหนดอย่างเคร่งครัด

1.1.7 หากผู้นิพนธ์ได้รับทราบผลหรือรับรู้ถึงผลการประเมินแล้ว ถ้าผ่านการพิจารณาโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไขบทความ ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว และต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างครบถ้วน

2. การเตรียมต้นฉบับ

2.1 ด้านภาษา เขียนต้นฉบับเป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งบทความย่อทั้ง 2 ภาษาการใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้ศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะถ้าต้นฉบับเป็นภาษาต่างประเทศควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาและการใช้สำนวนจากผู้เชี่ยวชาญภาษานั้นก่อน

2.2 การพิมพ์ จัดทำต้นฉบับบทความด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows ตามข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

2.3 การส่งต้นฉบับบทความ (จัดพิมพ์หน้าเดียว) จำนวน 1 ชุด โดยส่งเข้าระบบวารสารช่อพะยอมออนไลน์

3. ประเภทของบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์

3.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 ชื่อเรื่อง (Title)

3.1.2 ผู้แต่ง (Author)

3.1.3 ชื่อหน่วยงานผู้นิพนธ์และอีเมล

3.1.4 บทคัดย่อ (Abstracts) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.1.5 คำสำคัญ (Keyword)

3.1.6 บทนำ (Introduction)

3.1.7 วัตถุประสงค์ (Objective)

3.1.8 วิธีการศึกษา (Methodology)

3.1.9 ผลการศึกษา (Results)

3.1.10 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ (Conclusion, Discussion, Recommendation)

3.1.11 บรรณานุกรม (Bibliography)

3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 ชื่อเรื่อง (Title)

3.2.2 ผู้นิพนธ์ (Author)

3.2.3 ชื่อหน่วยงานผู้นิพนธ์และอีเมล

3.2.4 บทคัดย่อ (Abstracts) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.2.5 คำสำคัญ (Keyword)

3.2.6 บทนำ (Introduction)

3.2.7 เนื้อหา (Content)

3.2.8 บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ (Conclusion)

3.2.9 บรรณานุกรม (Bibliography)

3.3 บทปริทัศน์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่อง (Title)

3.3.2 ผู้นิพนธ์ (Author)

3.3.3 ชื่อหน่วยงานผู้นิพนธ์และอีเมล

3.3.4 ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือที่วิจารณ์พร้อมปก

3.3.5 บทปริทัศน์ (Review)

4. ข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

4.1 การจัดเค้าโครงหน้ากระดาษ ขนาด A4 ระยะขอบของหน้ากระดาษ ในแต่ละหน้ากำหนด ดังนี้ จากขอบบน 1.0 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.0 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว

4.2 จำนวนหน้า จำนวนไม่เกิน 10 - 12 หน้า

4.3 ตัวอักษร TH Sarabun PSK เหมือนกันตลอดทั้งบทความ

4.4 รายละเอียดต่าง ๆ ของบทความกำหนด ดังนี้

4.4.1 ชื่อเรื่อง (Title)

1) ชื่อเรื่องภาษาไทย กำหนดกึ่งกลาง ขนาด 18 พอยต์
ตัวหนา

2) ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) กำหนด
กึ่งกลาง ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา

4.4.2 ชื่อผู้นิพนธ์ (Author)

1) ชื่อผู้นิพนธ์ลำดับที่ 1 ทั้งภาษาไทยและอังกฤษกำหนด
ชิดขวา ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา และชื่อผู้นิพนธ์ลำดับถัดไป (ถ้ามี) ทั้งภาษาไทย
และอังกฤษ ตัวปกติ

2) ชื่อหน่วยงานของผู้นิพนธ์และอีเมลทั้งภาษาไทย
และอังกฤษ กำหนดให้อยู่ด้านล่างของหน้าแรกตัวอักษรขนาด 14 พอยต์ ตัวปกติ

ไว้ตอนท้ายของบทความในหน้าแรก

4.4.3 บทคัดย่อ (Abstract)

1) หัวข้อ บทคัดย่อ และ Abstract กำหนดให้ขีดซ้าย
ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา

2) เนื้อความของบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อ
ภาษาอังกฤษ (Abstract) บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว
ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดซ้าย ตัวปกติ

4.4.4 คำสำคัญ (Keyword) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
เลือกใช้คำที่เกี่ยวข้องกับบทความ

4.4.5 การพิมพ์หัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย

1) หัวข้อใหญ่ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา
2) หัวข้อย่อย จัดย่อหน้าเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว
ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา

3) เนื้อความของแต่ละหัวข้อ บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดย
เว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 พอยต์ ตัวปกติ และบรรทัดถัดไปกำหนด
ขีดซ้าย

3.4.6 คำศัพท์ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

3.4.7 ภาพและตารางประกอบ กรณีมีภาพหรือตารางประกอบ
กำหนดการจัดพิมพ์ดังนี้

1) ภาพประกอบและตารางประกอบทั้งหมดที่นำมา
อ้างต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานของผู้อื่น

2) ภาพประกอบจัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ

3) ชื่อภาพประกอบจัดอยู่ใต้ภาพ ใช้คำว่า “ภาพที่”
ต่อด้วยหมายเลขภาพและข้อความบรรยายกำหนดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ
ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

- 4) ตารางประกอบจัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 5) ชื่อตารางประกอบจัดอยู่ด้านบนของตาราง ใช้คำว่า “ตารางที่” ต่อด้วยหมายเลขตาราง และข้อความบรรยายตารางกำหนดขีดขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา
- 6) บอกแหล่งที่มาของภาพประกอบ ตารางประกอบ ที่นำมาอ้าง โดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพ หรือเส้นใต้ตาราง กำหนดเว้นระยะ 1 บรรทัด ขนาด 16 พอยต์ และบรรทัดกำหนดกึ่งกลางตัวอย่างภาพประกอบ ที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งที่มาของภาพ

ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์วารสารช่อพะยอม
ที่มา : อำพร แสงไชยา (2563)

ตัวอย่าง ตารางประกอบที่นำมาอ้างและการบอกแหล่งที่มาของตาราง
ตารางที่ 1 แสดงคติสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้ำโพวินต้อง

เรื่องราว/ภาพ	รูปสัญลักษณ์	ความ หมายสัญลักษณ์	ความหมายทาง พุทธศาสนา
	อดีตพระพุทธเจ้า ทุก พระองค์	การเป็นตัวแทนของ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์	ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
ประวัติพระพุทธโคดม	ประสูติ	การเกิด	การเกิดพุทธศาสนาของ พระพุทธเจ้า
	เสด็จออกบวช	การถือเพศเป็นภิกษุสามเณร	การเข้าถึงธรรมอันเป็นความ หลุดพ้นจากทุกข์
	ตัดพระโมลี	คือการตัดมวยผม	จุดเริ่มต้นของการสละกิเลส
	มารผจญ	สิ่งชั่วช้าขวางไม่ให้สำเร็จประโยค	การบำเพ็ญเพียรเพื่อให้หลุด พ้นจากมารทั้งหลาย
	ตรัสรู้	การรู้แจ้ง	การรู้แจ้งในอริยสัจจ์
	ปรินิพพาน	เรียกอาการตายของ พระพุทธเจ้า	ขั้นที่ 5 เสื่อมสลายไปตาม กาลเวลา

5. การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ

เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อหาของบทความให้ใช้วิธีการอ้างอิง
แบบนาม-ปี (Author-date in text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์
ไว้ข้างหน้า หรือข้างหลังข้อความ ที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความ
นั้น ดังนี้

ผู้แต่ง (ปีพิมพ์) หรือ (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์)

5.1 การอ้างอิงชื่อบุคคลคนไทยให้ลงชื่อตัวและนามสกุล ส่วนชาวต่าง
ประเทศให้ลงเฉพาะชื่อสกุล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1 คน

(อำพร แสงไชยา, 2563)

(Saengchaiya, 2020)

ผู้แต่ง 2 คน

(อภิชัย พันธเสน และปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2549)

(Savage & Longhurst, 2005)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คน

(อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ, 2549)

(Laudon et al., 2000)

5.2 ชื่อนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547) (Thailand Productivity Institute, 2004)

6. การอ้างอิงท้ายบทความ

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายโดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนบทความได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความ พร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับอักษรของผู้แต่ง และให้ใช้การอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style)

6.1 เอกสารอ้างอิงทุกลำดับที่ปรากฏอยู่ท้ายบทความต้องมีการอ้างอิงอยู่หรือกล่าวถึงในเนื้อหาของบทความ

6.2 จัดพิมพ์เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงก่อน-หลัง ตามลำดับตัวอักษรกำหนดขีดขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

6.3 หากรายละเอียดของเอกสารมีความยาวมากกว่าหนึ่งบรรทัดให้พิมพ์ต่อบรรทัดไปที่ย่อหน้าแรก

กำหนดเว้นระยะจากขอบซ้ายของหน้ากระดาษ 7 ช่วงตัวอักษร (เริ่มพิมพ์ช่วงตัวอักษรที่ 8)

การพิมพ์เอกสารอ้างอิงท้ายบทความจะแตกต่างกันไปตามประเภทของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ดังนี้

6.3.1 หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อหนังสือ./ ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)/
สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

อำพร แสงไชยา. (2559). *จิตรกรรมประยุกต์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม:
อภิชาติการพิมพ์.

Streibel, B. J. (2015). *The manager's guide to effective meetings*.
NewYork: McGraw-Hill.

6.3.2 บทความในหนังสือ

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ)/
ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์), เลขหน้าที่ปรากฏบทความจากหน้าใด
ถึงหน้าใด./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สมศรี บุตรดี. (2555). *การรักษาภาวะจับหืดเฉียบพลันในเด็ก*.
ใน สมศักดิ์ โล่ห์เลขา,

ชลีรัตน์ ดิเรกวัฒนชัย และ มนตรี ตูจันทา (บรรณาธิการ), *อิมมูโนวิทยา
ทางคลินิกและโรคมุมิแพ้*. (น. 99-103). กรุงเทพฯ: วิทยาลัย
กุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมกุมารแพทย์แห่ง
ประเทศไทย.

6.3.3 วารสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี,/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/
เลขหน้าที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ประภาพร ศุภตรัยวรพงศ์. (2555,ธันวาคม). สีสันในสวนสวย (Brilliant Colors in the Beautiful Garden). วารสารช่อพะยอม, 23(1), 98-130.

6.3.4 หนังสือพิมพ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี,/วันที่ เดือนที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อ
หนังสือพิมพ์,/เลขหน้าที่ ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ไทรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา.
เดลินิวส์, น. 6.

6.3.5 รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรายงานการประชุม. วัน เดือน
ปีสถานที่จัดสถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัย
รักการอ่าน. 25-29 พฤศจิกายน 2538 ณ วิทยาลัยครู
มหาสารคาม. จังหวัดมหาสารคาม.กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.

6.3.6 ปริญญาบัตร/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์/(ปีพิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต/ชื่อ
มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา)

ตัวอย่าง

วันวิภา ส่งเสริมศิลป์. (2556). การสร้างสรรค์ประติมากรรม
เครื่องปั้นดินเผา ชุดวิถีชนบทอีสาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

6.3.7 เว็บไซต์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./วันที่ทำการสืบค้น,/จาก URL

ตัวอย่าง

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2551). พระราชบัญญัติคุ้มครอง
แรงงาน (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2551. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563,
จาก [http://www.labour.go.th/web image/images/law/
doc](http://www.labour.go.th/web image/images/law/doc).

6.3.8 วารสารอิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]/ชื่อ
วารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าที่ปรากฏ. (ใช้คำว่า [ข้อมูล
อิเล็กทรอนิกส์] สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า
[Electronic version] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)

ตัวอย่าง

Cadigan, J., Schmitt, P., Shupp, R., & Swope, K. (2011, January). *The holdout problem and urban sprawl: Experimental evidence*. *Journal of Urban Economics*. 69(1), 72. Retrieved from <http://journals.elsevier.com/00941190/journal-of-urban-economics/>

6.3.9 สัมภาษณ์

รูปแบบ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี, วันที่ เดือน)./ ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ (ถ้ามี).

ตัวอย่าง

ผุสดี กิจบุญ. (2563, 11 มิถุนายน). ประธานหลักสูตรสาขา
 วิชาสิ่งแวดล้อมชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

7. การพิจารณา การประเมิน และการเผยแพร่บทความ

7.1 การตอบรับหรือปฏิเสธบทความ

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการพิจารณากลับกรองบทความขึ้นต้น และแจ้งผลการพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธบทความให้ผู้ส่งบทความทราบภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับบทความ หากบทความมีรูปแบบหรือองค์ประกอบไม่ตรงตามหลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับบทความที่วารสารกำหนด ฝ่ายประสานงานของวารสารจะส่งต้นฉบับบทความให้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยฝ่ายประสานงานจะทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ส่งบทความในทุกขั้นตอน ต้นฉบับบทความอาจได้รับการปฏิเสธหากไม่ได้คุณภาพ ไม่ตรงกับประเภทของบทความที่จะตีพิมพ์ หรือผู้เขียนบทความปฏิเสธไม่แก้ไขให้ตรงกับหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนดและส่งกลับคืนมาภายในเวลาที่กำหนดข้างต้น

7.2 การประเมินบทความ

ฝ่ายประสานงานนำต้นฉบับบทความที่ผ่านการพิจารณาจาก กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการแล้ว เสนอให้ผู้ประเมินพิจารณาบทความ (peer-reviewer) จำนวน 2 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการเป็นผู้เลือกจากผู้เชี่ยวชาญหรือเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทความ เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นขอการเผยแพร่บทความภายใต้เกณฑ์ประเมินบทความที่วารสารกำหนด โดยเก็บข้อมูลทั้งหมดเป็นความลับและไม่เปิดเผย ชื่อ-นามสกุล รวมถึงหน่วยงานที่สังกัดทั้งของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความ (double-blinded) จนกว่าต้นฉบับบทความจะได้รับการเผยแพร่ ใช้เวลาพิจารณาแต่ละบทความประมาณ 1 เดือน

7.3 ผลการประเมินบทความ

บทความที่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมินบทความ ต้องได้รับผลการประเมินในระดับดี ดีมาก หรือดีเด่น ตามความเห็นของผู้ประเมินบทความทั้ง 2 ท่าน หากได้รับการพิจารณาว่าไม่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมินทั้ง 2 ท่าน ถือว่าบทความดังกล่าว ไม่ผ่านการประเมินสำหรับบทความที่ไม่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมิน 1 ท่าน จากจำนวนทั้งหมด 2 ท่าน จะได้รับการประเมินจากผู้ประเมินท่านที่ 3 หากไม่ผ่านการประเมินอีกครั้งจึงถือว่าบทความดังกล่าวไม่ผ่านการประเมินผลการพิจารณาของผู้ประเมินบทความถือเป็นสิ้นสุดและเคร่งครัด โดยไม่มีการทบทวนบทความที่ไม่ผ่านการประเมิน ทบทวนระดับผลการประเมินอีกครั้ง หรือเปลี่ยนแปลง ผู้ประเมินบทความใหม่ไม่ว่ากรณีใด

7.4 การแจ้งผลการประเมินบทความ

ฝ่ายประสานงานของวารสารจะส่งผลการประเมินของผู้ประเมินทุกท่าน ให้ผู้ส่งบทความทราบภายใน 7 วัน นับตั้งแต่ได้รับผลการประเมินจากผู้ประเมินท่านสุดท้าย หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อแก้ไขปรับปรุงจากผู้ประเมิน ให้ผู้ส่งบทความแก้ไขปรับปรุงแล้วนำส่งต้นฉบับบทความให้ฝ่ายประสานงานของวารสารภายใน 1

เดือน นับตั้งแต่วันที่ฝ่ายประสานงานแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบ หากผู้ส่งบทความไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะหรือข้อแก้ไขปรับปรุงของผู้ประเมิน ให้ทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงรายละเอียดให้กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการพิจารณา

7.5 การตอบรับการเผยแพร่บทความ

บทความที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน จะได้รับการพิจารณาอีกครั้งจากกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ แต่เป็นการพิจารณาเฉพาะรูปแบบของบทความ การใช้ภาษา และการพิสูจน์อักษร จากนั้นฝ่ายประสานงานจะแจ้งข้อเสนอกองบรรณาธิการให้ผู้ส่งบทความแก้ไขปรับปรุง เมื่อการแก้ไขปรับปรุงเสร็จสมบูรณ์แล้ว ให้ถือว่าวันที่บรรณาธิการให้ความเห็นชอบแก้ไขบทความครั้งสุดท้ายเป็นวันแก้ไขบทความ และให้ถือว่าวันที่บรรณาธิการมีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งการเผยแพร่บทความ เป็นวันตอบรับการตีพิมพ์บทความ

7.6 การตอบรับการเผยแพร่บทความ

บทความที่ได้รับหนังสือตอบรับการเผยแพร่จากบรรณาธิการวารสารแล้ว จะได้รับการเผยแพร่ผ่านระบบวารสารช่อพะยอมออนไลน์ (ThaiJO) ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) การเผยแพร่ให้เรียงลำดับก่อนหลังตามวันที่บรรณาธิการวารสารมีหนังสือแจ้งการตีพิมพ์ให้ผู้ส่งบทความทราบ ทั้งนี้ลำดับการเผยแพร่ให้เป็นไปอย่างเคร่งครัด โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือทบทวนไม่ว่ากรณีใด